

Specifika účasti a role asistenta pedagoga ve výuce na ZŠ Malenovice

Bc. Dagmar Koplíková

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Dagmar KOPLÍKOVÁ

Osobní číslo: H10478

Studijní program: N 7501 Pedagogika

Studijní obor: Sociální pedagogika

**Téma práce: Specifika účasti a role asistenta pedagoga ve výuce
na ZŠ Malenovice**

Zásady pro vypracování:

Vyhledání a zpracování teoretické odborně orientované literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti pedagogické asistence a výuky.

Stanovení cílů práce a příprava metodiky výzkumné části.

Realizace pedagogického výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů

Vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

DROTÁROVÁ, Lucia. Asistent pedagoga–stav v ČR 2006. 1.vydání. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. 2006. ISBN: 80-6856-22-4.

ČADILOVÁ, Věra a Zuzana ŽAMPACHOVÁ. Strukturované učení: vzdělávání dětí s autismem a jinými vývojovými poruchami. 1.vydání. Praha: Portál. 2008. ISBN: 9788073674755.

TEPLÁ, Marta. Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. 2007. ISBN: 978-80-86856-35-3.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

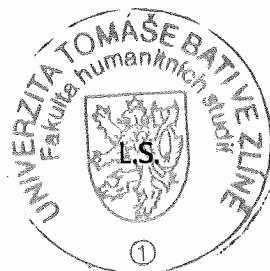
30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

27. dubna 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 12. 3. 2012

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá především funkcí asistenta pedagoga, ale také základními pedagogickými pojmy jako jsou vzdělání, výuka, edukace. Asistent pedagoga je zde představován jak z historického hlediska, tak z hlediska legislativního začlenění a ukotvení profese nebo z hlediska zařazení asistenta pedagoga na ZŠ Malenovice. Praktická část diplomové práce se snaží formou kvalitativního výzkumu popsat úlohu asistenta pedagoga na zmiňované základní škole a zjistit, jaké jsou přínosy či nedostatky ve spolupráci asistenta a učitele. Dále potom také zjistit, jak asistenti pedagoga hodnotí spolupráci s učitelem a rodinou žáka či hodnocení náplně práce samotnými asistenty pedagoga.

Klíčová slova: Asistent pedagoga, vzdělání, výuka, porucha pozornosti s hyperaktivitou, Aspergerův syndrom

ABSTRACT

This thesis deals primarily a function of the teaching assistant, but also teaching basic concepts such as education, training, education. Teaching assistant is pre-fusing both historically and in terms of legislative incorporation and anchoring for the teach-in terms of inclusion or teaching assistant at the elementary school Malenovice. Practical diplomat-esses work tries to describe the form of qualitative research on the role of assistant teacher mentioned elementary school and find out what are the benefits or lack of cooperation and teaching assistant. Furthermore, then as assistant teachers evaluated together with the teacher and the student's family or themselves from the job description of teaching assistant.

Keywords: Teaching asisstant, education, teaching, attention deficit hyperactivity disorder, The Asperger syndrome

Děkuji vedoucí mé diplomové práce Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a materiály, které mi poskytla při zpracování práce. Také děkuji vedení základní školy v Malenovicích, že mi umožnilo uskutečnit tento výzkum a zaměstnancům, jež se na výzkumu podíleli.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 ASISTENT PEDAGOGA A OSOBNÍ ASISTENT	13
1.2 PEDAGOGICKÉ POJMY	14
1.2.1 Výuka neboli vyučování, vzdělání, individuální vzdělávací plán.....	14
1.2.2 Integrace, edukace, reedukace.....	17
1.2.3 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami.....	18
2 HISTORICKÝ VÝVOJ PROFESE ASISTENTA PEDAGOGA	19
2.1 V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
2.2 ASISTENT PEDAGOGA VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPY	21
3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ POZICE ASISTENTA PEDAGOGA	23
3.1 ODBORNÁ KVALIFIKACE ASISTENTA PEDAGOGA	25
3.2 EKONOMICKÉ ZAJIŠTĚNÍ A NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA.....	29
3.2.1 Postřehy z praxe	32
3.3 ÚLOHA ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ PŘI ZAVÁDĚNÍ FUNKCE ASISTENTA PEDAGOGA.....	33
4 ASISTENT PEDAGOGA NA ZŠ MALENOVICE	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
5 SPECIFIKA ÚČASTI A ROLE ASISTENTA PEDAGOGA VE VÝUCE NA ZŠ MALENOVICE	40
5.1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	40
5.1.1 Cíle výzkumu	40
5.1.2 Charakteristika výzkumného souboru a způsob jeho výběru.....	41
5.1.3 Výzkumné prostředí.....	41
5.1.4 Časový harmonogram	41
5.2 POUŽITÁ METODIKA	42
5.2.1 Způsob vyhodnocování	42
6 VYHODNOCENÍ	43
6.1 OKRUH – SPOLUPRÁCE AP S PEDAGOGY	43
6.1.1 Spolupráce s třídním učitelem.....	43
6.1.2 Spolupráce s ostatními pedagogy	45
6.1.3 Příprava AP na výuku	46
6.2 OKRUH – SPOLUPRÁCE AP S RODIČI SVĚŘENÉHO ŽÁKA	48
6.3 OKRUH – DĚTSKÉ VNÍMÁNÍ AP	50
6.3.1 Vztah asistenta se svěřeným žákem.....	50
6.3.2 Vztah s ostatními žáky ve třídě.....	51

6.4	OKRUH – DŮVODY VEDOUcí KE SPOLUPRÁCI S SPC.....	53
6.5	OKRUH – PŘEDSTAVY O PRÁCI AP A REALITA	54
6.6	OKRUH – PRACOVNÍ NÁPLŇ.....	56
6.7	OKRUH – VÝZNAM PROFESE	58
6.8	OKRUH – POTŘEBA VZDĚLÁNÍ AP	59
6.9	OKRUH – POCITY DOPROVÁZEJÍCÍ NÁSTUP AP DO TŘÍDY	62
6.10	OKRUH – DOPAD PRÁCE NA ŽIVOT AP	64
7	INTERPRETACE DAT	67
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	75
	SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Profese asistenta pedagoga je u nás poměrně mladá a domnívám se, že široká veřejnost si pod tímto pojmem stále nedokáže představit konkrétní pozici, i když se asistenti již pomalu stávají běžnou realitou v dnešních školách. Nejběžnějším typem, se kterým se mohou lidé setkat je asistent osobní u jedinců s tělesným postižením. Podle mého názoru se však v dnešní době stále hovoří, ne-li dokonce čím dál více, o integraci žáků se speciálně - vzdělávacími potřebami a s tím spojenou a podporovanou vzdělávací pomocí ve formě asistenta pedagoga.

Pojmem integrace se zabývá řada autorů speciálně-pedagogické literatury, podobně je to i s problematikou integrovaných žáků a postoji učitelů k integraci těchto žáků. Nicméně i přes to, že na úspěšnosti integrace často mají významný vliv právě asistenti pedagoga, v literatuře je této funkci pozornost věnována spíše jen okrajově.

Motivem pro zvolení tématu mi byla praxe na základní škole v Malenovicích. Měla jsem možnost pozorovat a „vyslechnout“ zkušenou paní asistentku při práci s chlapcem s Aspergerovým syndromem. Po absolvování této praxe jsem se chlapcovou asistentkou stala já. A tato práce, kdy jsem se potýkala s určitými problémy, mě přivedla k několika otázkám, co se týče asistentů pedagoga na zmíněné škole. Protože vydobýt si místo v pedagogickém sboru, aby byl člověk přijímán jako partner, může být pro mnohé asistenty problém a v žádném případě to není jednoduché.

Cílem této diplomové práce je pojednat přínos zaváděné pracovní pozice asistenta pedagoga na školách.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretickou část jsem rozpracovala do čtyř hlavních kapitol. V první se zabývám především základními pedagogickými pojmy, které doprovází výuku žáků se speciálně-vzdělávacími potřebami, ve druhé kapitole se věnuji historickému vývoji profese asistenta pedagoga v České republice a pro srovnání uvádím vybrané země Evropy, kde je tato profese využívána delší dobu, než u nás. Třetí kapitola se zabývá legislativním ukotvením profese asistenta pedagoga. Opírám se zde tedy o zákony, jež tuto pozici upravují. Ve čtvrté kapitole jsem se zaměřila hlavně na diagnózy, kvůli kterým musí být asistent žákům přidělen konkrétně na této škole. V praktické části jsem se snažila pomocí kvalitativního výzkumu popsat úlohu asistenta

pedagoga na zmiňované základní škole a zhodnotit jaké jsou přínosy či nedostatky ve spolupráci asistenta a učitele.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

První kapitola je zaměřena na představení základních pedagogických pojmů, týkajících se výchovného procesu.

1.1 Asistent pedagoga a osobní asistent

Pojmové spojení **asistent pedagoga** vychází z legislativního ukotvení této profese, můžeme se však setkat také s pojmem asistent učitele, asistent v přípravných třídách apod. (Průcha, 2009).

„Asistent pedagoga je pomocník pedagoga, učitele, který se může významnou měrou podílet na edukačním procesu nejen ve škole, ale i v oblasti mimoškolní výchovy. Jeho kompetence jsou legislativně vymezeny a upraveny v tom smyslu, že se podílí na podpůrném vzdělávání a integraci žáka (Průcha, 2009, str. 424).

Jak uvádí Teplá a Šmejkalová (2007), v současnosti jsou v České republice zprostředkovávány různé varianty odpovídající specifickým potřebám žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:

1. V resortu **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** (dále jen MŠMT) je **asistent pedagoga** jako podpůrná služba při vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením integrované v běžných mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách nebo s těžkým zdravotním postižením ve speciálních školách. A dále potom pro žáky se sociálním znevýhodněním (především romský asistent) v přípravných třídách běžných i speciálních škol či v běžných i speciálních školách.

2. V resortu **Ministerstva práce a sociálních věcí** (dále jen MPSV) je to **osobní asistent - sociální služba** či pracovník sociální péče.

Osobní asistent tedy není zaměstnancem školy a není pedagogickým pracovníkem. Avšak může ve škole působit na základě možnosti dané §8 odst. 7 Vyhlášky 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Podpůrné asistenční služby jsou v resortu MPSV určeny **Zákonem č. 108/2006 Sb.**, o sociálních službách. Konkrétní legislativní zabezpečení funkce osobního asistenta stanovuje §38 odst. 1 a odst. 2:

Podle **§ 38 Osobní asistence odst. 1** je osobní asistence terénní službou poskytovanou osobám, jež mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdra-

votního postizení a jejich situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

Druhý odstavec téhož zákona **službou** zmíněnou v prvním odstavci představuje činnosti jako například pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu či při osobní hygieně; pomoc při zajištění stravy nebo zajištění chodu domácnosti; výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti a zprostředkování kontaktu se společenským prostředím nebo pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Osobní asistence je rodiči v oblasti vzdělávání využívána zejména k pomoci a dohledu při dopravě žáka do školy a ze školy včetně jeho oblékání, převlékání a přezouvání před zahájením a po ukončení výuky.

Uzlová (2010) vidí rozdíl mezi asistentem pedagoga a osobním asistentem především v tom, že asistent pedagoga není „k ruce“ pouze začleněnému žákovi, ale je vedle učitele dalším pedagogickým pracovníkem, který pomáhá zajišťovat plynulý chod výuky, spolupracuje s učitelem a po domluvě s ním věnuje svou pozornost podle potřeby také ostatním žákům ve třídě.

Ve své práci se však budu věnovat především asistenci pedagoga jakožto podpůrného činitele při výuce.

1.2 Pedagogické pojmy

1.2.1 Výuka neboli vyučování, vzdělání, individuální vzdělávací plán

Vyučování můžeme podle Hartla, Hartlové (2010, str. 673) definovat jako: „*Proces předávání a získávání vědomostí, dovedností a postojů, na němž se spolupodílejí učitel, žák, učivo a prostředí (školní třída a její vybavení i vztahy mezi žáky navzájem a vztahy s učitelem).*“

Vzdělání můžeme definovat jako: „*Souhrn vědomostí, dovedností a postojů osvojených jedincem v průběhu života.*“ (Hartl, Hartlová, 2010, str. 676).

Podle Vorlíčka (2000) můžeme vzdělání chápat v širokém významu jako celý proces záměrného formování člověka a rozvoje jeho schopností.

Sychrová cit. podle Vorlíček (2000) chápe vzdělání spíše jako pojem v logickém smyslu nadřazený pojmům vyjadřujícím méně složitou pedagogickou činnost, jako je vyučování, výchova a učení. Tento pojem zahrnuje všechny činnosti, jimiž je člověk formován, tudíž i vyučování, výchovu a učení. Zahrnuje i životní a společenské zkušenosti, jimiž člověk prochází, a vzdělání proto chápe jako základní pedagogický pojem.

Právo všech dětí na vzdělání je zajištěno v **Listině základních práv a svobod v článku 33**, který stanovuje: „*Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.*“ a „*Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.*“ (Vítková, 2004, str. 19).

V oboru školství je v současnosti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně podpůrných asistenčních služeb zajišťováno především na základě Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (Praha 2001), Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (Praha 2007) a vládního usnesení č. 605 ze dne 16.6.2004 - Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením (Teplá, Šmejkalová, 2001).

Individuální vzdělávací plán (IVP) je závazný pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, pracovníkem provádějícím reedukaci, vedením školy, žákem a jeho rodiči (zákonnými zástupci), pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra.

Umožňuje žákovi pracovat individuálním tempem, bez ohledu na učební osnovy, bez stresujícího porovnávání se spolužáky a není překážkou k dalšímu vzdělávání, ale pomůckou k lepšímu využití předpokladů. Takovýto způsob práce je pro žáka motivační, jelikož mu dává pocit péče a zájmu ze strany učitele a navíc vyžaduje aktivní účast žáka. Není tedy pasivním objektem působení učitele a rodičů, ale přebírá odpovědnost za výsledky reedukace.

Učíteli IVP dává možnost pracovat s dítětem na úrovni, kterou žák aktuálně dosahuje, bez obavy z neplnění požadavků učebních osnov a současně je východiskem plánované aktivity ve vztahu ke konkrétnímu integrovanému žákovi; je i vodítkem pro individuální vyučování a hodnocení. Nové údaje získávané v průběhu vyučování následně slouží jako zpětná vazba a mohou vést k úpravě individuálního vzdělávacího plánu na základě dosažených výsledků.

Do přípravy IVP se zapojují také rodiče, stávají se spoluodpovědnými za výsledky práce svého dítěte. Jsou seznámeni se stávající situací a perspektivou dítěte a využívají tak svého práva ve vztahu k dítěti, ale současně na sebe přebírají jistou odpovědnost. (Individuální vzdělávací plán pro praxi [online].[cit. 2012-02-18])

Individuální vzdělávací plán přesně vymezuje a upravuje vyhláška č. 73/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Na základě § 6 této vyhlášky, jež přímo nese název **Individuální vzdělávací plán** se v odst. 1 můžeme dočíst, že IVP se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy. Odst. 2 následně informuje o tom, že IVP vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka je IVP závazným dokumentem. Odst. 3 odkazuje pouze na to, že IVP je součástí žákovy dokumentace.

Cit. podle odst. 4 tamtéž individuální vzdělávací plán by měl obsahovat:

- *“údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,*
- *údaje o cíli vzdělávání žáka, časovém a obsahovém rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbě pedagogických postupů, způsobu zadávání a plnění úkolů, způsobu hodnocení, úpravě konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,*
- *vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a rozsah práce; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah, případně další úprava organizace vzdělávání,*

- *seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,*
- *jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,*
- *návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné školy, kde se žák vzdělává,*
- *předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu,*
- *závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.”*

Pátý a šestý odstavec (tamtéž) říká, že IVP je zpravidla vypracován před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby. Kromě toho se také dozvídáme, že za zpracování IVP odpovídá ředitel školy. Tento plán se tvoří ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo se zletilým žákem. Podle odst. 7 seznámí s IVP ředitel školy zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem. Na základě odst. 8 sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu školské poradenské zařízení a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

1.2.2 Integrace, edukace, reedukace

Pedagogický slovník od Hartla, Hartlové (2010, s. 223) nabízí pod pojmem **integrace** tuto definici: „*jednotné, neoddělitelné spolupůsobení, součinnost různých procesů.*“ Takovéto vysvětlení je podle mě velmi přesné a výstižné, ale integraci zachycuje více obecně. Průcha (2009, str. 107) ve svém Pedagogickém slovníku, definuje integraci spíše ve spojení s výukou, a proto je pro mou práci vhodnější. Integraci tedy najdeme pod pojmem „**integrované vzdělávání**“ a zní takto: „*Přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými zdravotními postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstev-*

níky, a přitom respektovat jejich zdravotní potřeby. Má různé stupně: od oddělených tříd na běžné škole až po individuální zařazení žáka do běžné školní třídy.“

Integrace podle Vítkové (2004) odráží snahy o umístění žáků se speciálně vzdělávacími potřebami do prostředí hlavního vzdělávacího proudu.

Reedukace patří dle Zelinkové (2009, str. 13) mezi základní speciálně-pedagogické metody. Doslovným překladem je převýchova, v tomto případě má však reedukace jiný význam. *„Znamená utváření, výchovu psychických funkcí, popř. dovedností nutných ke zvládnutí dovedností složitějších.“* Reedukaci provádí učitel a postupuje od nedostatečně rozvinutých psychických funkcí k utváření dovedností bez ohledu na současnou výuku ve třídě.

1.2.3 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou podle Pipekové (2010) považováni:

- a) **žáci se zdravotním postižením** – tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami a specifickými poruchami učení nebo chování,
- b) **žáci se zdravotním znevýhodněním** – zdravotně oslabení, s dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování,
- c) **žáci se sociálním znevýhodněním** – žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu. Patří sem i okruh žáků nadaných a mimořádně nadaných.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ PROFESE ASISTENTA PEDAGOGA

Tato kapitola je rozdělena do dvou podkapitol, které se zaměřují na historický vývoj asistenta pedagoga v České republice. Uvádím i dvě země – Anglii a Nizozemí – kde je asistent pedagoga uzákoněn již delší dobu.

2.1 V České republice

Počátek vývoje profese asistenta pedagoga se u nás datuje od devadesátých let minulého století, kdy se uvažovalo o posláním současné školy a vzdělávání, které by mělo být přístupné všem dětem bez rozdílu, tedy dětem se speciálními potřebami, ale také dětem z odlišného kulturního nebo znevýhodněného sociálního prostředí. V zemích západní Evropy (např. v Německu, Rakousku nebo Velké Británii) se však pomoci asistentů využívalo již dříve.

S myšlenkou zaměstnávat pedagogické asistenty Romy ve školách s většinou romských dětí přišel u nás poprvé PhDr. Vlado Oláh ve své koncepci vzdělávání romských dětí z roku 1991. Nezávisle na něm o něco později, v roce 1993, přichází s podobnou myšlenkou Balabánová. Její myšlenka se brzy realizuje v praxi, když v září roku 1993 Charita zřídila v Ostravě soukromou základní školu. Škola byla koncepčně zaměřena na vzdělávání romských žáků a součástí této koncepce byl i požadavek na zaměstnávání pedagogického asistenta Roma z tradiční komunity. První pedagogický asistent v ČR byl tedy zaměstnán v září r. 1993 v té době Soukromé základní škole Přemysla Pittra v Ostravě. (Balabánová, 2001).

Jak uvádí Müller (2001) v právní úpravě zakotvení role tzv. podpůrného či druhého učitele nebylo možné nalézt. Poprvé se možnost působení dvou pedagogů objevila ve vyhlášce o speciálních školách z roku 1997, a to v případě třídy autistických a hluchoslepých dětí na speciálních školách (v praxi se nejčastěji jednalo o učitele a vychovatele).

V tomto období a dále po r. 2000 se v médiích a odborných periodikách diskutovalo také o budoucnosti asistentů. Připomínalo se mnoho přívlastků asistence, podmíněných také kompetenčními spory o jejich financování. Zejména spor mezi MŠMT a MPSV do jisté míry naznačoval jak terminologickou nejednotnost, tak neujasněnost ve vymezení profesních kompetencí. Objevovaly se pojmy osobní asistence, která měla být určena v první řadě tělesně postiženým žákům, sociální asistence, která byla pouze synonymem pro asistenci osobní, školní asistenci jako péči o žáka v době školního vyučování, která kombinovala asistenci

sociální a pedagogickou. V pozadí sporu však ani tak nestál tento odborný problém jako spíše spor o to, kdo takového pracovníka bude financovat.

Pro osobní, ale také školní asistenci byli v té době využíváni mladí muži, kteří odmítli nastoupit základní vojenskou službu a přijali tzv. civilní službu. Podle A. Hermanna, ředitele Jedličkova ústavu z roku 2004, byli využíváni jako asistenti ve třídě – ovšem bez pedagogické kompetence. Pomáhali dětem připravovat pomůcky na hodinu, zapisovali poznámky do sešitu za děti, které měly s psaním kvůli svému postižení problémy, ukazovali dětem, které mají problémy s udržením pozornosti, například hyperkinetickým žákům, kde se právě v učebnici čte. Kromě toho plnili také fyzicky mnohem obtížnější úkoly – přenášeli děti z lůžka na vozík, přepravovali je ze třídy do třídy, z budovy do budovy, pomáhali jim při jídle, ale i na toaletu, při přípravě na plavání v bazénu (Švancar, 2004).

Dále byli využíváni také učitelé v důchodu nebo výjimečně mohlo jít o osobu vybranou a doporučenou přímo rodiči dítěte. Ředitelé škol se sami rozhodovali, zda-li požádají příslušný úřad o pracovníka této služby, a bylo také v jejich kompetenci, jakými činnostmi ho pověří. Financování asistentů bylo plně závislé na finančních možnostech škol. Této nekonceptní školské politiky využila řada občanských sdružení, která čerpala prostředky z různých grantů a profesně se začala orientovat na odbornou přípravu asistentů (především osobních a sociálních) a tuto službu nabízela rodičům handicapovaných dětí.

V rámci utvářející se legislativy se o funkci asistenta poprvé hovořilo v souvislosti s dalším rozvojem přípravných tříd v metodickém pokynu MŠMT (č. 25, 484/200-22 z r. 2000) ke zřízení přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce asistenta učitele. V praxi šlo o romského pedagogického asistenta, jehož hlavním posláním měla být práce v přípravných třídách. Romští pedagogičtí asistenti byli na mnohých školách přijímáni s rozpaky. Učitelé se v některých případech obtížně smiřovali se ztrátou dominance v edukačním procesu. Postupně však hledali nové strategie spolupráce, a to právě prostřednictvím asistentů, především mezi rodinami romských žáků a učiteli, při řešení výchovných problémů, v rámci individuálních metod v práci se žákem, při doučování, atd.

Z výše uvedeného vývoje profese asistenta pedagoga je zřejmé, že jeho praktické využití v edukačním procesu je široké a smysluplně využívané na různých stupních vzdělávacího procesu a diferencuje se podle profilace dané školy (Müller, 2001; Průcha, 2009).

2.2 Asistent pedagoga ve vybraných zemích Evropy

Ve chvíli, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, otevřel se prostor pro zapojení do činnosti Evropské agentury pro rozvoj speciálního vzdělávání (Evropská agentura) - European Agency for Development in Special Needs Education (Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, [online], [2012-03-10]) Zde se tedy Česká republika při zavedení funkce asistenta pedagoga inspirovala zahraničím, kde byla tato funkce zřízena již před několika lety. Mezi země, které pozici asistenta podporují, patří Německo, Dánsko, Nizozemí či Velká Británie.

Ráda bych zde pro srovnání uvedla dvě poslední zmíněné země, tedy Nizozemí a část Velké Británie - Anglii.

Anglie

Asistenty pedagoga můžeme najít po celé Velké Británii. Na základních, středních i speciálních školách a to buď v obecné roli, nebo mohou mít odpovědnost za konkrétní dítě tak, jako je tomu u nás. Klíčovou rolí asistenta pedagoga je pomoc zvýšit vzdělávací standardy ve třídě, a to poskytnutím podpory žákům, učitelům i celé škole. Odpovědnost asistentů za výuku ve třídě se může pohybovat od provádění rutinních úkolů, jako je příprava věci na výuku, administrativní úkoly (kopírování, vybírání peněz) po občasnou individuální práci s dětmi. Většinou je to škola, kdo rozhodne, jakou kvalifikaci a zkušenosti by měli účastníci o funkci asistenta pedagoga mít. Mnoho škol dává přednost starším zájemcům či těm, jež mají rodičovské zkušenosti. Asistenti pedagoga pracují s konkrétním žákem, malými skupinami, či celou třídou. Práce často zahrnuje pomoc dětem se speciálně-vzdělávacími potřebami, jako jsou poruchy učení, tělesné postižení nebo žákům, jejichž prvním jazykem není angličtina.

V mateřské škole, či na základní škole může asistent pomáhat různými způsoby jako například číst a vyprávět příběhy, pomáhat dětem s počítáním, při hrách děti podporuje, aby si hráli společně, doprovází děti mezi třídami a na výlety, pomáhá učitelům vést záznamy a komunikuje s rodiči či s různými odborníky.

Většina asistentů na středních školách pracuje jako podpora u dětí se speciálně-vzdělávacími potřebami. To znamená, že doprovází žáka po škole, píše mu poznámky v hodinách, dohlíží

na aktovku a učebnice. Střední školy obvykle mají prostory, kde je možné pracovat s jednotlivými žáky či malou skupinou žáků, kde mohou dokončit práci započatou ve třídě.

Asistenti zde mají možnost profesního růstu. Mohou se dostat na pozici tzv. *Higher Level Teaching Assistant* (HLTA) nebo mohou získat učitelskou kvalifikaci.

Když je učitel v pracovní neschopnosti nebo na školení HLTA je schopen sám vést hodinu bez přímé závislosti na učiteli. Asistent tvoří s učitelem tým, společně plánují hodinu, hodnotí žáky a vymýšlejí vhodný výukový program

(Essential Job Information [online].[cit. 2012-03-19]; EURYDICE, [online]. [cit. 2012-03-02]).

Nizozemí

Zde, stejně jako ve Velké Británii, probíhá již delší dobu výuka na základních školách za pomoci asistentů pedagoga. Ten pracuje „v pozadí.“ Současná role je srovnatelná s asistenty odborných učitelů v Anglii tím, že jsou zaměřeny na přímou podporu vzdělávání dětí, zejména ve čtení a základních dovednostech.

Učitelé na základních školách a učitelé na speciálních školách v primárním vzdělávání jsou kvalifikováni k výuce všech předmětů (kromě tělesné výchovy) u žáků všech věkových kategorií. Školy mohou mít také další odborné učitele k výuce specifických předmětů jako je tělesná výchova, náboženská výchova, umění, hudba, řemesla a jazyk Frisian. Asistent pedagoga se ve funkci představil v roce 1997 a poskytoval pomoc učiteli v první až čtvrté třídě. Ministerstvo nestanovuje žádné limity pro minimální nebo maximální počet žáků na třídu. O poměru asistentů pedagoga a odborných učitelů ku třídním učitelům rozhoduje škola (Organisation on Primary Education [online].[cit. 2012-03-19]).

Existují zde dvě úrovně školení pro pomocný personál. První z nich má úroveň 4 – střední odborné vzdělání pro asistenty ve školství, který začal fungovat v roce 1998. Druhý z nich má úroveň 3 – kvalifikace v sociální a komunitní práci, jehož absolventi mají specializaci pro primární školství a mohou také zastávat funkci asistenta pedagoga. Asistenti pomáhají učitelům při běžných výukových činnostech a dohlíží nad žáky při získávání praktických dovedností (Training for other jobs in primary schools. [online]. 2008 [cit. 2012-03-19]).

3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ POZICE ASISTENTA PEDAGOGA

Dokumenty, jež v současnosti upravují a zajišťují funkci asistenta pedagoga pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:

Zákony:

- **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády:

- **Nářízení vlády č. 75/2005 Sb.**, o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

Vyhlášky:

- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb.
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění vyhlášky č. 374/2006 Sb.
- Vyhláška č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**
- **Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.

Informace MŠMT:

- **Informace MŠMT** k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č. j. 14 453/2005-24 (Teplá, Šmejkalová, 2007).

Podle **Zákona č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) **§16 odst. 9** může ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci **asistenta pedagoga**. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

Na základě **§56** stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem podmínky pro zřízení funkce **asistenta pedagoga** a podrobnosti o jeho činnosti, základní obsah vzdělávání a podmínky, za nichž lze uskutečňovat vzdělávání v přípravných třídách, a podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání a o hodnocení výsledků vzdělávání žáků a jeho náležitostech.

V souladu se **Zákonem č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, který se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení, a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb, podle **§2 odst. 1** je pedagogickým pracovníkem ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.

Na základě **§2 odst. 2** zákona o pedagogických pracovnících může přímou pedagogickou činnost vykonávat:

1. učitel
2. vychovatel
3. speciální pedagog
4. psycholog
5. pedagog volného času

6. asistent pedagoga

7. trenér

8. vedoucí pedagogický pracovník

Vyhláška MŠMT ČR č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů v §1 odst. 2 objasňuje, že vyrovnávacími opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním se pro účely této vyhlášky rozumí využívání pedagogických, popřípadě speciálně pedagogických metod a postupů, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků, poskytování individuální podpory v rámci výuky a přípravy na výuku, využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení, individuálního vzdělávacího plánu a služeb **asistenta pedagoga**.

V § 7, který nese název **Asistent pedagoga** v odst. 1 je uvedeno, že hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází; podpora žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí; pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání.

Pod názvem **Organizace speciálního vzdělávání** v §8 odst. 6 se uvádí, že ve třídách a studijních skupinách zřízených pro žáky s těžkým zdravotním postižením a ve třídách škol při psychiatrických léčebnách mohou výchovně vzdělávací činnost zabezpečovat souběžně 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž alespoň jeden je **asistent pedagoga**.

3.1 Odborná kvalifikace asistenta pedagoga

Vzhledem k tomu, že tato pozice je poměrně nová, nemají zájemci o práci asistenta pedagoga jasnou představu, co obnáší. V praxi se pak setkáváme s uchazeči, kteří očekávají menší náročnost v porovnání s prací učitelů nebo vychovatelů, domnívají se, že nebudou muset uplatnit vlastní iniciativu, že se budou řídit pouze pokyny učitele, že individuální práce s jedním dítětem je snazší než práce s celou třídou apod.

Kromě potřebné kvalifikace, o které se zmiňuji níže, je velice důležité, aby asistent disponoval určitými osobnostními předpoklady. Podstatný je dobrý vztah k dětem, a to nejen deklarovaný, ale faktický, o kterém mohou svědčit např. předešlé zkušenosti s vedením dětského zájmového kroužku nebo organizací dětských letních táborů (Uzlová, 2010).

Pedagogický pracovník musí **podle §3 odst. 1 Zákona č.563/2004 Sb.** splňovat jisté předpoklady pro výkon této profese. Měl by být plně způsobilý k právním úkonům a mít **odbornou kvalifikaci** pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává; měl by být bezúhonný a zdravotně způsobilý a v neposlední řadě by měl prokázat znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.

Možnosti, jak získat odbornou kvalifikaci pro výkon funkce asistenta pedagoga, jsou přesně vymezeny v §20 výše zmíněného zákona:

- vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,
- středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů,
- středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky,
- základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP).

Dle **společných ustanovení k získání odborné kvalifikace §22 odst. 1 písm. b)** téhož zákona se studiem pedagogiky rozumí vzdělání získané studiem v akreditovaném vzdělávacím programu v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném zařízením DVPP pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga v rozsahu nejméně 80 hodin s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.

Vyhláška 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků přesně vymezuje tři druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Prvním je studium ke splnění kvalifikačních předpokladů, druhým je studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů a třetím je studium k prohlubování odborné kvalifikace.

V §4 tamtéž se uvádí, že studiem pro asistenty pedagoga jeho absolvent získává znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace, dále že toto studium je uskutečňováno v zařízení pro DVPP v délce trvání nejméně 120 vyučovacími hodinami a zakončeno je závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení.

„MŠMT zveřejňuje a pravidelně aktualizuje seznam akreditovaných vzdělávacích programů, jejich úspěšným absolvováním získají účastníci kvalifikaci pro výkon činnosti pedagogického pracovníka asistenta pedagoga.“ (Teplá, Šmejkalová, 2007, s. 13).

Kvalifikační studium realizované v rámci DVPP je určeno pracovníkům, kteří mají úspěšně ukončené základní vzdělání. Vzdělávací program tvoří čtyři tématické okruhy:

1 Škola, školní práce a role asistenta pedagoga

- Škola jako systém (včetně organizace školního roku), základní pedagogické a speciálně pedagogické pojmy, speciální vzdělávací potřeby.
- Práva a povinnosti asistenta pedagoga, jeho odpovědnost, spolupráce s pedagogem a pedagogickým sborem.
- Základní orientace ve struktuře vzdělávacích programů.
- Úvod do systému hodnocení žákovské práce a hodnocení žáka.
- Základy didaktické a výchovné činnosti.
- Podpora kooperace mezi žáky a vytváření inkluzivního prostředí třídy.

2 Podpora žáka

- Orientace v požadavcích školy na žáka (MŠ, ZŠ, SŠ).
- Základy psychohygieny učení.
- Základní techniky cíleného pozorování zaměřeného na potřeby žáka a základní techniky pedagogické diagnostiky.

- Formy metody podpory žáka při výuce a přípravě na vyučování.
- Základní znalosti řešené výchovných problémů.
- Možnosti pomoci při upevňování hygienických a pracovních návyků, prosociálního chování žáků.
- Základní principy integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

3 Systém péče o žáka

- Systém péče o žáka (působení a možnosti školy, školských poradenských zařízení, léčebné péče, sociálních služeb, krizové intervence).
- Základní právní předpisy (zákony, vyhlášky, metodické pokyny, atd., které ovlivňují činnost asistenta pedagoga)
- Spolupráce škol a školských poradenských zařízení s pracovníky pomáhajících profesí a s Policí ČR.

4 Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v práci asistenta pedagoga

- Problematika zohledňování kulturních odlišností v práci se žáky z odlišného kulturního prostředí a její odraz ve vzdělání.
- Specifika práce se žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.
- Specifika práce se žáky se zdravotním postižením.
- Možnosti mediace mezi školou, rodinou a žáky.
- Komunikační dovednosti asistenta pedagoga (komunikační techniky, strategie vedení rozhovoru, atd.) (Standardy pro udělování akreditací DVPP, [online], [cit. 2012-02-28]).

Absolvováním dosahuje asistent nových kompetencí. Dokáže se orientovat v roli asistenta pedagoga (získá odborný, sociálně a pracovně-právní profil), v systému a organizaci školy a také ve školských právních předpisech a vnitřních předpisech školy. Dále je schopen spolupráce s učitelem při výchovně-vzdělávací práci ve třídě a podpory žáků při zvládnutí požadavků školy, orientuje se v obecných zásadách pedagogické práce (např. příprava na výuku, podpora v průběhu vyučování, orientace v systému hodnocení žáka, pobyt dítěte ve škole), v základních pedagogických pojmech a v systému spolupracujících institucí (školství, pora-

denství, sociální a zdravotní péče, zařízení ústavní výchovy, policie, významné nestátní neziskové organizace). Je schopen reagovat na běžné vzdělávací a výchovné problémy a cíleného pozorování zaměřeného na potřeby žáka, dále smířčího dojednávání v případě konfliktu a nedorozumění mezi školou, dítětem, rodinou, případně dalšími institucemi. Svoji zdatnost ukáže při pedagogické práci s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v podmínkách školy i s dětmi se zdravotním postižením. Poslední schopností je spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky v souladu s podmínkami školní práce. (Uzlová, 2010).

3.2 Ekonomické zajištění a náplň práce asistenta pedagoga

Poskytování finančních prostředků na činnost zaměstnanců, kteří vykonávají funkci asistenta pedagoga probíhá v souladu s §160-162 školského zákona, zákonem č. 306/1999Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, vyhláškou 492/2005 Sb., vyhláškou o krajských normativních a směrnici MŠMT č.j. 28 768/2005-45, na příslušný rok.

Financování pedagogických pracovníků probíhá normativně tzn. na základě krajských normativů. V případě, že přímé výdaje nezabezpečují realizaci vzdělávacích programů, nebo individuálního vzdělávacího plánu, krajský úřad potřeby dofinancuje z vytvořené rezervy tzv. mimonormativně.

Normativní financování za pomoci krajských normativů vzdělávacích potřeb žáků se zdravotním postižením probíhá pomocí:

- a) základní částky** závisující na tom, o jakého žáka se jedná (je-li dítě v mateřské škole, základní škole, základní škole speciální apod.),
- b) příplatku** závisujícím na druhu zdravotního postižení (sluchové, mentální, zrakové, tělesné), způsobu integrace (skupinová či individuální).

Pravomoc ke stanovení výše základní částky i příplatku mají krajské úřady (KÚ) a nejsou při tom ničím omezeny (kromě celkového objemu přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu), jedná-li se o školy a školská zařízení zřizovaná KÚ či obcí.

Školy a školská zařízení zřizovaná obcemi a kraji se při podávání žádostí o zvýšení rozpočtu řídí pokyny a postupy příslušného krajského úřadu. To se týká i případů, kdy normativně

stanovený rozpočet školy či školského zařízení nepokrývá zvýšené výdaje spojené se zřízením funkce asistenta pedagoga. (Teplá, Šmejkalová, 2007).

Finanční prostředky na asistenta pedagoga ve třídě, ve které se vzdělává žák se speciálními vzdělávacími potřebami, případně na asistenta pedagoga jako druhého nebo třetího pedagoga ve třídě určené pro žáky s těžkým zdravotním postižením, jsou škole poskytnuty pouze za předpokladu, že je udělen souhlas KÚ ke zřízení této funkce, a to v souladu s § 16 odst. 9 a 10 školského zákona. Financována bude pouze doba doporučená do výuky, jelikož asistent pedagoga vykonává pouze pomocné výchovné práce, popřípadě činnosti dle přesně stanovených osnov a pokynů, nebo pokynů učitele. Nepředpokládá se tedy financování doby na případnou přípravu nebo asistence v době po skončení školního vyučování.

Podle nařízení vlády č. 222/2010 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví katalog č. 2.16.05. asistent pedagoga, může být tato funkce zařazena v rozpětí 4. – 9. platové třídy.

4. platová třída zahrnuje

- pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů,
- pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

5. platová třída zahrnuje

- provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péči a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů.

6. platová třída zahrnuje

- výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.,
- výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

7. platová třída zahrnuje

- výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práci s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

8. platová třída zahrnuje

- vzdělávací a výchovnou činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo

vychovatele zaměřenou na speciální vzdělávací nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.

Od 1.10. 2010 je nově zařazena také 9. platová třída – jde o samostatné vykonávání pedagogických činností asistentem pedagoga na základě rámcových pokynů speciálního pedagoga a učitele.

9. platová třída zahrnuje

- samostatnou vzdělávací a výchovnou činnost při vyučování zaměřenou na speciální vzdělávací potřeby dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga,

- samostatnou vzdělávací, výchovnou nebo speciálně-pedagogickou činnost vykonávanou v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.

Asistent pedagoga má týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti 20 - 40 hodin. Ve třídě MŠ, ZŠ, SŠ, v oddělení konzervatoře, ve studijní skupině VOŠ asistuje pedagogovi při vzdělávání dětí, žáků, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, a proto hodina přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga trvá vždy 45 minut.

Jiný výklad zastává MŠMT, podle kterého lze funkci asistenta pedagoga zřídit i ve školském zařízení. Pak by hodina přímé pedagogické činnosti asistenta například u volnočasové aktivity trvala 60 minut.

Ředitel školy má podle § 39 odst. 3 Zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů možnost uzavřít s asistentem pedagoga pracovní poměr na dobu určitou, týkající se zvláštní povahy práce, tzn. práce vázané na konkrétní důvody. Pracovní smlouva tudíž může být vázaná např. na dobu, po kterou bude žák se zdravotním postižením vzděláván v dané škole, nebo dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga krajským úřadem nebo MŠMT, eventuálně dobu trvajících speciálně pedagogických potřeb žáka. (Müllner, 2012; Teplá, Šmejkalová, 2007).

Náplň práce asistenta pedagoga se řídí potřebami konkrétního začleněného žáka a situací ve třídě, ve které bude působit. Je plně v moci ředitele školy, aby po dohodě s třídním učitelem a na základě doporučení speciálně-pedagogické poradny (SPC) nebo pedagogicko-psychologického centra (PPC) stanovil asistentovi pracovní náplň tak, aby odpovídala potřebám, kvůli kterým byla tato funkce na škole zřízena. Každý asistent by tak měl při nástu-

pu do zaměstnání být seznámen s náplní své práce a dostat ji jako přílohu pracovní smlouvy v tištěné podobě. Samozřejmostí by mělo být, že se s náplní práce seznámí i třídní učitel a ostatní pedagogové na škole.

Mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga můžeme zařadit individuální pomoc žákům při začleňování se a přizpůsobení se školnímu prostředí a pomoc žákům při zprostředkování učební látky, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti a při vzájemné komunikaci pedagogů se žáky a žáků mezi sebou, či pomoc při spolupráci se zákonnými zástupci žáka (Teplá, Šmejkalová, 2007; Uzlová, 2010).

3.2.1 Postřehy z praxe

Asistent pedagoga by podle Cicka (2001) neměl dětem nikdy slibovat něco, co není v jeho silách splnit a naopak by měl vždy dodržet to, co slíbil.

Pikousová (2010) uvádí několik doporučení a nápadů, jak by se měl asistent chovat ve třídě vůči učiteli, aby se oběma dobře pracovalo:

- neměl by soupeřit o lásku dětí s učitelem,
- dávat pozor na vztah k dětem a nehrát roli: „On je ten zlý, pojď ke mně, já tě utěším.“
Nebo: „Ona to dělá špatně, já to dělám lépe.“ Tato nejednota by se mohla vymstít,
- neměl by opravovat učitelovy chyby; když už je to potřeba, tak jen taktně a nenápadně,
- důležité je pozorně poslouchat učitele během hodiny, žáci se mohou kdykoliv na cokoli zeptat,
- neměl by vyrušovat, stačí projít v nevhodnou chvíli třídou a pozornost žáků je pryč,
- nestěžovat si na učitele ani před rodiči, ani před ředitelem,
- dávat si pozor na pravomoce, aby se nestalo, že nakonec bude učit a ukazňovat, řešit problémy a hlídat děti pouze asistent, který to nemá v popisu práce a hlavně za to není ani odpovídajícím způsobem ohodnocen,
- naopak učitel by svého asistenta neměl brát jako dalšího žáka, ale jako partnera, a tudíž mu dopředu sdělit všechny nové informace a co se bude ten který den dělat,
- o přestávkách neřešit žáky ani jiné další problémy, pokud není nic akutního, a udělat si volno, vydechnout,
- nenapovídat ostatním žákům; asistent má asistovat a ne být „nejchytřejším žákem“,
- s učitelem si udržovat pracovní vztah tak, aby se z asistenta nestal psycholog.

Vzhledem k faktu, že se jedná o zavádění nových opatření (v souvislosti se zajišťováním podpůrných asistenčních služeb v České republice), mohou se školy v praxi setkat s různými problémy. Jako hlavní se dá uvést nezkušenost s obsazováním týmu souběžně působících pedagogů (3 i více) v jedné třídě či nestanovené nebo nejasně stanovené kompetence souběžně působících pracovníků v jedné třídě a nejasně stanovené a vymezené činnosti asistenta pedagoga. Dále také absence metodické podpory asistenta pedagoga a nesystémové obsazování míst asistentů pedagoga (nedostatek zájemců oproti množství uchazečů vybíraných „interním konkursem“). Problém může být také v zajištění podpůrných asistenčních služeb ve školských zařízeních (přípravný stupeň ZŠ speciální, školní družina, školní klub). Ředitelé také občas zařadí nevhodné a nekvalifikované asistenty pedagoga. Další problémem může být i chybějící databáze zájemců o funkci asistenta pedagoga (ve spolupráci s úřady práce). Rodiny žáka se zdravotním postižením zase mohou nevhodně využívat asistenta pedagoga a nevyužívat funkce „pracovníka sociální péče.“ Také hrozí nebezpečí zneužívání podpůrných asistenčních služeb tam, kde dětské schopnosti stačí, je potřeba racionálně omezovat „*módně pojímanou záležitost integrace s asistentem*“ vzhledem k věku a speciálním vzdělávacím potřebám dětí (Teplá, Šmejkalová, 2007, str. 23-24).

3.3 Úloha školského poradenského zařízení při zavádění funkce asistenta pedagoga

Zásadní význam podle Teplé a Šmejkalové (2007) mají při zajišťování podpůrných služeb asistenta pedagoga školská poradenská zařízení, a to pedagogicko- psychologické poradny, ale zejména speciálně -pedagogická centra. Úlohou těchto zařízení je doporučení služby asistenta pedagoga vzhledem ke speciálním vzdělávacím potřebám dítěte, žáka nebo studenta se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro ředitele je vyjádření školského poradenského zařízení nepostradatelné ve smyslu ustanovení §16 odst. 9 školského zákona č. 561/2004 Sb.: „*V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení*“.

Pedagogicko-psychologická poradna navrhuje funkci asistenta pedagoga především na základě § 2 písm. d) a § 5 odst. 3 písm. b) Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Speciálně-pedagogické centrum navrhuje funkci asistenta pedagoga především na základě § 6 odst. 4 písm. a) Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Doporučení školského poradenského zařízení je poskytováno v souladu s § 7 odst. 2 Vyhlášky č. 73/2005 Sb. tak, aby tvořilo vhodný podklad pro žádost ředitele školy o zřízení funkce asistenta pedagoga. Jedná se především o nařízení, jež odůvodňuje potřeby zřízení funkce a doporučené náplně práce asistenta pedagoga. Vyjádření školského poradenského zařízení musí být v souladu s případnými podklady pro tvorbu individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka ve smyslu § 18 školského zákona č. 561/2004 Sb.

„Bez vyjádření školského poradenského zařízení nemůže ředitelství školy žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga uplatňovat.“ (Teplá, Šmejkalová, 2007, str. 21).

Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga musí obsahovat:

- název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy,
- počet žáků a tříd celkem,
- počet žáků, pro které je asistent určen,
- **doporučení příslušného poradenského pracoviště** ke zřízení funkce asistenta pedagoga,
- dosažené vzdělání asistenta pedagoga,
- požadovaný pracovní úvazek a předpokládanou výši platu nebo mzdy,
- odůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga a cíle, kterých chce ředitel tímto dosáhnout,
- náplň práce asistenta pedagoga včetně hodinové dotace (Marčíková, 2011, [online]).

Žádost je třeba podat pro každý školní rok znovu a na základě této žádosti vydá daný krajský úřad příslušné metodické pokyny (Bartoňová, 2005).

Müller (2012) uvádí, že metodický pokyn upravuje postup při udělení souhlasu krajského úřadu ke zřízení funkce asistenta pedagoga v mateřských školách, základních školách, základních školách speciálních, středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách, a to ve třídách nebo studijních skupinách, ve kterých se vzdělává dítě, žák nebo student se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním.

4 ASISTENT PEDAGOGA NA ZŠ MALENOVICE

Na základní škole se vyskytuje hned několik žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Mezi nejčastější důvody k přijetí asistenta pedagoga patří dítě s Aspergerovým syndromem.

Aspergerův syndrom, někdy též označován jako sociální dyslexie, patří mezi poruchy autistického spektra. Je to pervazivní vývojová porucha charakteristická disharmonickým vývojem osobnosti s převažující poruchou v oblasti socializace a komunikace. Od dětského autismu ho odlišuje fakt, že nebývá narušen vývoj řeči či inteligence (Thorová, 2006; Vágnerová, 2005).

Lidé s Aspergerovým syndromem se nedokážou orientovat podle neverbálních signálů, jako jsou například výrazy tváře či souvislost dané situace. Výroky řečeny s humorem nebo ironií chápou doslovně, což vede k projevům sociálně mnohdy těžko akceptovatelného chování. Přátelství tyto děti navazují jen velmi obtížně, kolikrát o bližší kontakt ani nestojí a dávají přednost hře o samotě. Chybí jim empatie a mohou působit egocentricky, snadno podléhají stresu a mají omezenou schopnost vyjádřit své pocity. Mají sníženou schopnost ovládat vlastní chování, často podléhají nekontrolovaným záchvatům vzteku a bývají náladové. Zájmy mívají úzký a ulpívavý charakter, v podstatě vše, v čem lze vystopovat určitý řád nebo alespoň prvky opakování. Často můžeme pozorovat memorování textů a informací nejrůznějšího charakteru (např. televizní program, či reklamy). Mohou být nadaní téměř ve všech oblastech, v oblasti literární, v psaní poezie, v paměťových dovednostech. Jsou mezi nimi rychločtenáři, lidé s vynikajícím matematickým a logickým uvažováním, šachisté i malíři. Řečové dovednosti dětí s Aspergerovým syndromem jsou někdy tak rozvinuté, že děti motivují ke spisovatelské činnosti (Thorová, 2006).

Jak uvádí Vosmik a Bělohávková (2010) k nejčastějším činnostem asistenta u studenta s poruchou autistického spektra patří individuální práce se studentem podle instrukcí učitele, a to ve formě dohledu, verbální podpory, dodatečného vysvětlování, vizuální podpory; pomoci při adaptaci studenta jako např.: pomoci při rozvoji sociálních dovedností a při řešení konfliktů se spolužáky, pomoci při orientaci v prostoru a čase, zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou, pomoci v komunikaci a navazování sociálních vztahů, podílet se na vytváření hygienických a pracovních návyků, zajišťování bezpečnosti studenta při akcích mimo školu, při tělesné výchově, zajišťování dohledu o přestávkách a relaxaci; pomoci při přípravě pomůcek a materiálů pro studenta a nakonec spolupráce při tvorbě IVP, kdy asis-

tent pozoruje chování studenta a vede si o něm záznamy, sleduje studijní výsledky studenta, výsledky pozorování si zaznamenává a konzultuje s učiteli, výchovným poradcem a speciálním pedagogem.

Vítková (2004) doporučuje dbát při výchově či výuce dětí s poruchou autistického spektra na všeobecně platné zásady. Je důležité uznávat dítě v jeho jiném bytí a pokusit se pochopit, že také zdánlivě nesmyslné jednání má pro dítě význam. Vstoupit s dítětem do kontaktu, i když jeho sociální způsoby chování jsou nezvyklé a na základě pozitivně vybudovaného vztahu s ním dospět k vytvoření formy kontaktů sociálně přijatelných. Je nutné tolerovat, že dítě neudrží oční kontakt, pokud však dítě bude oslovováno nepřímou, samo by mělo na oční kontakt přistoupit. Zaměřit se také na všechny nabídky podpory podle individuálních možností a potřeb dítěte. Je třeba pamatovat na to, že se dítě v důsledku svého zvýšeného nároku na podporu ze strany pedagogického činitele dostává do nebezpečí zanedbání jeho emocionálních potřeb. Velice důležité je podporovat tzv. já-identitu a všechny pedagogické kroky navázat na přirozené smysluplné souvislosti a řád v okolí dítěte.

Druhým nejčastějším důvodem k přijetí asistenta pedagoga je dítě s **poruchou pozornosti a hyperaktivitou** (ADHD).

Barkley, 1990 cit. podle Zelinková (2009) definuje ADHD jako: „...vývojová porucha charakteristická věku dítěte nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Potíže jsou chronické a nelze je vysvětlit na základě neurologických, senzorických nebo motorických postižená, mentální retardace nebo závažných emočních problémů. Deficity jsou evidentní v časném dětství a jsou pravděpodobně chronické. Ačkoli se mohou zmírňovat s dozráváním CNS, přetrvávají v porovnání s jedinci běžné populace téhož věku, protože i jejich chování se vlivem dozrání mění. Obtíže jsou často spojené s neschopností dodržovat pravidla chování a provádět opakovaně po delší dobu určité pracovní výkony. Tyto evidentně biologické deficity ovlivňují interakci dítěte s rodinou, školou a společností.“

Davidson a Neale, 2001 cit. podle Zelinková (2009) dělí symptomy ADHD do tří subkategorí:

- 1. prostá porucha pozornosti (ADD)** – diagnostikujeme ji u dětí s poruchami pozornosti, ale s normální úrovní aktivizace; tito jedinci mají problémy zejména v zaměření pozornosti na informační proces.
- 2. hyperaktivita a impulzivita**

3. spojením obou typů obtíží vzniká **porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou a impulzivitou**. Do této kategorie patří nejvíc dětí.

Kromě tří výše uvedených Barkley, 1990 cit. podle Zelinková (2009) rozlišuje ještě ADHD s agresivitou nebo bez agresivity a opoziční chování – ODD.

Především odlišení ADHD s agresivitou a bez agresivity je pro práci učitelů velmi důležité. Při práci ve třídě je rozdílný přístup k dítěti, jež je pouze hyperaktivní a impulzivní a tím, které se chová agresivně a ohrožuje tak své spolužáky.

Dalším autorem je Alan Train (2002), který také dělí ADHD do tří skupin:

1. poruchy pozornosti - dítěti se často nedaří pozorně se soustředit na podrobnosti nebo dělá časté chyby z nepozornosti ve škole, při práci nebo jiných aktivitách, poruchy pozornosti se projevují takto:

- dítě neudrží pozornost při plnění úkolu nebo při hrách
- zdá se, že neposlouchá, co se mu říká
- nedokáže postupovat podle pokynů nebo dokončit školní či domácí úkol
- neumí si uspořádat úkoly a činnosti
- vyhýbá se úkolům, které vyžadují soustředěné duševní úsilí
- ztrácí věci, např. školní pomůcky
- dá se vyrušit vnějšími podněty
- při běžných denních činnostech je zapomnětlivé

2. hyperaktivita

- bezděčně pohybuje rukama, nohama, vrtí se
- pobíhá nebo popochází v situacích, kdy je to nevhodné
- je nadměrně hlučné
- trvale vykazuje nadměrnou motorickou aktivitu

3. impulzivita

- vyhrkne odpověď dřív, než byla položena otázka
- nevydrží stát v řadě a počkat, až na něj přijde řada

- přerušuje ostatní nebo se jim plete do hovoru

Po uzavření pracovní smlouvy dostane asistent pedagoga k prostudování písemně náplň své práce, která obsahuje tyto činnosti:

Asistent pedagoga pracuje pod metodickým vedením pedagoga ve třídě, který odpovídá za průběh i výsledky vzdělávání.

- asistent pedagoga je přítomen ve třídě po celou dobu vyučování, práce je zaměřena na dodržování zásad strukturovaného učení, vedení k samostatnosti, vytváření a upevňování socializačních a komunikačních scénářů použitelných v praxi,
- dbát na rozvíjení porozumění pojmům, kontextu situací, zaměřit se na generalizaci,
- všechny činnosti v hodinách vykonávat přesně dle stanovených pokynů a postupů učitelů. Zaměřit je na speciální specifické potřeby žáka, především na rozvíjení a upevňování sociálních vztahů s vrstevníky a rozvoj porozumění,
- příprava speciálních pomůcek do jednotlivých předmětů dle pokynů učitelky,
- dbát na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků, vytváření pracovních a hygienických návyků při vyučování a o přestávkách,
- po domluvě s učitelem pracuje s dítětem podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP),
- po domluvě s učitelem se zapojuje do práce se třídou pod přímým dohledem učitele,
- pomáhá dítěti s přípravou pomůcek na vyučování,
- zadává, kontroluje a opravuje speciální úkoly, popřípadě je strukturuje do dílčích celků,
- pomáhá dítěti s orientací po školní budově a při přesunech mimo budovu,
- účastní se schůzek, které se týkají integrace dítěte. Je součástí týmu pro tvorbu IVP,
- účastní se konzultací s učitelem nebo pracovníci SPC k sestavování plánů pro jednotlivé předměty,
- řídí se pokyny učitele a podle potřeby pracuje s ostatními dětmi ve třídě za přítomnosti učitele,
- účastní se školení asistentů pořádaných SPC (pokud jsou vyhlášeny),

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 SPECIFIKA ÚČASTI A ROLE ASISTENTA PEDAGOGA VE VÝUCE NA ZŠ MALENOVICE

5.1 Charakteristika výzkumu

V mé diplomové práci jsem se rozhodla využít možností a postupů, jež nabízí kvalitativní výzkum. Na rozdíl od výzkumu kvantitativního je kvalitativní výzkum zaměřen na subjektivní stránku člověka, jeho zkušenosti, pocity a názory s možností odhalit podstatu daného problému.

5.1.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mé diplomové práce je popsat úlohu asistenta pedagoga na zmiňované základní škole, jaké jsou přínosy či nedostatky ve spolupráci asistenta a učitele.

Jako dílčí cíle jsem si stanovila:

1. Zjistit, jakým způsobem asistenti pedagoga vnímají spolupráci s učiteli a rodinou žáka.
2. Zjistit a popsat, jaké postavení má asistent pedagoga ve třídě, jak je vnímán dětmi - komparace odpovědí asistentů pedagoga s učiteli.
3. Zjistit, jak asistent pedagoga spolupracuje se speciálně-pedagogickým centrem.
4. Zjistit, jak se liší názory učitelů a asistentů pedagoga na práci asistenta - komparace odpovědí asistentů pedagoga s učiteli.
5. Zjistit, jestli vůbec a v jakých oblastech je potřeba asistenty vzdělávat - komparace odpovědí asistentů pedagoga s učiteli.
6. Zjistit, jaké pocity doprovázejí příchod nového asistenta pedagoga do třídy - komparace odpovědí asistentů pedagoga s učiteli.
7. Jak vnímá asistent pedagoga svoji práci, co považuje za nejtěžší

- dílčímu cíli č. 1 odpovídají otázky z rozhovorů č. 5, 6, 7, 11; z dotazníku pro učitele ot. č. 4 a 7

- dílčímu cíli č. 2 odpovídá otázka z rozhovoru č. 8 a 9; z dotazníku pro učitele ot.č. 5

- dílčímu cíli č. 3 odpovídají otázky z rozhovorů č. 12

- dílčímu cíli č. 4 odpovídá otázka z rozhovoru č. 3, 14, 15; z dotazníku pro učitele ot.č. 3 a 9
- dílčímu cíli č. 5 odpovídá otázka z rozhovoru č. 10; z dotazníku pro učitele ot.č. 6 a 8
- dílčímu cíli č. 6 odpovídá otázka z rozhovoru č. 4; z dotazníku pro učitele ot.č. 2
- dílčímu cíli č. 7 odpovídá otázka z rozhovoru č. 13

5.1.2 Charakteristika výzkumného souboru a způsob jeho výběru

Hlavní výzkumný vzorek představují asistenti pedagoga ze ZŠ Malenovice a doplňující informace poskytnou učitelé ze stejné školy. Hlavní vzorek tedy tvoří čtyři ženy a jeden muž. Učiteli, které bylo v souvislosti s mým tématem možno oslovit, byly třídní učitelky, pod jejichž vedením především asistenti pracují. Skupinu učitelů reprezentovali 4 ženy a jeden muž a jejich počet odpovídá počtu asistentů, tedy pět. Jde o výběr vzorku metodou kompletního sběru, kdy bylo předem dáno, které případy budou zahrnuty do výzkumného souboru a šlo o všechny dostupné případy.

5.1.3 Výzkumné prostředí

Výzkum probíhal, jak již z názvu mé diplomové práce a výše uvedených informací vyplývá, v prostorách ZŠ Malenovice. Prostředí i respondenty poměrně dobře znám, jelikož jsem zde byla dlouhou dobu na praxi, rozhovory tedy probíhaly v „přátelském duchu“. Pro rozhovory jsem volila spíše odpolední hodiny, kdy měli asistenti již volno a ve škole byl klid. Jako záznamové zařízení při rozhovorech jsem použila mobilní telefon s možností nahrávání. Pro jistotu jsem zapnula i nahrávání na fotoaparátu s tím, že objektiv nebyl zaměřen na respondenta. Každý respondent byl na toto speciálně upozorněn, aby se necítil být pod příliš velkým tlakem.

Učitelům jsem dotazníky rozdala a nechala týden na vyplnění, aby měli možnost se v klidu otevřeně vyjádřit. Měli tedy možnost vzít si dotazník domů, nebylo nutné vyplnění přímo ve škole.

5.1.4 Časový harmonogram

Říjen – prosinec 2011: studium odborné literatury

Leden – únor 2012: zpracování teoretické části diplomové práce, příprava rozhovorů

Březen – duben 2012: přepis rozhovorů, zpracování, interpretace dat a vyhodnocení výzkumu

5.2 Použitá metodika

Pro potřeby mé diplomové práce jsem jako nejvhodnější metodu zvolila techniku strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Základní otázky jsem si připravila dopředu, snažila jsem se však rozhovoru ponechat co nejpřirozenější průběh. Otázky nebyly kladeny v přesném pořadí, protože někdy respondent odpověděl na otázku ještě dříve, než byla položena. Dotazník pro učitele měl spíše funkci doplňující, proto jsem zde také zvolila otevřené otázky, aby se pedagožky mohly volně vyjádřit k tématu, a to bez předem formulovaných a mnohdy omezujících odpovědí. Dotazník i otázky připravené k rozhovorům jsou součástí přílohy PI, PII.

5.2.1 Způsob vyhodnocování

Pro vyhodnocení rozhovorů jsem si zvolila analýzu dat na úrovni otevřeného kódování zakotvené teorie. Ve své knize zakotvenou teorii definují Švaříček, Šedřová (2007, str. 84) jako: „...*sadu systematických induktivních postupů pro vedení kvalitativního výzkumu zaměřeného na vytváření teorie.*“ Neoznačuje tedy určitou teorii, ale spíše strategii výzkumu a zároveň způsob analýzy získaných dat.

První činností, kterou bylo potřeba udělat byla transkripce. Přepsané rozhovory jsou součástí přílohy PIII – PVII. Poté jsem postupně začala podrobně pročítat jednotlivé rozhovory s tím, že jsem se zaměřila na překvapivé a zajímavé údaje. Poté, co jsem označila všechny důležité aspekty vztahující se ke zkoumanému jevu a vyloučila nesouvisející data, pojmenovala jsem tyto pasáže a vztáhla k abstraktnějším celkům - kategoriím. Následně jsem znovu přečetla a porovнала údaje, hledala další pojmy a kategorie, porovнала rozhovory a sledovala zastoupení a četnost jednotlivých kategorií a pojmů v rozhovorech. Podobným způsobem jsem postupovala i při vyhodnocování dotazníků od učitelů. Následně jsem tyto zjištěné údaje porovнала.

6 VYHODNOCENÍ

Na základě rozhovorů jsem zjistila, že AP vykonávali odbornou praxi od 8 měsíců do 4,5 let. Mají na starosti především děti s diagnózou ADHD a Aspergerovým syndromem. Počet dětí, u kterých asistují se pohybuje od 1 do 4 dětí.

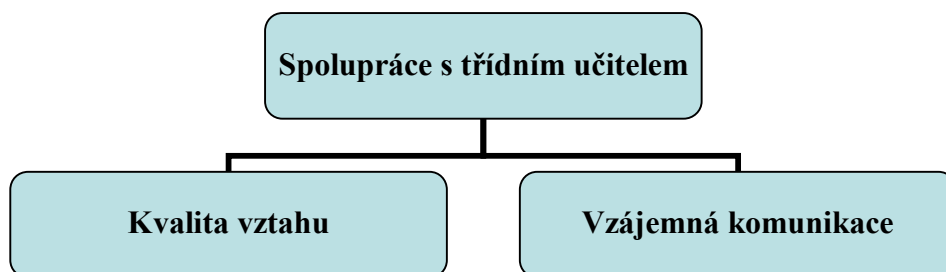
Nyní se již budu věnovat konkrétnímu členění okruhů a kategorií.

6.1 Okruh – Spolupráce AP s pedagogy

První okruh se týká otázek č. 5, 6, 7, které jsem položila asistentům v průběhu rozhovoru a dále otázkám č. 4 a 7, jež byly položeny učitelům v dotazníku. Tento okruh koresponduje s prvním dílčím cílem. Zaměřila jsem se především na to, jestli se AP podílí na přípravě společně s učitelem a jak spolu tyto 2 skupiny vycházejí. Okruh je rozdělen na 3 „podokruhy“.

6.1.1 Spolupráce s třídním učitelem

První podokruh se věnuje otázce č. 6 z rozhovoru a otázce č. 4 v dotazníku pro učitele. Na obrázku 1 jsou graficky znázorněny kategorie, které vznikly na základě kódování rozhovorů a otázek z dotazníku.

Obrázek 1 – Pomocné kategorie okruhu č.1a

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů na vzájemnou spolupráci

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie – kvalita vztahu

Třídní učitel je jednou z nejdůležitějších osob v pracovním procesu AP. Je to člověk, se kterým se řeší všechny problémy, které ve třídě nastanou a domlouvají se výchovná opatření. Kvalita tohoto vztahu je tedy velmi podstatná. AP jsou si toho vědomi, protože všichni vychází se svým třídním učitelem výborně. AP 1 říká „*Troufám si říct, že máme velice dob-*

rý vztah. *Sedly jsme si jako lidi, vždy se mnou jednala fěr a na rovinu, toho si hrozně moc vážím a vycházíme spolu dobře.*“ AP 2 také hodnotí vztah velmi pozitivně *„Kamarádský, nemůžu říct vůbec nic proti.“* AP 4 také potvrzuje dobrý vztah *„Vycházíme spolu dobře, nemáme žádný problém.“* Ani AP 5 si nemůže na vztahy s třídním učitelem stěžovat *„Velice dobře, vycházíme spolu bez problémů.“* Naprosto souhlasím s AP 1, je totiž opravdu nesmírně důležité, aby si AP a učitel sedli jako lidé. Pokud se objeví na začátku nějaké nesympatie, dobrý vztah se bude tvořit velmi těžko. AP 3 již nehodnotí vztah natolik pozitivně jako kolegové, nicméně ani zde nejsou vztahy nijak špatné *„Korektně spolu vycházíme, aby to mohlo fungovat. Nemáme spolu vztah přátelský, máme spolu vztah kolegiální, korektní.“*

2. kategorie – komunikace

Komunikace je zásadním prvkem při budování dobrého vztahu. AP 1 uvádí, že *„...komunikace byla vytvořena v podstatě od začátku. Nic nezamlčovala nebo nepomlouvala mě.“* Učitelka a AP 2 si také mezi sebou vyjasnily, jak komunikace bude probíhat *„Kdyby ke mně měla jakékoliv výhrady, ať mi to řekne předem.“* AP 3 uvádí *„Jsme schopni se domluvit.“* Ani AP 5 nemá problémy s komunikací *„Já mu třeba řeknu, když ten žák je rozhozený ráno.“* AP 4 také jen potvrzuje *„Vždycky jí splním, co po mě chce, vlastně je to takový můj „šéf“. Řekne mi dělej toto takto, tak to tak dělám.“*

Vyjádření učitelů k téže problematice

Pro srovnání uvádím názory učitelů na tuto problematiku. Vnímají-li vztah se svým AP stejně či se jejich pocity liší.

1.kategorie – kvalita vztahu

Učitelé se shodují, že se svým asistentem nemají absolutně žádný problém a tím jen potvrzují výpovědi AP. PED 1 sice uvádí, že *„Zpočátku jsem měli problém se domluvit na společných postupech a požadavcích, musela jsem mu bohužel připomínat, že rozhodující slovo má učitel. Chvilí trvalo, než jsme si vše vysvětlili a než jsme se naučili respektovat jeden druhého.“* I přes tyto problematičtější začátky nakonec udává, že *„Postupem času jsme našli jakousi „zlatou střední cestu“ a naučili jsme se táhnout za jeden provaz.“* PED 2 svůj vztah popisuje jako *„Výborný, vycházíme si vstříc. Velmi mi při práci pomáhá. Samostatně řeší své úkoly, reaguje na situace.“* PED 3 má také pozitivní zkušenost *„Myslím si, že je dobrý. Vítám, když je asistent samostatně myslící a samostatně reaguje.“* PED 4 je také spokojen se vztahem, který je, jak sama udává, *„velmi dobrý-přátelský-upřímný.“* Nakonec

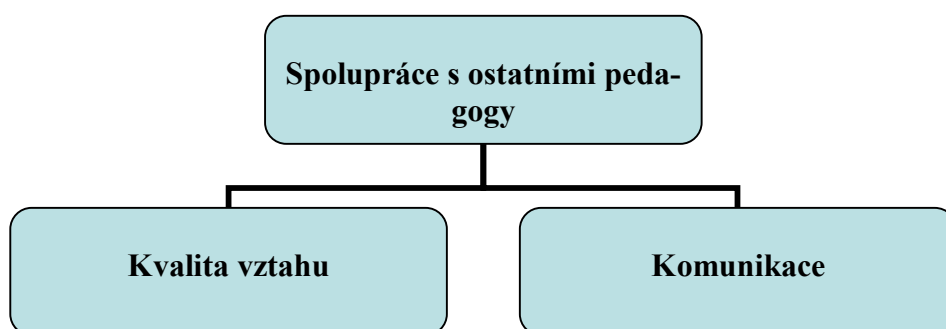
PED 5 také nemá žádné problémy a popsal by vztah se svým AP jako „dobrý, uvolněný, kamarádský.“

2. kategorie – komunikace

Učitelé se snaží s AP domlouvat a konzultovat jak samotný průběh výuky, tak pokud nastane nějaký problém se svěřeným žákem. Dokládají to tyto interpretace PED 1 „*Před vyučováním si domluvíme konkrétní postupy a přístupy k žákovi. Nastane-li problém během dne, řešíme spolu o přestávce nebo když to jde – chvíli po vyučování.*“ Také PED 2 toto potvrzuje „*Společně se domlouváme, co po ní budu potřebovat při organizaci výuky.*“ Také PED 3 přikládá komunikaci velký význam „*Základem je dobrá komunikace a ochota domluvit se o vyslovených požadavcích.*“ PED 4 postupuje podobně „*Asistent je informován o učivu a organizaci výuky, pomáhá při její organizaci.*“ PED 5 nakonec uvádí, že asistent pomáhá spíše žákovi „*Pomáhá především žákovi, učitelovi jen okrajově.*“

6.1.2 Spolupráce s ostatními pedagogy

Druhý podokruh se věnuje otázce č. 7 z rozhovoru s asistenty. Spolupráci AP s ostatními učiteli vystihuje obrázek 2, kde jsou opět uvedeny kategorie vzešlé z kódování.

Obrázek 2 – pomocné kategorie okruhu č.1b

1. kategorie – Kvalita vztahu

Jelikož je tato spolupráce dána rozvrhem hodin, někteří asistenti nemají moc příležitostí získat zkušenosti s jinými učiteli v hodinách. Pokud ano, pak pouze minimální, jelikož na prvním stupni, kde většina oslovených asistentů pracuje, učí ve třídě zejména třídní učitel. I přesto zde panují vesměs dobré vztahy. AP 2 uvádí „*Já nemám s nikým problém, nikdo mě nenaznačil, že bych s ním měla mít problém.*“ I AP 3 je tohoto názoru „*Vycházíme dobře, nejsou žádné problémy, ani žádné přátelství, inertní stav. Čistě pracovní.*“ AP 4 říká, že také nemá problémy, jelikož „*vždycky se přizpůsobuju tomu pedagogovi a nemám problém.*“

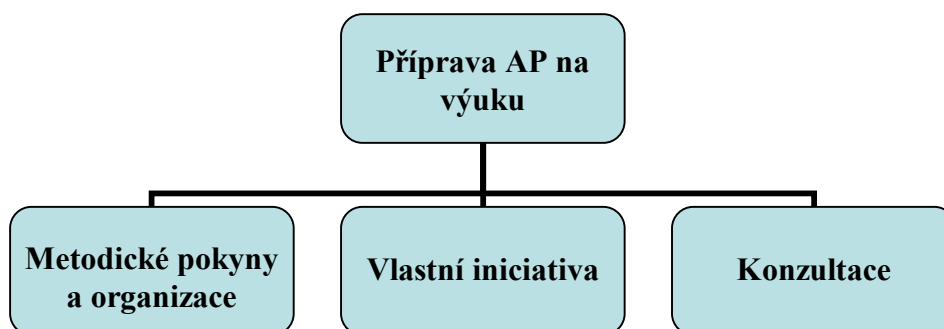
Jde o to se přizpůsobit a vždycky vyjít vstříc.“ AP 5 také uvedla, že má dobré vztahy s ostatními pedagogy *„Bez problémů. No ze začátku to nebylo úplně bez problému, dost patně nesli, že je tam druhá dospělá osoba a pozoruje je při vyučování. Měli určité obavy, taky jsme si na sebe zvykli a myslím si, že vycházíme velice dobře.*

2. kategorie – Komunikace

Z počátku, když AP nastoupili na tuto školu, učitelé nevěděli, co očekávat, nebyli zvyklí na dalšího dospělého ve třídě a mohlo docházet k neshodám, jak dokládá AP 5 *„Taky mi to dávali někteří dost najevo.“* Ale jak dokládá AP 2 *„...myslím, že se to jako obrátilo i u těchto, co dřív na to neměli si myslím dobrý pohled.“* Každý učitel má jiný styl učení, jiný styl vyjadřování, každý je jiný. Pokud je AP zvyklý na svého třídního učitele, jak uvádí AP 1 *„Já jsem zvyklá na ni, jak ona se mnou jedná, jakože i na oční kontakt.“* může při změně učitele dojít k různým nedorozuměním, jak dokládá další její výpověď *„Někteří ti učitelé mají jiný přístup. Začnou se mnou mluvit jinak a já jak na to nejsem zvyklá a on není zvyklý na mě, může někde nastat nějaký problém. Nebo ne problém..nedorozumění.“* AP 4 v tom však nevidí žádný problém *„Každý učitel chce něco jiného...snažím se přizpůsobit každému učiteli.“*

6.1.3 Příprava AP na výuku

Třetí podokruh pojednává o tom, jakým způsobem - a jestli vůbec - se AP připravuje na výuku. Podokruh koresponduje s otázkou č. 5 pokládanou AP. Pro přehlednost jsou na obrázku 3 opět znázorněny mnou zvolené kategorie.

Obrázek 3 – Pomocné kategorie okruhu č.1c

1. kategorie - Metodické pokyny a organizace

Asistenti by podle náplně práce, kterou dostali při zahájení pracovního procesu, měli pracovat výhradně pod metodickým vedením učitele a AP 1 toto očekává „*Příprava na výuku vychází z toho, co ten učitel mně řekne, s čím bych mohla pomoci nebo něco nachystat, něco přijít napsat, něco vyrobit. Vždycky jde o ten první impuls od toho učitele. Očekávám, že přijde nějaké to metodické vedení.*“ Naopak AP 3 uvádí, že teď u svého svěřeného žáka žádná zvláštní příprava není potřeba „*Ted' tady u toho vozíčkáře ne. Tady to všechno odpadlo. Tam to spíš spočívá v tom, že chystám ho, že mu chystám věci.*“ I AP 5 přiznává, že její příprava je spíše o pomoci žákovi v danou chvíli „*Ne, nepřipravuju se vůbec. Spíš psychicky... Honzovi pomoci připravit ty sešity.*“ Ale také dodává, že je důležité vědět, co se probírá, co se bude dělat, být připravena tímto způsobem „*Jenom vím zhruba, co se psalo, z čeho se bude psát písemná práce, musím zvládat tu výuku souběžně s téma sedmákama. Musím vědět, co se bere, jak se bere, rozvrh jaký bude a co bralo minule, z čeho se píše, co se bude vybírat za sešity.*“ I AP 3 přiznává, že jeho příprava je spíše psychická „*Jo, mentálně. Vyzbrojit se.*“

2. kategorie –Vlastní iniciativa

Z vlastní iniciativy se asistenti mohou připravovat psychicky, jak už bylo uvedeno výše a také konkrétní věci na základě pozorování žáků, jak uvádí AP 1 „*Přípravu z mé vlastní iniciativy tak to je asi tak jako všechno na základě pozorování.*“ To přiznává i AP 2 „*Já už ty děcka znám, vím na co mi reagují.*“

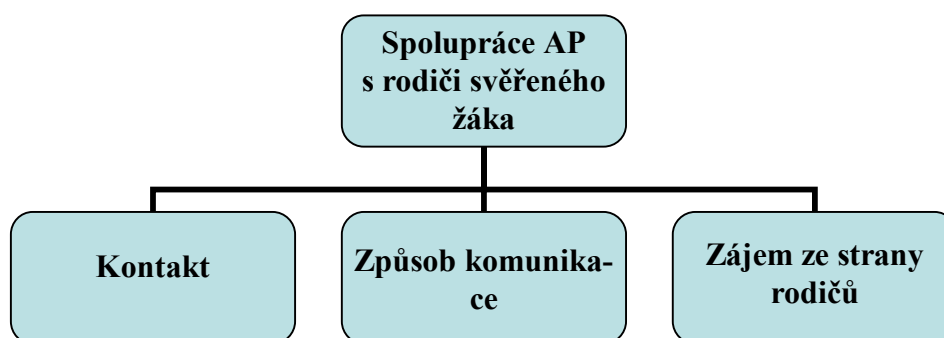
3. kategorie – Konzultace

V případě, že nastane nějaký problém, AP si neví rady nebo dítě má nějaký problém, příprava může spočívat i v různých konzultacích a domluvách. A to jak s učitelem, tak se žáky. Záleží, co je zrovna potřeba, každý den je jiný. AP 1 se vyjádřila „*Pokud je někde třeba nějaký problém a vím, že třeba někomu něco tlačí ve vztahu k nějakému spolužákovi, tak se o tom třeba nějak pobavíme, nebo nějaké pohovory a takhle.*“ AP 2 říká „*Většinou to každý den konzultuju s učitelkou, co a jak se nám dařilo, jak nám kdo reagoval z těch děcek nebo ne. Když si opravdu s něčím nevím rady, tak se jdu poradit buď s ostatními asistenty nebo s učitelem anebo opravdu s psychologem.*“ AP 3 uvádí „*Třeba ráno přijdu do školy a s učitelem se musíme poradit jakým způsobem budeme postupovat...nebo se třeba domlu-*

víme jak budou psát písemky. Technicky se domlouváme. se o tom bavíme, komunikujeme a přemýšlíme.“

6.2 Okruh – Spolupráce AP s rodiči svěřeného žáka

Druhý okruh se stále týká prvního dílčího cíle, ale pro přehlednost jsem jej oddělila. Je reakcí na otázku č. 11 pokládanou AP. Na obrázku 4 je možno vidět pomocné kategorie, které vznikly na základě kódování.

Obrázek 4 – Pomocné kategorie okruhu č. 2

1. kategorie – Kontakt

Kontakt s rodiči je velice důležitým prvkem ve vzdělávání žáků se speciálně-vzdělávacími potřebami. Pokud komunikace není navázána, může docházet k nejednotnému výchovnému postupu u žáka a ten může být zmatený. Asistenti jsou v tomto směru nesmírně aktivní. Ve většině případů kontakt navázán je a spolupráce funguje. Což dokládá výpověď AP 1 „*Spolupracuju pouze s rodičema toho mého jednoho...s téma ostatníma od těch dvou dětí bohužel zatím nijak*“ AP 2 má podobnou zkušenost „*S rodiči dítěte víceméně jenom s tím, který mi byl přiřazený od toho počátku. Ti ostatní rodiče od těch dvou kluků, tam to není potřeba. A u toho posledního kluka ta spolupráce, i když já jsem se snažila hodně, ta spolupráce se mnou z jejich strany je absolutně nulová.*“ AP 3 také spolupracuje s rodiči a jak sám říká „*jo, často.*“ AP 4 podotýká, že je to opět závislé na diagnóze. Pokud je dítě bezproblémové, spolupráce není zcela nutná „*Spolupracujeme spíše okrajově, chlapec, vzhledem k jeho postižení není ta spolupráce až tak nutná.*“ AP 5 také deklaruje, že kontakt s rodiči byl navázán „*Spolupracovali jsme velice úzce..v loňském roce teda velmi intenzivně.*“

2. kategorie – Způsob komunikace

Existuje mnoho způsobů, jak mohou rodiče s asistentem komunikovat. Jako nejjednodušší se jeví telefonát, případně osobní setkání. To dokládá i AP 1 „*Vymýšleli jsem různé věci, abychom byli jednotní.*“ Rodiče a AP 2 zvolili poněkud složitější metodu komunikace. Jeli-kož, jak AP 2 uvádí, je rodina motivovaná a AP také, spolupráce tímto způsobem funguje „*Takřka denně si předáváme zprávy formou deníku ,který já mu vedu, já mu zapisuju cho-vání ve škole, oni mu zapisujou zase zpětně třeba doma jaké měl procentuální hodnoce-ní.*“ AP 3 uvádí svoji zkušenost „*Všechny možné způsoby komunikace probíhají. Řešíme technické postupy, jak toho kluka, jak dosáhnout výukových a výchovných cílů. Abychom postupovali jednotně. Oni mi říkají své zkušenosti, já jim říkám to, jak to je a někdy mi radí. Pomáhají mi v tom, že mi říkají, jak na to. Třeba dvakrát, třikrát za týden spolu mlu-víme s maminkou telefonicky.*“

2. kategorie – Zájem ze strany rodičů

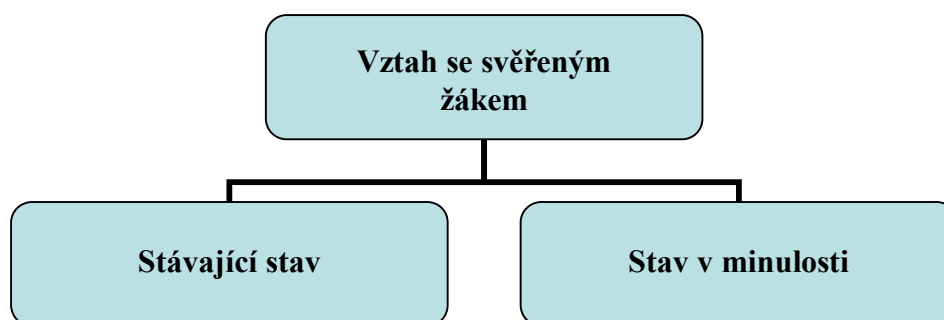
Najdou se rodiče, kteří mají zájem spolupracovat, jak dokládá AP 1 „*Vždycky se zajímali, s téma spolupracuju úplně perfektně, komunikace úplně na jedničku, stoprocentní.*“ Ale bohužel se najdou i tací, kteří žádnou snahu ani zájem neprojevují AP 1 má i tuto zkušenost „*A s téma ostatníma od těch dvou dětí bohužel zatím nijak. Z mé strany je snaha, ale právě e strany rodičů je to takové...že je to spíše nezajímá. Všechno řeší s paní učitelkou a přijde mi, že ve mě nevnímají jako kompetentní osobu, se kterou by něco měli řešit.*“ Toto vní-mám jako nejhorší případ. Když AP s dítětem pracuje, ale rodič ho nebere vážně v podstatě tím podryvá autoritu i sebevědomí samotného AP. Nehledě na to, že tato skutečnost poško-zuje i dítě. O této situaci se zmínila i AP 2 „*Bohužel, oni zájem nemají. Škoda, protože kdyby tohle nějak fungovalo, tak že by mohl být trochu někde jinde.*“ Má však i velice dob-ré zkušenosti „*Je to i rodina, která je motivovaná a chce s tím něco dělat. Fakt musím říct skvělí rodiče, kteří spolupracujou se školou, s učitelem, se mnou...jsou fakt úžasní.*“ Bohu-žel i dobře navázaná spolupráce se může z rodinných důvodů rapidně omezit, jak uvádí AP 5 „*A letos se to eliminovalo na to, že téměř vůbec nekomunikujem, jenom když je nějaký problém.*“

6.3 Okruh – Dětské vnímání AP

Třetí okruh koresponduje s druhým dílčím cílem a je odpovědí na otázky z rozhovoru č. 8 a 9. Pro srovnání byla položena otázka i učitelům; má číslo 5 v dotazníku. Ráda bych zde tedy popsala vztah AP s dětmi ve třídě. Tento okruh je rozdělen ještě na další dva „podokruhy“, jelikož zjišťuji vztah AP ke svěřenému žákovi a následně k ostatním žákům ve třídě.

6.3.1 Vztah asistenta se svěřeným žákem

Vztah asistenta se svěřeným žákem je jedním ze specifik pracovní pozice asistenta pedagoga. Jestliže si asistent s dítětem „nesedne“, celá práce, zaměřená na plnění integračních cílů, se stane obtížnější, ne-li zcela nemožná. Podokruh je odpovědí na otázku č. 8 položenou AP. Kategorie, které jsem vyvodila z kódování rozhovorů s AP jsou uvedeny na obrázku 5.

Obrázek 5 - Pomocné kategorie okruhu č. 3a

1. kategorie - Stávající vztah

Vzhledem k tomu, co jsem uvedla výše, že někteří z asistentů mají na starosti i více než jedno dítě, bude zde posuzování vztahů složitější. Většinou s dítětem, ke kterým asistent přišel původně, mají dobrý až kamarádský vztah. Ty děti, které byli asistentům přiřazeny například v průběhu roku, s těmi tak přátelské vztahy nejsou, ale ve většině případů děti mají respekt a poslouchají. Dokládá to výpověď AP 1 „...vlastně u toho chlapce, se kterým jsem, kvůli kterému jsem sem přišla si rozumím velice dobře. Mám k němu už takové osobní pouto, osobní vztah. Jsem spíš taková kamarádka.“, „Povykládám na takové kamarádské úrovni, než abych na něho působila jenom jako autorita.“ Co se týče těch později přiřazených dětí, vyjadřuje se následovně „...chlapec s těžkým ADHD ten mě teda neposlouchá; bere mě a respektuje jako druhou osobu asi nejvíc. Děvče s Aspergerem, tak ta je zvladatelná relativně, dá si říci.“ A situaci hodnotí prostým „Respektují mě.“ a také výpovědi AP 2, AP 3, AP 4 i AP 5 dokládají dobré a respektující vztahy se svěřenými žáky „Já si myslím, že

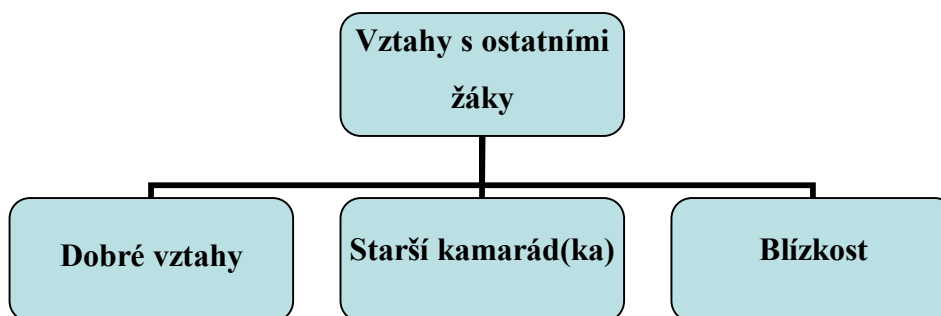
dobře.“; „Myslím, že dobře.“; „Někdy mám problémy, neposlouchá tak, jak bych si přál, nakonec vždy poslechne, takže mě bere...co po něm chci nakonec udělá.“; „Máme dobrý vztah, vycházíme dobře. Můžem si povykládat i o nějakých jeho zájmech.“, „Jo, dobře.“, „Střídavě oblačno, protože ho musím vychovávat a upozorňovat ho na jeho nedostatky v té skupině, ukázat mu, co dělá špatně v jednání se spolužáky.“

2. kategorie – Stav v minulosti

Ne vždy si AP s dítětem hned „padnou do oka“. Někdy je proces zrání vztahu dlouhý a náročný. Je to o zvyku, o přístupech, o změně jednání jednoho nebo druhého. Obtížnost dokládá třeba výpověď AP 1 „...bránil se přístupu, který byl směřován jenom k němu.“ nebo zkušenost AP 5, která říká „Ze začátku to teda byla šílená dřina. A bylo to hrozné i teď po prázdninách.“ Ale nakonec se jim podařilo vztah upevnit a vybudovat si důvěru a respekt, jak jsem již uvedla výše. AP 1 zakončuje slovy „...začal to brát, víc si zvyknul a bylo to v pohodě.“

6.3.2 Vztah s ostatními žáky ve třídě

Jelikož se dětem rok od roku zvyšuje počet učitelů, jsou oproti tomu asistenti takovou „stálíci“ ve třídě. Proto i ostatní děti s nimi mají dobrý vztah. Mají k asistentům důvěru, dokáží si za nimi přijít pro radu, svěří se jim s problémem. Podokruh je komparací výpovědí AP na otázku č. 9 a učitelů na otázku č. 5. Na obrázku 6 jsou opět vyobrazeny pomocné kategorie.

Obrázek 6 - Pomocné kategorie okruhu č. 3b

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů na vztah AP s ostatními žáky ve třídě

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie – Dobré vztahy

Asistenti opravdu mají s ostatními dětmi ve třídě velmi dobrý vztah. Vypovídají o tom následující interpretace, kde se všichni asistenti shodují. AP 1 odpovídá na otázku jaké má vztahy s ostatními žáky „*Jo, dobré..jsou na mě zvyklí.*“ AP 2 uvádí „*...nemám problém s nikým...máme takový dobrý vztah*“ AP 3 říká „*Tam nejsou žádné problémy, tam je sympatie těch dětí...s klukama mám fakt dobrý vztah.*“ A zároveň říká „*já je bezvýhradně přijímám a mám je rád..nikoho nerozlišuju.*“ Obdobně jako AP 4, která říká „*Mám s nima dobrý vztah.*“ a zároveň připomíná „*Nemám tam žádné oblíbence, ke všem přistupuju úplně stejně.*“ AP 5 se vyjadřuje v podobném duchu „*Jo, super, oni mi třeba aji řeknou, jak jsou strašně rádi, že mě tam mají.*“

3. kategorie – Starší kamarád(ka)

Od dobrého vztahu ke kamarádství už není daleko. Proto mnoho asistentů také uvedlo, že s žáky mají víc než dobré vztahy, že je žáci považují za své starší kamarády. AP 3 se svěřil, že „*Někteří chlapci mě až moc třeba berou jako staršího kamaráda. Třem chlapcům jsem musel stále dokola klást na srdce, že mi mají vykat.*“ Domnívá se, že je to částečně způsobeno problémem s otcovstvím v dnešní době a že chlapci nemají vzor „*Oni ti chlapci potřebují, že jsem jakoby z jejich „chlapské smečky“.*“ AP 4 také uvedla, že má spíše kamarádský vztah „*Máme spíš kamarádský vztah. Někdy mi děcka přinesou i fotky zvířátek nebo obrázky namalované.*“ A nakonec AP 5, který se také setkal spíše s kamarádstvím „*Mám velice dobré vztahy s holkama, že mě berou jako starší kamarádku, která se jim snaží pomoci i s problémy souvisejícími s dospíváním a vztahy s muži.*“

2. kategorie – Blížkost

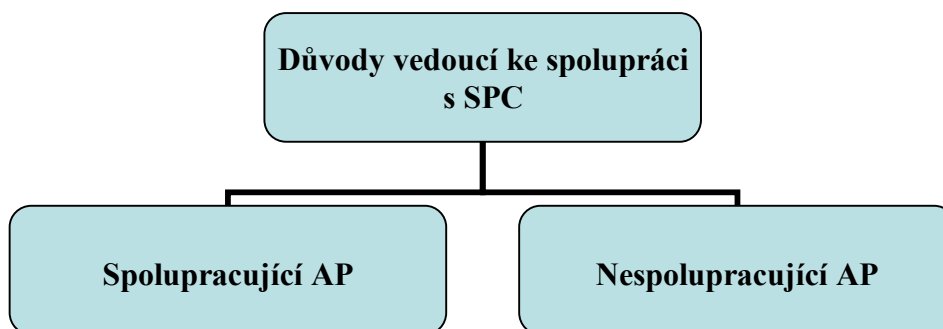
S kategorií Starší kamarád úzce souvisí tato kategorie. A jsem velice ráda, že vznikla, jelikož si myslím, že je potřeba mít i ve škole někoho, za kým žák může přijít a svěřit se mu. O to víc mě těší, že je to právě asistent pedagoga, kdo si takovou pozici může vydobýt. Třídního učitele vidají děti málo, a tak k němu nemusí mít takovou důvěru. O blízkosti dětí a asistenta vypovídá následující odpověď AP 2 „*oni v té třídě ke mně mají velice blízko. Že přijdou, povykládají, když mají problém taky za mnou přijdou, jak to třeba vyřešit.*“ I AP 4 má podobnou zkušenost „*Když ale mají nějaký problém, tak za mnou přijdou, řešíme to.*“ Nakonec i AP 5 má tuto zkušenost „*Kluci se mi chodí taky svěřovat.*“

Vyjádření učitelů k téže problematice

V názoru na vztah AP s dětmi ve třídě se tyto skupiny naprosto shodnou. Kupříkladu PED 1 píše, že „*má pěkný vztah k dětem, je kamarádský, pomáhá dětem když potřebují, povídá si s nimi o přestávce a děti k němu mají důvěru.*“ Učitel obsáhl všechny kategorie a ničím se neliší od názoru AP. PED 2 uvádí, že „*Žáci AP respektují a chovají se k němu jako k učiteli, ale když něco potřebují, nebojí se za ním kdykoliv přijít a požádat o pomoc.*“ PED 3 a PED 5 shodně uvádějí, že „*AP je součástí třídy.*“ PED 4 hodnotí vztah AP se žáky jako „*velmi dobrý – je autorita i kamarád.*“

6.4 Okruh – Důvody vedoucí ke spolupráci s SPC

Čtvrtý okruh je zaměřen na zjištění důvodů, jež vedou či nevedou asistenty ke kontaktování SPC. Koresponduje s dílčím cílem č. 3 a odpovídá mu otázka č. 12 v rozhovoru. Obrázek 7 opět přehledně znázorňuje členění do kategorií.

Obrázek 7 – Pomocné kategorie okruhu č. 4

1. Kategorie – Spolupracující AP

Asistenti nemají speciálně-pedagogické vzdělání, a proto když nastanou chvíle, ve kterých si se svěřeným žákem neví rady, může se jim hodit pomoc zkušeného specialisty. Takovými jsou psychologové z SPC. Asistenti ve většině případů této možnosti využívají a vyskytne-li se problém, žádají o pomoc. Jak dokládá výpověď AP 3 „*V krizovém období, když jsem chlapce dostal, jsem byl v častém kontaktu s paní z SPC. Mailem i osobně. Teď, pokud se vyskytnou problémy, jsme v častějším kontaktu, pokud ne, tak jsem v méně častém.*“ Tuto zkušenost má i AP 5 se svým svěřeným žákem „*S paní psycholožkou z SPC Kroměříž, když je s Honzou nějaký problém, nějaká krizová situace, kterou on nezvládá, tak jsem s ní v kontaktu. V podstatě mailem nebo telefonicky.*“ nebo „*Vím, že když byl myslím nějaký*

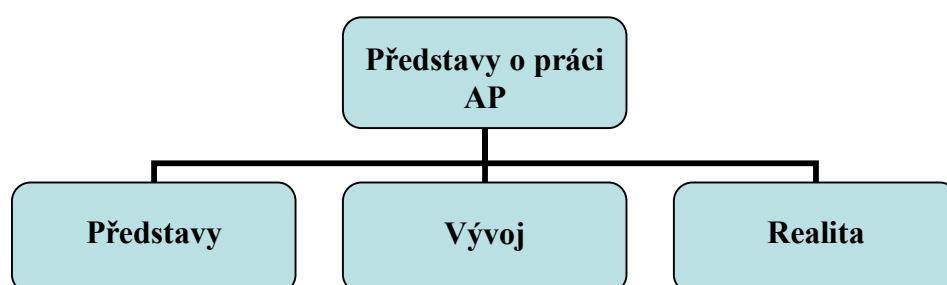
problém loni, tak jsme kontaktovali. “ Spolupráce je též závislá na stupni či charakteru postižení žáka, jak vypovídá AP 4 „No teď..zase je to úměrné tomu postižení... když jsem měla před tím toho Aspergera tak jsem spolupracovala intenzivně. I člověk je může oslovit kvůli problému nebo cokoliv.“ Jelikož asistentka má teď na starosti tělesně postiženého žáka, spolupráci nepovažuje za zcela nutnou: „Teď ten Martin nemá žádný problém. Takže není potřeba s nima až tak komunikovat.“

2. Kategorie – Nespolupracující AP

Je více důvodů, proč asistenti nespolupracují s SPC, uvedenou příčinou může být nečinnost samotného SPC. Z výpovědi AP 1 je tato skutečnost patrná „*Vůbec nikdy. Přímo s SPC jsem nespolupracovala nikdy s nikým. Nikdo se mě nikdy na nic nezeptal, a i když třeba přijeli jedenkrát za rok tady do školy, tak nikdo se mě nezeptal nikdy na můj názor, jak to vidím. Nikdo mi nedal nikdy žádnou radu, nikdy nic.*“ Na druhou stranu AP 2 uvádí, že spolupráce s SPC je také ovlivněná tím, kam žáci chodí na vyšetření: „*Vůbec, protože nikdo z těch dětí u nás není vlastně pod SPC vedený.*“

6.5 Okruh – Představy o práci AP a realita

Tento okruh koresponduje s dílčím cílem č.4 a je odpovědí na otázku č. 3 položenou AP. Snažím se zde ukázat, jak si AP před nástupem představují svoji práci a jestli tyto představy následně odpovídají skutečnosti. Obrázek 8 je přehledem využívaných kategorií v tomto okruhu.

Obrázek 8 – Pomocné kategorie okruhu č.5

1. kategorie – Představy

Většina asistentů se shodla, že před nástupem neměli žádné představy o tom, co přesně bude jejich práce obnášet, což dosvědčují jejich výpovědi AP 1 říká „...neměla jsem vůbec žád-

nou představu, absolutně žádnou o tom, jak to bude probíhat, co budu dělat.“ AP 2 vypo- věděla „*Moje představy o té práci nebyly vůbec žádné...šla jsem to zkusit. Takže jsem při- šla s úplně čistým a jasným rozumem, vůbec jsem nevěděla, do čeho jdu.*“ AP 3 uved- la, „*Vůbec.*“ AP 4 odpovídá „*Tak před nástupem jsem nevěděla, co mě čeká...hlavně každé dítě je jiné, i když má danou diagnózu.*“ Jediná AP 5 měla poměrně jasnou představu o své práci, která však byla daná díky tomu, že AP má doma dítě se stejnou diagnózou „*Tak já jsem si to představovala tak, že budu s tím dítětem sedět ve třídě, budu mu pomáhat v rámci té výuky, když nebude něčemu rozumět, tak že mu to budu jako dovysvětlovat. Mám doma syna se stejnou diagnózou, tak sem si myslela, že to bude...že budu dělat to, co do- ma.*“

2. kategorie – Vývoj

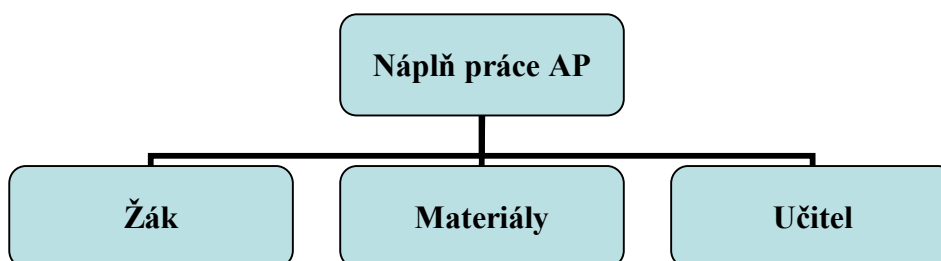
Po nástupu do práce se každý asistent nějak „zaučoval“ a jeho pocity a postoje se postupem času měnily. Zde bych ráda uvedla vývoj, jakým někteří prošli. AP 1 říká „*V téhle pozici jsem byla poprvé, takže jsem to vnímala velice pozitivně, byla jsem taková angažovaná.*“ AP 2 poznamenala „*...mé obzory se rozšířily.*“ AP 3 prošel velice zajímavým a těžkým vý- vojem „*Takže já jsem nastoupil k vozičkářovi, a potom ze dne na den jsem byl přemístěn sem, bylo to hrozně těžké a nemohl jsem spát 14 dnů.*“ AP 4 hodnotí svůj vývoj „*A takže za ty dva roky jsem získala hodně zkušeností a byla jsem i na dvou školeních.*“

3. kategorie – Realita

A po letech praxe se AP dostali do určitého bodu, který se naprosto liší od představ nebo prvotního nadšení. AP 1 tvrdí „*...po těch 3 letech jsem už značně taková...jak bych to řekla, no. Už nemám takový ten elán do práce, jako tomu bylo dříve.*“ AP 2 uvádí „*Ted' už se na to dívám samozřejmě úplně jinak...už ani nevím, co si o tom mám myslet kolikrát. Je to náročná práce.*“ AP 3 se vyjádřila „*Takže mé představy o práci se hodně liší...toto vyžaduje studium, toto vyžaduje přípravu, tohle vyžaduje tisíc věcí.*“ AP 4 to vidí po letech praxe také úplně jinak, „*Po těch dvou letech vidím práci úplně z jiného úhlu, díky tady těm zkuše- nostem.*“ Opět jediná AP 5 měla představy, které se jí víceméně naplnily „*A v podstatě to tak je. Jediné, co se trochu liší, tak lišily se mé představy o tom dítěti.*“ Bylo to však dané rodinnou situací, jež je popsána výše, takže byla připravená.

6.6 Okruh – Pracovní náplň

Šestý okruh stále koresponduje se čtvrtým dílčím cílem, tedy zjistit názor AP a učitele na náplň práce AP. Tento okruh však bylo velice těžké rozčlenit do kategorií, jelikož každý žák má specifické potřeby, tudíž každý asistent dělá vše pro žáka, ale v podstatě každý jiným stylem, jiným způsobem. Jak sama uvedla AP 1 „*Tak ta pracovní náplň se odvíjí od každého toho dne zvlášť.*“ a AP 2 toto výstižně doplňuje „*Co tam vlastně člověk dělá. To je hrozně těžké jako popsat.*“ Okruh je odpovědí na otázku č. 14 položenou AP v rozhovoru a otázku č. 9 položenou učitelům v dotazníku. Rozdělení kategorií v tomto okruhu je možné vyčíst z obrázku 9.

Obrázek 9 – Pomocné kategorie okruhu č. 6

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů na náplň práce AP

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie – Žák

Hlavní náplní práce je především starat se o žáka se speciálně-vzdělávacími potřebami či v případě potřeby o další žáky. Tudíž tato činnost byla samozřejmě tou nejčastější, kterou asistenti uváděli. AP 2 říká „*...přijdou děcka, zpravidla jsem tam, když oni přijdou, tak já potřebuju vědět, v jaké je kdo náladě, jestli si nachystá věci, nenachystá, takže zkontroluju, jestli ti, co jsou takoví, jestli mají nachystané věci, co všechno mají – nemají.*“ nebo uvádí další příklad práce s dětmi „*A když vidím, že se ty děcka začínají rozjíždět, tak jdu k tomu konkrétnímu a snažím se ho zpacifikovat, nebo z počátku se snažím mu to potichu vysvětlit, když to nejdu, vezmu si ho ven ze třídy, tam si to spolu vyřešíme, vyřikáme.*“ Dalším příkladem může být i výpověď AP 3 „*Měl bych co nejvíc naplnit cíle integrace, aby ten chlapec fungoval jakž takž normálně mezi těma děckama, aby měl co nejmiň sociální pedagogiky. Musím toho chlapce nějak držet, v nějaké mezi. Především ho vedu ke komunikaci pozitivní, k interakci vůči paní učitelce i jiným lidem, dětem ve škole, aby měl ade-*

kvátní reakce, aby zkrátka nikoho neohrožoval, neškodil. “ Někdy nastane případ, kdy asistent musí mít se žákem odloučenou výuku. K tomu se AP 3 vyjádřil následovně *„A pak ho v podstatě učím...já musím získat jeho pozornost, motivovat ho a vlastně ho to naučit.*“ Jiné postižení či diagnóza vyžaduje jiný přístup, a tak AP 4 uvádí svůj způsob práce *„Otevřít ráno dveře, vyvézt ho po rampě do třídy, nachystat mu věci před každou hodinou. Otevřít mu třeba i PET láhev...spadne mu pero, zvednout pero, být mu pořád po ruce, na záchod ho vzít. Jsem s ním po celou dobu vyučování.*“ AP 5 se vyjadřuje takto *„...že mu fakt pomáhám, zapisuju mu do sešitu, dovysvětluju mu učivo, taky ho někdy péruju v hodině, aby nejedl...pomáhám i ostatním dětem.*“

2. kategorie – Materiály

Dalším příkladem, co asistenti v pracovní době dělají je příprava materiálů na výuku. Třeba práce s pracovními listy a kopírování. AP 1 to dokládá slovy *„ pomoc s přípravou, pracovní listy hlavně. Takové ty běžné studijní věci, co oni potřebujou na to vyučování.*“ AP 2 souhlasí *„...většinou tam mám nějakou práci, že třeba třídím pracovní listy vypracované, takové ty papírové záležitosti.*“

3. kategorie – Učitel

Poslední kategorií je Učitel, protože jsou to asistenti pedagoga, jsou tedy „ k ruce“ i učitelům a ne jen dětem. A zase záleží na učiteli, co po asistentovi bude požadovat. Někdy jde pouze o konzultaci, někdy jde o to, něco někde zařídit. AP 2 uvádí *„přicházím tak o 20 minut dřív, právě abychom si s třídním učitelem řekly, co zrovna se bude dělat ten den.*“ AP 1 to vidí následovně *„vesměs záleží na tom, co ten učitel řekne, co je na programu.*“ AP 5 tvrdí *„Pak taky částečně pomáhám s třídnictvím, že za něho беру omluvenky, vybírám, vlepuju do žákovských, zapisuju některé věci.*“

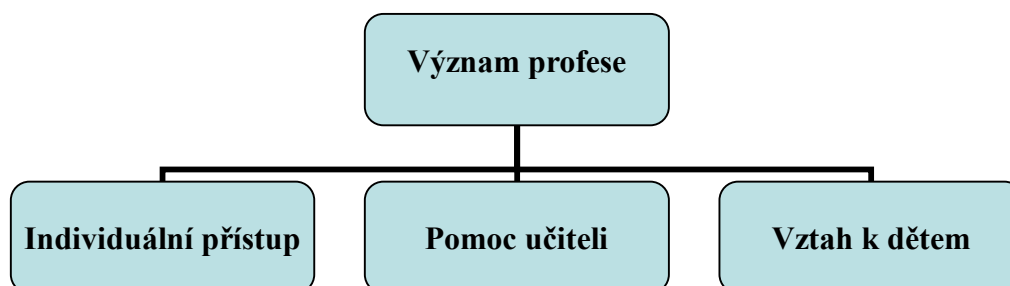
Vyjádření učitelů k téže problematice

Učitelé na otázku, jak by popsali náplň práce jejich asistenta, opět odpovídali shodně PED 1 *„Pomáhat při přípravě pomůcek, při vytváření pracovních návyků a návyků hygienických, učit ho systému a dodržování pravidel. Pomáhat zprostředkovat žákovi probíranou látku, zajistit bezpečnost při nutnosti pobytu mimo třídu, vést zápisy deníku pro rodiče, spolupráce s rodiči, psychologem, pozorovat chování žáka, pomoci aklimatizovat žáka novým podmínkám ve třídě.*“ PED 2 stručněji uvádí *„Především práce s přidělenými žáky, pomáhá jim v práci při výuce. Pomoc učiteli.*“ PED 3 se na to dívá *„Náplň práce je různorodá.*

Závisí na situaci, která ve třídě nastane. Především je náplní péče o 3 děti ve třídě, které potřebují téměř neustálý dohled. Druhořadá je pomoc učiteli při přípravě pomůcek do výuky.“ PED 4 se také zmiňuje o pomoci žákovi *„...pomáhá, stará se, „radí“ danému žákovi, pomáhá učiteli s přípravou pomůcek, v organizaci výuky.*“ PED 5 doslova uvádí *„dělá všechno možné, stríhá a lepí papírky do žákovské knížky, dělá zkrácené zápisy (svém svěřenci).“*

6.7 Okruh – Význam profese

Sedmý okruh se pojí stále ke čtvrtému dílčímu cíli a je odpovědí na otázku č. 15 v rozhovoru a otázce č. 3 z dotazníku. Ráda bych zde uvedla v čem vidí AP hlavní význam své práce. Obrázek 10 je přehledem členění pomocných kategorií v tomto okruhu.

Obrázek 10 – Pomocné kategorie okruhu č. 7

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů na význam profese AP

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie – Individuální přístup

Nejčastějším významem, který asistenti uvedli byl individuální přístup k dítěti. Že je v té třídě někdo, kdo se dítěti věnuje podle jeho momentálních potřeb. AP 1 odpovídá následovně *„K dětem je ten význam určitě ten, že jim nabízím individuální přístup, že je vyslechnu, že se do nich dokážu vcítit.“* AP 2 uvádí že *„hlavně ta pomoc. Jak žákovi, tak učiteli.“* AP 4 má podobný názor *„No pomáhat, být po ruce.“* AP 5 se také přiklání k individuálnímu přístupu *„...je to dobré pro toho Honzu. On by teda měl ten prospěch daleko horší, kdybych s ním nesešla. A pro něho je to určitě výhoda, nedělá takové neplechy..takže vlastně on, když se chce pohádat, tak se pohádá se mnou a už neruší toho učitele a ták.“*

2. kategorie – Pomoc učiteli

Druhým nejčastěji uváděným významem byla jednoznačně pomoc učiteli. AP 1 se vyjádřila jako „*No ve vztahu k učiteli je ten význam určitě, jednoznačně o pomoci. Že mu pomáhám, že spolu máme možnost sdílet takové ty postřehy a komunikujeme spolu a volíme nejvhodnější co na ty děcka platí.*“ AP 2 odpověděl již v minulé kategorii také, že jde o pomoc učiteli, s čímž se ztotožňuje i AP 3, který tvrdí „*Prakticky pomoc té učitelce.*“ AP 4 to vidí také z tohoto hlediska „*...vlastně jsme asistenti pedagoga, takže jsme k ruce učiteli.*“

3. kategorie – Vztah k dětem

Třetí kategorií je vztah k dětem. Jak už bylo zmíněno, AP mají velmi kladný vztah se žáky ve třídách, ve kterých působí. Pro AP 1 znamená tento vztah přípravu do budoucna, na vlastní děti „*Ve vztahu k sobě je to takové, že vím, jak mám vychovávat svoje vlastní děti. Jednoznačně příprava do budoucna.*“ AP 5 pohlíží na význam z hlediska týkajícího se důvěry a toho, jak dobře AP žáky zná „*Význam jakože i co se týče, že člověk zná ty děcka...nebo když pak to dítě přijde mě a nikomu jinému to neřekne a mě se svěří. Význam pro ty děti i pro ty učitele, že taky se někdy nemusí orientovat a zbytečně by perzekuovali někoho, kdo vlastně se jenom pere s problémem, že se něco děje doma.*“

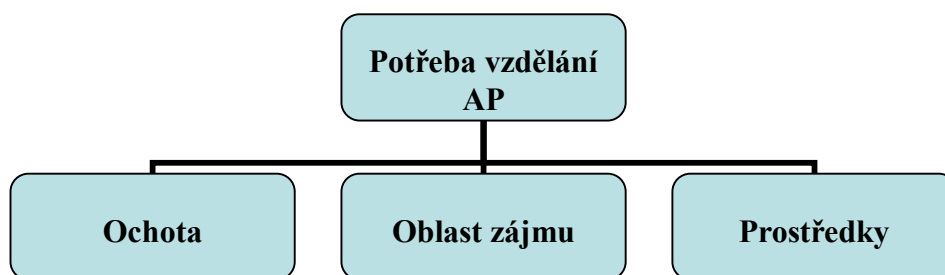
Vyjádření učitelů k téže problematice

V kategoriích se učitelé opět jednoznačně shodují s asistenty. Podle nich je hlavním významem především pomoc integrovanému žákovi a učitelům samotným. Jak dokládá výpověď PED 1 „*Bez něj by tato integrace asi nebyla možná, potřebuje „odbornou“ spolupráci. Bez AP by výuka s tímto žákem nebyla možná.*“ PED 2 uvádí „*Je t výborné pro žáky s nějakou poruchou, asistent dohlídne na problémové žáky a často AP spolupracuje s učitelem, pomůže mu v organizaci hodiny.*“ PED 3 poznamenal „*Záleží, za jakým účelem je asistent do třídy přidělen. Ale je to pomoc při výchovné práci.*“ PED 4 považuje za význam to, že „*by měl pomáhat danému žákovi s jeho problémy a pomoci pedagogovi-příprava materiálů, organizace.*“ Nakonec AP 5 který uvádí, že „*ulehčuje mi práci s žákem.*“

6.8 Okruh – Potřeba vzdělání AP

Osmý okruh koresponduje s pátým dílčím cílem a je odpovědí na otázku č. 10 z rozhovoru s AP a otázky č. 6 a 8 z dotazníku pro učitele. Zjišťuji zde ochotu AP se vzdělávat, případ-

ně v jaké oblasti a názor učitelů, jaké vzdělání a jaké osobnostní vlastnosti by podle nich měl AP mít. Na obrázku 11 jsou opět jasně znázorněny mnou zvolené kategorie.

Obrázek 11 – Pomocné kategorie okruhu č. 8

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů na vzdělání AP

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie – Ochota

Říká se, že vzdělávat by se člověk měl celý život. U této profese to platí dvojnásob, jelikož člověk nikdy neví, s jakou diagnózou mu bude přidělen jaký žák. Dokonce ani stejná diagnóza neznamena stejný přístup. Asistenti se shodli, že cítí potřebu se dále vzdělávat, což je samozřejmě velice pozitivní. AP 1 uvádí „*já se vždycky budu ráda vzdělávat....sebevzdělávání mě baví.*“ AP 3 taktéž poznamenal „*Jo, tu potřebu mám, určitě.*“ a „*Dostuduju si všechnu literaturu.*“ AP 4 uvádí „*Jo, to bych chtěla.*“ a nakonec AP 5 říká „*No, chtěla jsem si dodělat nějakou vysokou školu.*“ Z toho jasně plyne, že všichni asistenti na této škole jsou motivovaní k dalšímu vzdělávání a chtějí být svěřenému žákovi co největší oporou.

2. kategorie – Oblast zájmu

Co se týká oblasti zájmu, zde jsou již trochu rozdíly. AP 1 by se ráda věnovala i jiným oblastem než pouze pedagogického zaměření „*...určitě bych volila i takové ty oblasti, které se netýkají jenom tady té speciální pedagogiky a pedagogiky obecně...zabrousila bych do nějakých jazykových kurzů nebo něco z oblasti psychologie. Určitě bysem se nspecifikovala pouze na tuto oblast.*“ Dívá se totiž do budoucna s myšlenkou, že by chtěla studovat něco takového „*...co bych mohla použít i třeba potom v budoucnu.*“ Do budoucna se dívá i AP 2, ale s myšlenkou pokračování v této oblasti „*...že bych si tu výšku jako třeba mohla dodělat nějakou, spíš speciální pedagogiku než cokoli jiného.*“ I AP 3 uvádí „*rád bych se věnoval té problematice, například speciální a hlavně tomu Aspergeru.*“ Některé asistenty

láká i oblast zrakově a sluchově postižených. Jak dokládá výpověď AP 4 „*Chtěla bych se naučit toho..Braillovo písmo a znakovou řeč.*“ AP 5 říká, že by se také ráda věnovala této oblasti „*...bud' sociální nebo speciální pedagogiku.*“

Většina asistentů se v této oblasti vzdělávala již před nástupem do práce. Prošli kurzem Asistenta pedagoga v rozsahu 120 hodin. AP 2 uvádí „*V loňském roce jsem si dělala kurz, který byl vysloveně zaměřený tady na práci AP.*“ a ještě dodává „*s tím, co já mám doma a co už jsem tady zažila, tak su na tom daleko líp s těmato vědomostmi než třeba člověk, který přijde ze školy a neví o tom absolutně nic, jenom zná ty teoretické poučky.*“ AP 4 také uvádí účast na kurzech před nástupem do práce „*Prošla jsem akorát dvěma semináři, první byl přímo jako asistent pedagoga a druhý problémové chování, což bylo zajímavé, to bylo dobré.*“

3. kategorie – Prostředky

Všichni asistenti by se rádi vzdělávali, jsou však věci, které jim v tom brání. Už mají založené rodiny, nemají čas nebo peníze. Dokládají to tyto výpovědi, které se vyskytovali opravdu velmi často. AP 2 říká „*...napadnout mě to napadne, ale čas na to nemám.*“ Stejný problém uvádí i AP 3, když říká „*Ted' na to nemám bohužel tolik času.*“ AP 4 uvádí odlišné důvody, ale také jí brání v dalším studiu „*studovat vysokou už ne, mám rodinu a dluhy...nechci zatěžovat ani svoji rodinu.*“ A projevuje lítost nad tím, jaká je škoda, že „*škola nenabízí nějaké kurzy, že by je jako zaplatila.*“ AP 5 je na tom opět podobně „*...kvůli svému osobnímu životu to jako nezvládám absolutně.*“ a dále „*...ráda bych se vzdělávala, ale momentálně na to nemám prostředky.*“

Vyjádření učitelů k téže problematice

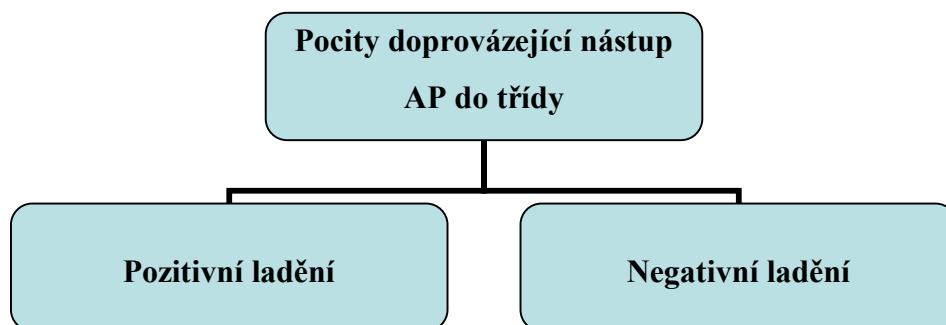
Učitelé jsou v otázce studia AP opět zcela jednotní. Všichni se shodují, že by asistent měl mít minimálně informace o problematice svěřeného žáka a dále pak pedagogické či psychologické vzdělání. Dokládám opět přepis odpovědí z dotazníku. PED 1 uvádí „*samozřejmě v problematice týkající se jeho svěřeného žáka.*“ PED 2 ve zkratce uvedl oblasti, jimiž by se AP měl zabývat „*Pedagogika, psychologie, sociální pedagogika.*“ PED 3 si myslí, že „*každý AP by měl mít alespoň minimum pedagogického vzdělání nebo sociální pedagogiky a měl by mít zájem prostudovat materiály vztahující se k problému žáka.*“ PED 4 také uvádí, že by AP měl být vzděláván „*v oblasti která je problémem žáka jehož je asistent a měl*

by mít základy psychologie.“ PED 5 uvádí „ano, psychologii“ jako oblast zájmu, které by se měl AP věnovat.

Vzdělání však není vše, a proto do tohoto okruhu přidávám i vyjádření pedagogů o tom, jaké by měl mít AP osobnostní vlastnosti. PED 1 zde uvádí „dobrý přístup k dětem, vstřícnost, důslednost, ochota respektovat učitele a daná pravidla, umět se i přizpůsobit, schopnost dobré komunikace, empatie, spolupráce, ochota hledat vhodné postupy a přístupy, trpělivost.“ PED 2 uvádí „toleranci, komunikativnost, empatii a vstřícnost.“ PED 3 „empatii a zodpovědnost.“ PED 4 „Empatii, zodpovědnost, trpělivost, komunikativnost, měl by být přátelský, umět rychle reagovat na vzniklé situace a měl by být rozumný a inteligentní.“ PED 5 odpověděl, že AP by měl být „přátelský a lidský.“ Jak je vidět, učitelé mají naprosto jasnou představu o tom, jaký by měl AP být a všichni se shodují v určitých vlastnostech. Především v empatii a zodpovědnosti. Také trpělivost se objevila častěji. Já s nimi musím jedině souhlasit. Bez těchto vlastností by člověk tuto práci vykonávat nemohl. Trpělivost člověku občas dochází, ale chce-li být profesionálem, musí „zatnout zuby“ a vydržet.

6.9 Okruh – Pocity doprovázející nástup AP do třídy

Jelikož je tato pozice na některých školách stále ještě neznámým pojmem i asistenti na této základní škole se při přijetí potýkali s jistými nesnázemi. Tento okruh by měl přiblížit, jak se oni sami cítí a pro srovnání zde uvedu i názory pedagogů. Tomuto okruhu odpovídá otázka č. 4 z rozhovoru a otázka č. 2 z dotazníku pro učitele. Okruh koresponduje s dílčím cílem č.6. Na obrázku 12 je možno vidět přehled kategorií, které vyplynuly z odpovědí AP a učitelů.

Obrázek 12 – Pomocné kategorie okruhu č. 9

Komparace vyjádření názorů AP a učitelů

Vyjádření asistentů pedagoga

1. kategorie - Pozitivní ladění

Asistenti nedokázali ze začátku hned popsat, co cítili, když se poprvé ocitli ve třídě před dětmi a učitelem. Dokazují to tyto interpretace AP 1 a AP 4 „*Měla jsem ty pocity tak trošku jakože smíšené.*“ a „*No moc si to nepamatuju, ale myslím, že jsem měla dobrý pocit.*“ AP 1 vidí jako úspěch toho, že se cítila při nástupu víceméně dobře toto „*bylo to pozitivní hlavně v tom, že jsem nastupovala k prvňákům, takže to bylo, že oni se adaptovali na školu, byli poprvé, já jsem byla poprvé, všechno to bylo pro nás všechny tak jakože nové, takže jsme jako začali tak nějak fungovat a bylo to jakože bez problému.*“ takže její hodnocení celkového pocitu je velice pozitivní „*Bylo to fajn, bylo to pohodové.*“ Ve většině případů se ale asistenti cítili velice dobře, neměli žádné obavy a strach. Dokládá to výpověď AP 3 „*v té první třídě dobře, perfektně jsem se cítil; velice mi tam bylo dobře*“ a výpověď AP 4, jež říká „*...ten pocit byl dobrý.*“ A další pocity už potom podle AP 2 člověk nestačí vnímat „*A potom...takové ty další pocity co máš, tak to už jsem se potom nestačila orientovat.*“

2. kategorie – Negativní ladění

První pocity také mnohdy doprovázely obavy, kterého žáka asistent „*vyfasuje*“. Asistent zná předem diagnózu, může si leacos představit, ale neví, jak žák vypadá. AP 2 své první pocity, když uviděla osazenstvo třídy a spatřila jedno dítě, popsala jako „*Jenom ať to není on, s tímto člověkem bych nemohla do nějakého fyzického kontaktu přijít.*“ Při nástupu se také mohou objevit jisté organizační nedostatky a to mnohým asistentům v žádném případě neulehčí nástup. Jak vypovídá AP 3 „*...to bylo hrozné, měl jsem stísněné pocity. Neměl jsem kam dát bundu, ani hrnek, ani svetr.. Téměř úplně nepřijetí. Z počátku jsem tam byl velice nerad.*“ S těmito obtížemi se setkala i AP 4, která své pocity popisuje následovně „*Ohledně těch organizačních věcí jsem měla nepříjemný pocit. Nevěděla jsem kam si dát bundu, nikdo mi neřekl, kam se mám zapsat, že se vůbec mám zapsat, když přijdu do školy, že se mám odepsat, kde si mám hledat dozory, jestli mám nějaký dozor za někoho.*“ AP 5 měla také velmi špatné pocity při nástupu. Ty však byly zapříčiněny zcela z jiného důvodu, jak sama uvádí „*No teda docela příšerně, protože já jsem nastoupila do šesté třídy, což jsou docela solidní puberťáci. Dávali první tři měsíce teda dost najevo to, že je tam narušitel. Tady to bylo teda docela drsné.*“

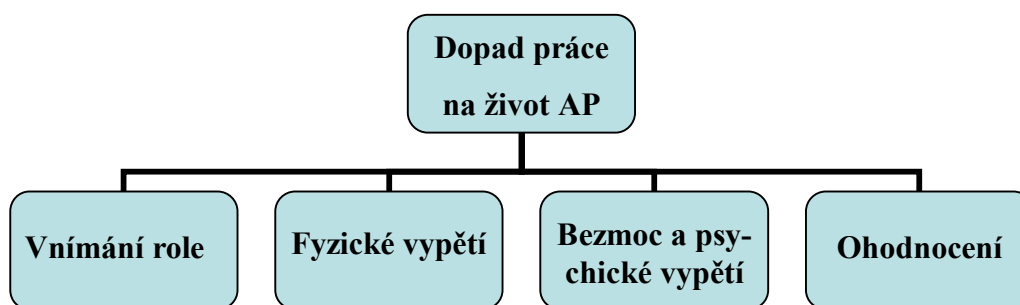
Zhodnotím-li postoje asistentů, měli buď problémy organizační nebo částečné nepřijetí ze strany dětí nebo vše proběhlo bez problémů a cítili se dobře. Není zde žádný významný prvek, na kterém by se shodli. Ale žádný asistent neměl špatný pocit z učitele.

Vyjádření učitelů na téže problematiku

Oproti tomu pedagogové se shodli všichni na velmi podobných, ba dokonce stejných pocitech. Dokládám přesný přepis jednotlivých výpovědí z dotazníků Pedagog (dále jen PED) 1 uvádí „trochu jsem se obávala nového asistenta, jak to bude fungovat s úplně neznámým člověkem, zda se domluvíme.“ PED 2 napsal „První myšlenka –to nezvládnou sama? Musela jsem si zvyknout na další dospělou osobu ve výuce.“ PED 3 uvedl „Zprvu jsem byla trochu nervózní; další dospělý, navíc pedagog ve třídě?“ PED 4 popsala pocity „Nervozita, nejistota, nevěděla jsem, co mám očekávat.“ A nakonec PED 5 napsal „nevěděl jsem, co od něj mám čekat, nezvyk.“ PED 3 ještě navíc uvádí, že „Pocity záleží na okolnostech i osobě asistenta“. Jak je možné naprosto jasně vidět, všichni pedagogové měli obavu z další dospělé osoby ve třídě.

6.10 Okruh – Dopad práce na život AP

Tento okruh koresponduje s dílčím cílem č. 7 a odpovídá mu otázka v rozhovoru č.13. Snažou bylo zjistit, co vnímají asistenti jako nejtěžší na své práci, případně jak tyto skutečnosti mohou ovlivnit jejich život. Rozvržení mnou zvolených kategorií, týkajících se tohoto okruhu, je znázorněno na obrázku 13.

Obrázek 13 – Pomocné kategorie okruhu č. 10

1. Kategorie – Vnímání role

Pro asistenty je velice důležité, jak jsou vnímáni druhými, a to především pedagogy. Protože jak je zřejmé z výpovědi AP 1 „...vůbec zpracovat to v sobě, že se dostanete do té role druhořadého člověka v té třídě. Unést tu tíhu, zpracovat to v sobě tak, že vy jste ta druhořadá a učitel vás třeba ještě peskuje a komanduje před dětma...vy si tam potom nepřijdete vůbec jako zaměstnanec školy, ale taky jako žák.“ nebo „když vás ty děcka takto vnímají a vy cítíte, že se ten učitel za vás nepostaví, nebo dokonce vedení školy, že se za vás nepostaví.“

či další výpověď *„že tam děláme hlupáky, úplně zbytečné lidi, kteří tam v té hodině asi ani nemají co na práci.“* Což určitě není pro průběh výuky a vůbec fungování v té třídě přínosem. Následující interpretace to jednoznačně dokládá: *„Takže to potom docela snižuje sebevědomí a pracovní chuť a už to není o tom, o čem by to mělo být.“* S tímto tvrzením naprosto souhlasím a považuji za velice důležité, aby se hned ze začátku vyjasnilo a dalo žákům najevo, že asistent tam není jen nějaký „poskok“, ale že je to také pedagogický pracovník a má víceméně stejné postavení jako učitel.

2. Kategorie – Fyzické vypětí

Druhou kategorií, která v žádném případě není zanedbatelná, je psychické a fyzické vypětí. V určitých případech, ale jak uvádí AP 4 *„...se to odvíjí od toho postižení“*, může být tato práce velice náročná. Podle AP 2 s určenými diagnózami souvisí i přecitlivělost na počasí, AP tudíž musí být připraven na ledacos *„...záleží jaký mají ty děcka den, někdy je den, že jsou úplně v pohodě a v podstatě má člověk pocit, že by tady nemusel být a někdy nevíš, z které do které.“* Nebo žáci příliš aktivní a těžko zvladatelní než si zvyknou na práci s AP, tak mohou nastat různé komplikace, což uvádí opět AP 2 *„...z počátku to byla i fyzicky náročná práce, protože jsme museli přemáhat a neustále ho někam tahat. Protože on bil ostatní, napadal fyzicky učitele, takže tam to bylo...pokousaní jsme byli, poškrábaní, pokopání..tam to bylo opravdu rizikové zaměstnání.“* Problémy mohou mít také jedinci vnímavější k nadměrnému křiku, což mohou opět doložit výpovědi AP 4 *“...mě na tom připadá hrozně náročný ten hluk. Nepřetržitý. Že se od toho nedokážu odpoutat.“*

3. kategorie – Bezmoc a psychické působení

Další kategorii tvoří jevy, které silně působí na psychickou stránku člověka. Jak uvádí AP 2 *„Nejnáročnější pro mě je, když já se snažím něco vybudovat s tím děckem, zdá se mi, že už by někam mohlo směřovat, že jsem ho chytla na něco, že se mi povedlo najít určitý směr, kterým by to s ním šlo a ti rodiče to pak celé zahodí.“* V takovém případě je to naprosté mrhání sil a bezmoc, kdy AP 2 vypovídá *„...potom je mi to líto, obětovala jsem tomu já svůj i volný čas a i čas tady a to mě potom hrozně mrzí.“* nebo *„Člověk si pak připadne jako proč já se snažím, když je to k ničemu, když nejsou ty děcka potom vedené svými vlastními rodiči, tak je to v podstatě, že je tady jenom držím já na uzdě.“* Také mohou nastat situace, kdy člověk, ať má zkušenosti jakékoliv, někdy zkrátka neví, co dělat, což dokládá výpověď AP 4 *„Nejhorší je, když se člověk ocitne v té situaci, že neví, jak se zachovat.“* AP 3 nako-

nec uvádí „*Konkrétně s tím mým žákem je to velice náročné a nikomu bych to nepřál. Práci si nosím domů, často na to myslím a rodiče mi volají.*“ a AP 5 náročnost psychického působení práce jen dokládá vyjádřením „*Nejtěžší na mojí práci je všechno nějak psychicky ustát.*“

Další velkou psychickou zátěží pro asistenty je, když jsou se svým svěřeným žákem již delší dobu a vypěstují si k němu vztah, což uvádí AP 5 „*Jako že to někdy i dostávalo takový osobní rozměr.*“ a proto „*...udržet si nějaký ten profesní nadhled je strašně těžké, protože ho znám lépe než svoje děti.*“ nebo „*člověk už má tendenci ho kárat jako vlastní dítě.*“ a s tím související „*někdy mám problém ho nevychovávat, nepřekročit tu hranici, danou tím, co mi vlastně určuje ta náplň práce.*“ A zakončuje slovy „*... člověk se musí strašně držet.*“

4. kategorie – Ohodnocení

V neposlední řadě může být samotné ohodnocení vnímáno jako nejtěžší. AP 3 to dokládá jasnou výpovědí „*Vyžít s tím platem, který mám. Velmi mi to svazuje krk. Nepovažuji to za adekvátní tomu platu.*“

7 INTERPRETACE DAT

Zaměřím-li se znovu na to, jakým způsobem asistenti pedagoga vnímají spolupráci s pedagogy, zjistila jsem, že spolupráce ve většině případů funguje naprosto bez problémů. Asistent a pedagog jsou ve třídě partnery a obě strany tak spolupráci vnímají pozitivně. Podle mého názoru žáci potřebují vidět, že učitel s asistentem jedná slušně, že jej nevyužívá na jakoukoliv podřadnou práci. Velice dobré také je, když se učitel za svého asistenta dokáže postavit. Asistenti uvedli, že si tohoto u učitelů velice váží. Učitelé si také uvědomují - i když tomu vždy tak nebylo, vybudovat stávající vztahy vyžadovalo trpělivost a čas - že asistenti jsou ve třídě proto, aby jim pomohli s žákem, který má nějaký problém, a na kterého by při normální výuce neměli dostatek času, případně pomoci s organizačními záležitostmi ve výuce.

Spolupráci s rodiči již bohužel asistenti pedagoga tak pozitivně nevnímají. Rodiče si mnohdy neuvědomují, že asistent ve třídě je opravdu pro jejich dítě a že se asistent snaží ho nějakým způsobem formovat. Avšak to, co se asistentovi v hodině podaří, to je, že u žáka nastane nějaký pozitivní posun, rodiče mnohdy doma nevyužijí a tím de fakto zabrzdí vývoj dítěte k lepšímu. Někteří rodiče nemají zájem s asistenty komunikovat. Důvodů může být několik – nepovažují asistenty za natolik kompetentní, aby se s nimi o diagnóze a výchově svého dítěte vůbec bavili nebo si ani nepřipouští, že jejich dítě na tom opravdu může být ve škole tak zle, a že pomoc asistenta potřebuje a v neposlední řadě je to opravdu jen čistý nezájem ze strany rodiče cokoliv se školou řešit. Toto samozřejmě na asistenty nepůsobí dobře. Považují potom mnohdy svou práci za zbytečnou a bezmoc, kterou cítí je pro ně velkou psychickou zátěží. Avšak v případě, že je rodič motivovaný cokoliv pro své dítě udělat, spolupráce funguje výborně.

Vztah asistentů s dětmi je nedílnou součástí jejich práce. A nejde jen o vztah se svěřeným žákem, ale také o vztah s celou třídou. Jelikož jsou asistenti přítomni po celou dobu vyučování ve třídě, děti jsou na ně zvyklé. Čím jsou děti strašší, tím víc změn u nich nastává. Mění se jim učitel, každý rok mají jinou třídu. Ale asistent zůstává. Je takovou „stálíci“ ve třídě a děti k němu mají důvěru. Nebojí se přijít, svěřit se a požádat o pomoc. Výhodou je, když se asistent s dětmi sejde už v první třídě. Děti ho potom opravdu berou jako součást třídy. U starších ročníků může být příchod asistenta poněkud komplikovanější, jelikož děti jej mohou vnímat jako narušitele. Asistent totiž většinou sedí se svým svěřencem, a tak se ocitá přímo

„v centru dění“. Potom záleží na asistentovi, jak se projeví. Ale povětšinou si děti zvyknou na jeho přítomnost a začnou asistenta respektovat, dokonce jej mohou začít brát jako svého staršího kamaráda. Je to samozřejmě snazší, protože asistenti nedávají úkoly a nemají na žáky víceméně žádné požadavky. Pro učitele je také velkým přínosem, když asistent „svoji třídu dobře zná.

Spolupráce asistenta se speciálně-pedagogickým centrem je podmíněna především tím, jestli je žák u SPC veden. Pokud ano, dalším kritériem spolupráce je míra postižení. Jestliže je žák bezproblémový, není potřeba SPC kontaktovat. Je-li však dítě jakkoliv problémové, nastane-li nějaké krizové období a asistent si neví rady, má možnost se na tyto specialisty obrátit. A mnozí asistenti toho často využívají. Někdy stačí jen telefonická konzultace, jindy je nutnost, aby specialista přijel do školy osobně.

Názory pedagogů a asistentů na práci asistenta pedagoga se víceméně neliší. Shodují se v tom, proč je AP do třídy přidělen. Ví, že je tam proto, aby se staral o „problémového“ žáka. Učitelé mnohdy ani pomoc asistentů nevyužívají. Jsou zvyklí si vše udělat sami, takže AP nechávají prostor, aby se mohl opravdu plně věnovat svému svěřenci.

Co se vzdělání týká, všichni asistenti by se velice rádi vzdělávali. Většinou se jedná o zájem studovat v oblasti pedagogiky, a to speciální nebo sociální. Někteří asistenti vidí výhodu i ve studiu psychologie. Učitelé na to nahlízejí stejně. Vidí jako nutnost, aby měl AP pedagogické vzdělání. Ale především je požadováno, aby asistent měl prostudovanou literaturu, týkající se diagnózy svěřeného žáka. Sledovaní asistenti o svém studiu na vysokých školách však již neuvažují z rodinných či ekonomických důvodů. Uvítali by však, kdyby je škola poslala a zaplatila jim nějaké kurzy zaměřené na tuto oblast péče o žáka.

Pocity doprovázející příchod AP do třídy se různí. Asistenti se většinou shodli na tom, že se cítili dobře. Žádnou nervozitu či stres při příchodu do třídy a seznámení se s učitelem nepocíťovali, měli spíše organizační problémy. Oproti tomu pedagogové jsou z příchodu asistenta do třídy neklidní. Mají špatné pocity z toho, že mají ve třídě druhou dospělou osobu, bojí se, že jsou sledováni a že by na ně někdo mohl donášet. Ale i tato situace je o zvyku a jakmile pedagog zjistí důvod, proč je AP ve třídě, nervozita a neklid opadne. Osobně považují za dobré, když AP hned ze začátku pedagogovi vysvětlí, proč ve třídě je a domluví se na nějaké komunikaci.

Náročnost práce je vnímána každým asistentem jinak. Je to práce těžká, která vyžaduje spoustu trpělivosti, dobré komunikační vlastnosti, ochotu studovat nové věci. Mnohdy je práce asistenta náročná fyzicky, ale především je to velká psychická zátěž.

ZÁVĚR

Diplomová práce nese název „*Specifika účasti a role asistenta pedagoga ve výuce na ZŠ Malenovice*“. Profese asistenta pedagoga byla legislativně ukotvena až v roce 2004. Je to tedy poměrně mladá profese, kdy si na ni stále ještě spousta lidí zvyká. Nejde jen o učitele, ředitele škol a rodiče, ale také žáky a asistenty samotné.

V teoretické části mé diplomové práce jsem se zabývala především základními pedagogickými pojmy, které doprovází výuku žáků se speciálně-vzdělávacími potřebami, historickým vývojem profese asistenta pedagoga v České republice, legislativním ukotvením profese asistenta pedagoga a v neposlední řadě jsem se zaměřila na diagnózy, vedoucí k přijetí asistenta. Cílem teoretické části diplomové práce byla kompletace a zpracování odborné tématicky orientované literatury formou literární rešerše.

Cílem praktické části této práce bylo pomocí kvalitativního výzkumu popsat úlohu asistenta pedagoga na základní škole. Jaké jsou přínosy či nedostatky ve spolupráci asistenta a učitele.

Domnívám se, že všechny cíle mé diplomové práce byly splněny.

Tato práce pro mě měla velký osobní přínos, jelikož jsem se jako začínající asistent setkala s různými přístupy pedagogů a ze začátku i odmítnutím ze strany svěřeného žáka. Chtěla jsem proto zjistit, s čím se potýkali moji kolegové. Prostudovaná literatura mi také pomohla ucelit si a doplnit informace ohledně této problematiky. Myslím si, že práce by mohla posloužit jak naprostým laikům, aby si udělali představu o tom, co všechno práce asistenta obnáší, tak i učitelům a asistentům, aby se zamysleli nad tím, co by se případně na jejich vztahu spolupráce dalo zlepšit nebo naopak, čeho se příště vyvarovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BALABÁNOVÁ, Helena. *Pedagogičtí asistenti v systému českého základního školství*. In GORNIÁKOVÁ, Anna a kol. autorů, 2001. *Vychovatel-asistent učitele aneb romský pedagogický asistent v české škole*. Praha: Nová škola, o.p.s.
- [2] BARTOŇOVÁ, Miroslava, 2005. *Současné trendy v edukaci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*. Brno: MSD, spol.s r.o. ISBN 80-86633-37-3.
- [3] CICKO, Josef. *Škola-rodina: možnosti asistentů při zlepšování spolupráce mezi školou a rodinou*. In GORNIÁKOVÁ, Anna a kol. autorů, 2001. *Vychovatel-asistent učitele aneb romský pedagogický asistent v české škole*. Praha: Nová škola, o.p.s.
- [4] Essential Job Information. *Teaching-Assistants.co.uk* [online]. [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.teaching-assistants.co.uk/job-information-for-teaching-assistants.htm>
- [5] EURYDICE. Structures of Education and Training Systems in Europe: United Kingdom-England [online] 2009/2010 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_UK_England_EN.pdf.
- [6] Individuální vzdělávací plán pro praxi. *Férová škola* [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: http://www.ferovaskola.cz/data/downloads/03_03.IVP%20pro%20praxi.pdf
- [7] KATZOVÁ, Pavla, 2008. *Školský zákon: komentář*. Praha: ASPI, a.s. ISBN 978-80-7357-421-3.
- [8] MARČÍKOVÁ, Soňa. Žádost o souhlas krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga pro školní rok 2011/2012. In: *Www.zkola.cz* [online]. 8.4.2011 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zkedu/management/informaceosms/33673.aspx>
- [9] MÜLLER, Oldřich, 2001. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: UP. ISBN 80-244-0231-9.
- [10] Organisation of Primary Education. *EURYPEDIA: European encyclopedia of national education system* [online]. 8.6.2011 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.eurydice.org/ViewDoc.aspx?DocID=2424>

ps://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Netherlands:Organisation_of_Primary_Education

- [11] PIKOUSOVÁ, Olga, 2010. *Souhra s učitelem*. Učitelké noviny, 2010, roč.113, č. 12, s.15. ISSN 0139-5718.
- [12] PIPEKOVÁ, Jarmila et al. 2010. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-198-0.
- [13] PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [14] PRŮCHA, Jan, 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.
- [15] Standardy pro udělování akreditací DVPP [online] Dostupné z: <http://www.inforama.cz/ictk/predpisy/StandardyDVPP.pdf>
- [16] ŠVANCAR, Radmil, 2004. *Subtilní asistentky silné civilkáře nenahradí*. Učitelké noviny, 2004, roč. 107, č.45, s.. ISSN 0139-5718.
- [17] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára, ŠEĐOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [18] TEPLÁ, Marta a Hana, ŠMEJKALOVÁ, 2007. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha: IPPP ČR. ISBN 978-80-85865-35-3.
- [19] THOROVÁ, Kateřina, 2006. *Poruchy autistického spectra*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-091-7.
- [20] TRAIN, Alan, 2002. *Nejčastější poruchy chování dětí - Jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Praha: Portál. ISBN 80-71785-03-2.
- [21] Training for other jobs in primary schools. In: *Organisation of the education system in the Netherlands* [online]. 2008 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/NL_EN.pdf
- [22] UZLOVÁ, Iva, 2010. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-764-0.

- [23] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1047-4.
- [24] VÍTKOVÁ, Marie, 2004. *Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-071-9.
- [25] VORLÍČEK, Chrudoš, 2000. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany: H & H. ISBN 80-86022-79-X.
- [26] VOSMIK, Miroslav, Lucie, BĚLOHLÁVKOVÁ, 2010. *Žáci s poruchou autistického spektra v běžné škole : Možnosti integrace na ZŠ a SŠ*. 1. Praha : Portál. ISBN 978-80-7367-687-2.
- [27] Vyhláška č. 73/2005 Sb.: o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů České republiky* 2005, částka 20, str. 503-508. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>
- [28] Zákon č. 561/2004Sb., ze dne 10. listopadu 2004 o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>.
- [29] Zákon č. 563/2004Sb., ze dne 10. listopadu 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich>.
- [30] ZELINKOVÁ, Olga, 2009. *Poruchy učení*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-514-1.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AP	Asistent pedagoga
ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
CNS	Centrální nervová soustava
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
IVP	Individuální vzdělávací plán
IVP	Individuální vzdělávací plán
KÚ	Krajský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PED	Pedagog
PPP	Pedagogicko psychologická poradna
SPC	Speciálně psychologická poradna

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Pomocné kategorie okruhu č.1a	43
Obrázek 2 – pomocné kategorie okruhu č.1b	45
Obrázek 3 – Pomocné kategorie okruhu č.1c	46
Obrázek 4 – Pomocné kategorie okruhu č. 2.....	48
Obrázek 5 - Pomocné kategorie okruhu č. 3a.....	50
Obrázek 6 - Pomocné kategorie okruhu č. 3b.....	51
Obrázek 7 – Pomocné kategorie okruhu č. 4.....	53
Obrázek 8 – Pomocné kategorie okruhu č.5.....	54
Obrázek 9 – Pomocné kategorie okruhu č. 6.....	56
Obrázek 10 – Pomocné kategorie okruhu č. 7.....	58
Obrázek 11 – Pomocné kategorie okruhu č. 8.....	60
Obrázek 12 – Pomocné kategorie okruhu č. 9.....	62
Obrázek 13 – Pomocné kategorie okruhu č. 10.....	64

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Dotazník pro učitele
- P II Otázky k rozhovorům
- P III Rozhovor s asistentem č.1
- P IV Rozhovor s asistentem č.2
- P V Rozhovor s asistentem č.3
- P VI Rozhovor s asistentem č.4
- P VII Rozhovor s asistentem č.5

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO UČITELE

Vážení učitelé,

jmenuji se Dagmar Koplíková a jsem studentkou sociální pedagogiky na Fakultě humanitních studií UTB ve Zlíně. Ráda bych Vás požádala o vyplnění níže uvedených otázek týkajících se asistenta pedagoga (dále jen AP).

Shromážděná data budou sloužit jako podklad při psaní mé diplomové práce na téma Specifika účasti a role asistenta pedagoga ve výuce na ZŠ Malenovice.

Předem Vám děkuji za Vaše odpovědi a za čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

1. Jak dlouho máte ve své třídě AP?

2. Mohl/a byste popsat pocity, jaké jste měl/a, když se AP ocitl poprvé u Vás ve třídě?

3. Jaký vidíte význam funkce AP?

4. Jak byste popsal/a svůj vztah se stávajícím AP?

5. Jak byste popsal/a vztah AP se žáky ve třídě?

6. Myslíte si, že by se měl AP vzdělávat v nějaké konkrétní oblasti? V jaké?

7. Popište, jakým způsobem probíhá vaše spolupráce s AP?

8. Jaké osobnostní vlastnosti by podle Vás měl mít AP?

9. Jak byste popsal/a náplň práce AP?

PŘÍLOHA P II: OTÁZKY K ROZHOVORŮM

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?
2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?
3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?
4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?
5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?
6. Jak vycházíte s třídním učitelem?
7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?
8. Jaký vztah máte se svěřeným žákem? Jak spolu vycházíte?
9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?
10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?
11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?
12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?
13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?
14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?
15. V čem spatřujete význam profese AP?

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S ASISTENTEM Č.1

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?

„Moje praxe AP je dohromady 4 a půl let, z toho 3 roky pracuju na základní škole a 1,5 roku jsem pracovala v mateřské škole.“

2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?

„S nástupem chlapce, u kterého jsem byla v mateřské škole, do první třídy jsem pořád byla jeho asistentka, ale posléze tam ty děti do třídy přibyly a ukázalo se, že jsou tam ještě dva, kteří mají nějaké problémy, takže mám ještě navíc ty dva žáky. Takže dohromady tři děti. Jeden z nich má lehkou formu Aspergera, jeden má lehčí stupeň ADHD a druhý má těžké ADHD.“

3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?

„No asi takhle..já když jsem nastupovala sem na tu základní školu, tak jsem neměla vůbec žádnou představu, absolutně vůbec žádnou o tom, jak to bude probíhat nebo co vlastně budu dělat a ani jsem to nějak neřešila, protože to bylo opravdu velmi rychlé, takže jsem neměla vůbec žádnou představu a ani jsem se tím netrápila. No a potom v té první třídě jsem byla docela taková... bylo to pro mě něco nového v téhle oblasti jsem byla poprvé, takže jsem to vnímala velice pozitivně, byla jsem taková angažovaná, nicméně po těch 3 letech jsem už značně taková...jak bych to řekla no..už nemám takový ten elán do práce jak tomu bylo dříve no.“

4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?

„No tak to bylo takové..měla jsem ty pocity tak trošku jakože smíšené...ale bylo to pozitivní hlavně v tom, že jsem nastupovala k prvňákům, takže to bylo, že oni se adaptovali na školu, byli poprvé, já jsem byla poprvé, všechno to bylo pro nás všechny tak jakože nové, takže jsme jako začali tak nějak fungovat a bylo to jakože bez problému. Myslím si, že kdybysem nastupovala třeba já nevím ke třetákům, ke čtvrtákům nebo čím podle mě by to byl vyšší ročník, tím by s tím ty děcka měly větší problém. Vůbec jakože si na mě zvyknout a já možná i na ně. Tím, že jsme začínali od začátku, tak to bylo takové jednodušší. No a komunikace s novou paní u čitelnou byla pro mě od začátku dobrá takže bylo to fajn, bylo to pohodové. Ale opravdu bych řekla, že tím, že jsem s nima byla od první třídy že to bylo značně usnadněné a zvykli jsme si na sebe jako na kolektiv. Kdybych tam přišla později a oni

na toho asistenta nebyly zvyklí, tak by mě brali jako vetřelce, o tom jsem tak na 80% přesvědčená. Že by to nebylo takové když jsem s nima byla od první třídy.“

5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?

„No tak ona ta příprava na výuku hlavně vychází z toho co ten učitel mně řekne, co..jestli má vysloveně nějaký požadavek, co třeba bych, s čím bych mohla pomoci nebo něco napsat, něco přijít napsat, něco vyrobit třeba. Takže z tohoto spíš vždycky jde o ten první impuls od toho učitele, protože máme přece vždycky pracovat pod metodickým vedením pedagoga takže..vždycky to očekávám, že přijde nějaké to metodické vedení. Ale pokud se jedná o nějakou přípravu z mé vlastní iniciativy tak je to asi jako všechno na základě pozorování.Protože vidím na celou třídu a vidím jak ty děti mezi sebou spolu kooperují, spolupracují, jak na sebe navazují, takže pokud je někde třeba nějaký problém a vím, že třeba někomu něco tlačí ve vztahu k nějakému spolužákovi, tak se o tom třeba nějak pobavíme, nebo nějaké pohovory a takhle.“

6. Jak vycházíte s třídním učitelem?

„S paní učitelkou, trůfám si říct, že máme velice dobrý vztah ale je to hlavně tím, že jsme si nějakým způsobem sedly jako lidi. Že vždycky se ke mně chovala slušně, to co potřebovala, řekla to, ta komunikace byla vytvořena v podstatě od začátku bych řekla, jakože „Co na srdci, to na jazyku“jo, řekla, nic nezamlčovala nebo nepomlouvala mě, jo „ten můj asistent něco udělal-neudělal“ jo...takže vždycky se mnou jednala fér a na rovinu. Takže toho si hrozně moc vážím a vycházíme spolu dobře.“

7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?

„Tady je to takové, že někteří ti učitelé mají jiný přístup...protože já jsem zvyklá na ni, jak ona se mnou jedná...jakože i na oční kontakt a když se potom objeví nějaký nový učitel nebo mají nějakou jinou hodinu, tak on třeba neví nebo začne se mnou mluvit jinak a já jak na to nejsem zvyklá a on není zvyklý na mě, tak tam může někde nastat nějaký problém. Nebo ne problém..nedorozumění. Ale vesměs jsme s paní učitelkou spolu, ale některé ty hodiny jsou jakože učí někde jinde, třeba na tělocvik nebo na výtvaru je má někdo jiný.“

8. Jaký vztah máte se svěřenými žáky? Jak spolu vycházíte?

„Se těmi svěřenými...ano..tak tam u toho chlapce, se kterým jsem, kvůli kterému jsem sem přišla tak toho znám už 4 a půl roku, s ním jsem každodenně v kontaktu a vidím jak roste a všechno, takže s tímhleťm chlapcem si rozumím velice dobře, mám k němu už takové osob-

ni pouto, osobní vztah, takže s ním vycházím velice dobře. I když ze začátku, ale to ještě v té mateřské školce, bránil se přístupu, který byl směřován jenom k němu, tak to se mu nelíbilo, ale potom už tak nějak začal brát, víc si zvyknul a bylo to v pohodě, teďka už si myslím, máme spíš aji takový jakože kamarádský vztah. Jako pokouší jo, dovolí si třeba ke mně víc než k paní učitelce, která je pro něho větší autoritou. Jsem spíš taková kamarádka, která řekne „Pavle tak co?“ že si s ním třeba i povykládám na takové kamarádské úrovni, než abych na něho působila jenom jako autorita. A ti další dva...ten jeden chlapec s tím těžkým ADHD ten mě teda neposlouchá, ten mě neposlouchá. Nebo vzhledem k tomu, že se známe od té první třídy, tak mě bere a respektuje mě, myslím po paní učitelce jako druhou osobu asi nejvíc. Ale přesto je ta jeho porucha velice silná a nedokáže to ukočírovat ty projevy, které jsou pro to ADHD typické, takže není to takové jaké by mělo být. Je s ním větší práce a hlavně na něho..protože ono se to diagnostikovalo až teprve teďka nedávno, takže do té doby se s ním nijak nepracovalo, takže on je na tom ještě o to hůř, že si zvyká, než ten můj svěřenec, u kterého to bylo diagnostikováno už v mateřské škole.A to děvče s tím Aspergerem tak ta je zvladatelná relativně, dá si říci. Respektují mě.“

9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?

„Ostatní žáci, joo dobře.Ale opravdu jen díky tomu, že jsou na mě zvyklí. A že vždy paní učitelka říkala, když třeba ke mně někdo byl nějak přídrzlejší a ona to třeba slyšela tak ona hnedka reagovala a řekla „ Jak se to chováš k paní asistentce? Jak si to můžeš dovolit?“ Jo, takže zvýšila hlas, vždycky mě uvedla znovu do té pozice, že si ke mně nemůžou ty děti něco dovolovat vždycky se mě zastala. Takže oni i kdyby něco zkoušeli, protože ony ty děti vycítí takovou tu druhořadou roli, jo, že je učitel a teprve až potom že je ten asistent. Oni to jednak vycítí a jednak to také vidí. Takže už potom si i víc dovolí a začnou toho třeba zneužívat. A pokud se ten učitel za toho asistenta postaví tak je to úplně o něčem jiném, než když si ještě přisadí.“

10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?

„No já jsem takový člověk, že já se vždycky ráda budu vzdělávat, že takové to sebevzdělávání mě baví takže neberu to jako nějaké zlo nebo jako nějakou nutnost, i když je to nutnost. Ale nedělá mi to vůbec potíže. Spíš mě to baví se vzdělávat dál. Ale určitě bych volila i takové ty oblasti, které se netýkají jenom tady té speciální pedagogiky a pedagogiky obecně, ale spíš bych i zabrousila třeba do nějakých jazykových kurzů nebo něco z oblasti psychologie a takhle. Něco takového, co bych mohla použít i třeba potom v budoucnu, když

se dostanu do nějaké jiné oblasti, tak co by se mi hodilo i tam. Určitě bysem se nespécifikovala pouze na tuto oblast. Nechci zůstat u tohoto povolání. Problém je hlavně v tom, že necítím že by to bylo nějaké takové povolání, kde by byl jistý kariérní růst. Tady je ten kariérní růst úplně nulový. Takže tady když už jednou nastoupíte jako AP tak už jím zůstanete a není to takové povolání, kde můžete šplhat dál a dál a dál a víte, že za to budete mít i více peněz, že je to finančně ohodnocené, že se můžete osamostatnit a takhle. Tohle je jeden z důvodů, proč bych studovala i jinou oblast.“

11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?

„S rodičem spolupracuju pouze s rodičem toho mého jednoho, toho chlapce, co ho mám nejdéle, od té mateřské školy. S těma spolupracuju úplně perfektně, komunikace úplně na jedničku, stoprocentní, takže vždycky se zajímali, fakt jsme spolupracovali vymýšleli jsme různé věci, abychom byli jednotní. Takže s nima spolupracuju na sto procent. A s těma ostatníma od těch dvou dětí bohužel zatím nijak.

Z mé strany je snaha, ale právě ze strany rodičů je to takové...že je to spíše nezajímá. Radši všechno řeší s paní učitelkou a přijde mi, že mě nevnímají jako kompetentní osobu, se kterou by něco měli řešit.“

12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?

„Vůbec nikdy. Přímo s SPC jsem nespolečně pracovala nikdy s nikým. Nikdo se mě nikdy na nic nezeptal a i když třeba přijeli jedenkrát za rok tady do školy, tak nikdo se mě nezeptal nikdy na můj názor jak to vidím, jak třeba to konkrétní dítě pracuje, co se mi osvědčilo, co se mi neosvědčilo. Nikdo mi nedal nikdy žádnou radu, nikdy nic. Konkrétně s SPC. S Pedagogicko psychologickou poradnou rovněž ne, pouze jsem spolupracovala vždycky aktivně se školním psychologem. Vždycky když jsem cítila, že je někde nějaký problém tak on chodí na pozorování do těch hodin, takže jsme vždycky potom domluvili nějakou schůzku a konzultovali jsme, jak co zlepšit, vymýšleli jsme různé způsoby, jak zamezit třeba něčemu, nějakému špatnému chování a takhle.“

13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?

„No nejtěžší je určitě, když se, nestává se mi to naštěstí zase tak často, ale nejtěžší je, když se dostanete opravdu do té... vůbec zpracovat to v sobě, že se dostanete do té role druhořadého člověka v té třídě. Uunést tu tíhu, zpracovat to v sobě tak, že vy jste ta druhořadá a učitel vás třeba ještě peskuje a komanduje před dětma a vy si tam potom nepřijdete vůbec

*jako zaměstnanec školy, ale taky jako žák. Takže to potom docela snižuje sebevědomí a pracovní chuť a už to není o tom, o čem by to mělo být. Že tam pomáháme dětem, které to potřebují, ale že tam děláme hlupáky, úplně zbytečné lidi, kteří tam v té hodině asi ani nemají co na práci, protože učitel z vás udělá totálního hlupáka. Učitel vás začne koman-
dovat a začne vám dávat úkoly, které vám vůbec nepřísluší a ty děti to potom začnou vní-
mat a říkat si „Aha, šak ta asistentka...“ Takže vůbec tady to postavení, vůbec se s tím
poprat a potlačit v sobě nějakou hrdost. Není to pro silné povahy. Jakože toto silný člo-
věk...nebo hrdý, opravdu hodně hrdý člověk, který se sebou nenechá manipulovat, tak toto
prstě neunes. To v žádném případě. Člověk, který to dokáže nějak skousnout si na to zvyk-
ne nebo se nad to povznese, tak si myslím, že to může nějaký čas zvládnout, ale určitě ne
dlouhou dobu. A potom když vás ty děcka takto vnímají a vy cítíte, že se ten učitel za vás
nepostaví, nebo dokonce vedení školy, že se za vás nepostaví. Tady ty mezilidské vztahy
bych řekla, že je asi tak to nejtěžší no.“*

14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?

*„No tak ta pracovní náplň ta se odvíjí od každého toho dne zvlášť, co je potřeba, ale ves-
měš je to o tom, co ten učitel řekne, co je na programu. V podstatě já jedu podle rozvrhu
hodin, tak jak ho mají děti. Takže když je potřeba, mají třeba obohacení nebo dělají nějaký
projekt, tak společně s dětmi pracujeme, pomáhám vyhledávat, nebo vyrábět nástěnku.
pomoc s přípravou, pracovní listy hlavně, nebo třeba když je, ale to mi paní učitelka zadá
„tohle a tohle budu chtít na domácí úkol“ tak já to třeba zkompletuju a potom se jim to
nalepí do těch sešitů, co je potřeba. Takové ty běžné studijní věci, co oni potřebují na to
vyučování.“*

15. V čem spatřujete význam profese AP?

*„Význam no..význam, tak to bych řekla že ve vztahu k dětem je ten význam určitě ten, že
jim nabízím individuální přístup, že je vyslechnu, že se do nich dokážu vcítit a ony to ty děti
poznají, jo, že když se s nima bavíte no a určitě to tomu dítěti pomůže. Vždycky, když
k němu budete mít takový vřelý individuální přístup. No a ve vztahu k učiteli je ten význam
určitě jednoznačně o pomoci. Že mu pomáhám, že spolu máme možnost sdílet takové ty
postřehy a komunikujeme spolu a volíme nejvhodnější co na ty děcka platí. Takže určitě
pomoc a individuální přístup. A ve vztahu k sobě je to takové, že vím jak mám vychovávat
svoje vlastní děti. Jednoznačně příprava do budoucna, vím, jak to ve škole chodí, jak se
děti učí a jak je vychovávat, takže i do svého osobního života to má také význam.“*

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR S ASISTENTEM Č.2

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?

„Asi 2 a půl roku.“

2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?

„Jedno dítě jsem měla, když jsem sem nastoupila a v současné době mám čtyři, ale pořád v té samé třídě. A diagnózu mají ADHD a Asprgera.“

3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?

„Moje představy o té práci nebyly vůbec žádné protože já jsem nastupovala po mateřské..ještě mi ani nekončila mateřská, mě končila mateřská v lednu a v prosinci mi volala moje mamka, že jí volala tady paní ředitelka, že by tady potřebovali nějakého asistenta, a tak jsem sem šla to zkusit. Takže moje představa o tom nebyla vůbec žádná. Já jsem se to dozvěděla ve čtvrtek a v pondělí jsem nastupovala, takže jsem přišla úplně s čistým a jasným rozumem, vůbec jsem nevěděla do čeho jdu. Ted už se na to dívám samozřejmě úplně jinak, mé obzory se rozšířili do takových mezí že už nevím...že už ani nevím, co si o tom mám myslet kolikrát. Je to náročná práce.“

4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?

„Já když jsem přišla úplně poprvé do té třídy..když se ty dveře..otevřely se dveře a já jsem uviděla tu třídu a tam jsem jako prvního..já jsem teda vůbec nevěděla kdo to bude z těch děcek kdo je mi přidělený, já jsem věděla, já jsem znala jeho diagnózu a papíry o něm jsem měla přečtené, takže jsem věděla jaké má problémy co všechno dělá, ale nevěděla jsem, kdo z nich to je. Nevěděla jsem jak vypadá. Otevřely se dveře do třídy a tam jsem viděla jednoho velmi nesympatického hošíka a můj první pocit opravdu byl „ Jenom ať to není on, s tímto člověkem bych nemohla do nějakého fyzického kontaktu přijít.“ Ale potom se teda objasnilo, že to není on. Čímž se mé obavy rozplynuly a bylo to už potom...takže to byl fakt úplně můj první pocit. A potom..takové ty další pocity co máš, tak to už jsem se potom nestačila orientovat. Protože já když jsem sem přišla, tak my jsme měli s tím žákem odloučenou výuku. My jsme se neučili ve třídě, my jsme byli spolu sami dva. Takže ze začátku třeba úplně odpadal ten pocit, že mě učitelka kontroluje. Před každou hodinou mi totiž učitelka zadala práci, kterou my máme vypracovat za tu danou hodinu, já jsem si vzala kluka, šla jsem s ním tady do centra (pozn. autora: centrum je speciální třída pro nadané děti vy-

bavená počítači, dataprojektorem a knihovnou, kde je možné pracovat s žákem individuálně), *byli jsme úplně mimo tam jsme to udělali, zpravidla udělali. A potom já jsem jí to zase předala a ona mi dala další úkoly.*“

5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?

„Já přípravu na výuku si dělám. Když jsem sem přišla, tak jsem si dělala přípravu na výuku opravdu každý den. Protože jak jsem říkala, my jsme měli odloučenou výuku, takže já jsem se na to taky potřebovala podívat co s ním mám nebo nemám dělat a jak to mám dělat, a taky hlavně proto, že to nebylo jak v normální třídě. Že on opravdu běhal, kousal, dělal u toho milion tři různých věcí, takže tam to bylo potřeba se opravdu připravovat a moje příprava spočívala hlavně v tom, že jsem se radila v podstatě každý den s psychologem, jak on mi reaguje, co já bych měla dělat, jaké mu mám vést hodnocení, jak ho k něčemu motivovat, fakt...protože jsem začínala úplně od nuly, nevěděla jsem o tom v podstatě nic, takže jsem opravdu každý den se chodila radit s psychologem, co a jak mám v té práci dělat. A teďka ta příprava je pro mě taková, když...protože víceméně já už ty děcka znám, vím na co mi reagujou, takže většinou už se do takových vážnějších věcí nedostávám do takových vážnějších nějakých... že bych nevěděla si s tím rady. Většinou už vím, ale když, tak většinou to každý den konzultuju s učitelkou, co a jak se nám dařilo, jak nám kdo reagoval z těch děcek nebo ne, tak to je jedna věc. A druhá věc, že taky když opravdu si s něčím nevím rady, tak se jdu poradit buď s ostatními asistenty, nebo s učiteli anebo opravdu s psychologem, který s tím má zkušenost, protože to si myslím, že mi pomůže nejvíc, když mi ten psycholog, který s tím má zkušenost a školí ostatní asistenty, školí speciální pedagogy, tak že opravdu má na to úplně jiný pohled, než třeba mi to vnímáme tady v rámci té školy. Takže to je pro mě třeba přínosné.“

6. Jak vycházíte s třídním učitelem?

„Kamarádský, nemůžu si, nemůžu říct vůbec nic proti, nebo že bych měla pocit, že ... ze začátku to bylo takové, že spíš...protože říkám, paní učitelka se vyměnila, tento rok přišla nová a asi neměla tu zkušenost, že má ve třídě AP, tak spíš ona si myslím měla z toho takovou obavu jestli ji nebudu nějak kontrolovat nebo nebudu dělat nějaké zásahy do té její práce, ale to jsem si s ní vyjasnila ještě před začátkem školního roku. Jsem jí řekla jako co já v podstatě v té třídě dělám a jakože, kdyby ke mně měla jakékoliv výhrady ať mi to řekne předem, ať mi klidně řekne, že si můžem pokaždé sednout, že si můžem říct třeba „, Ted mi vadilo, žes udělala to nebo žes udělala to, nelíbí se mi to“. A že tam teda nejsem v žádném

případě od toho, abych já kontrolovala ji. Že do její práce, že její práce se mě vůbec netýká. Takže..asi tak.“

7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?

„S těma, tak...musím říct, že já nemám s nikým problém. Aspoň si to nemyslím, že mám s někým problém, nikdo mě nenaznačil, že bych s ním měla mít nějaký problém. (Smích...) Ted' už jsou na to zvyklí. Ze začátku když jsem sem přišla, tak je pravda že někteří učitelé s tím měli, zdálo se mně, velký problém, ale potom...ale to já nedokážu posoudit, jestli oni měli problém se mnou anebo jestli už byli vysloveně negativně naladěný na to moje dítě, které mi bylo přidělené. Možná spíš, možná to byla kombinace obojího. Ale když se to později vysvětlilo a ukázalo se, že tam ten asistent opravdu k něčemu je, že se to..že jsem to děcko dala dohromady, že jim dokáže fungovat, tak si myslím, že se to obrátilo i u těchto, co dřív na to neměli si myslím dobrý pohled.“

8. Jaký vztah máte se svěřenými žáky? Jak spolu vycházíte?

„Já si myslím, že dobře.“

9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?

„Jo, tam nemám problém s nikým. Tím, že já ty děcka znám už 2a půl roku, to jsou pořád ty samé děcka, jim se vyměnil učitel, takže oni, bych řekla, že oni v té třídě ke mně mají velice blízko. Že přijdou, povykládají, když mají nějaký problém taky za mnou přijdou, jak to třeba vyřešit, takže my máme takový dobrý vztah.“

10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?

„No ted' už v podstatě možná ani ne. Já vlastně jak jsem sem nastoupila, tak moje vzdělání bylo úplně mimo tento obor, ale dodělala jsem si v loňském roce, jsem si dělala kurz, který byl vysloveně zaměřený tady na práci AP takže to jsem si udělala ten kurz, což mám od toho..to bylo normálně pod Ministerstvem školství a tělovýchovy nebo jak se to celé jmenuje. Takže ten kurz jsem si udělala a zatím tu potřebu...neříkám, že mě to nenapadne, že bych si tu výšku třeba mohla dodělat nějakou, spíš speciální pedagogiku než cokoli jiného, ale...napadnout mě to napadne, ale čas na to nemám. Ale kolikrát, ač je to ode mě ted' sprostě říct, tak kolikrát si připadám jakože s tím co já mám doma a s tím co už jsem tady zažila, tak že su na tom daleko líp s těmato vědomostma než třeba člověk, který sem přijde ze školy a neví o tom absolutně nic, jenom zná ty teoretické poučky.“

11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?

„S rodiči dítěte víceméně jenom s tím, který mi byl přiřazený od toho počátku, tak s tím spolupracuju, takřka denně si předáváme zprávy formou toho deníku, který já mu vedu. Tak já mu vedu deník, kde já mu zapisuju chování ve škole, oni mu zapisujou zase zpětně třeba doma jaké měl procentuální hodnocení jestli třeba něco udělal do té školy nebo jestli přichází už do té školy rozladěný nebo v jakém je stavu. Tak takhle mi spolu komunikujeme každý den. Když je nějaký vážnější problém, že on jde opravdu s něčím špatným do školy a maminka z toho nemá dobrý pocit, tak mi hned ráno volá a řekne mi jaká je situace, jaký je stav. Taky si dáváme týdenní motivační program. Jsme mu zavedli, tím že on má například doma slíbené, že když bude se celý týden ve škole držet na ...já mu dělám takovou kvalifikaci...klasifikaci za každý den. Jo, buď 0% nebo 100% , to je velice jednoduchá osa, a když on se celý týden udrží dejme tomu kolem těch 70% tady ve škole, tak má za to doma třeba slíbené, že se může dívat já nevím, v pátek večer na Harryho Pottera, dejme tomu. A takže tohle si každý týden předáváme, co zrovna bude za tu týdenní odměnu protože on na to taky velice dobře reaguje jo...když začne sjíždět a já mu řeknu Harry Potter tak on už se dokáže celkem často zbrchat a ví na čem je, takže tohle a říkám..s jeho rodiči konkrétně komunikujou velice často a velice dobře. Jo, že je to i rodina, která je taky motivovaná a chce s tím něco dělat. Což taky bývá často problém Jo ale tohle sou fakt musím říct skvělí rodiče, kteří spolupracujou se školou, s učitelem, se mnou..jsou fakt úžasní.

A ti ostatní rodiče...no u těch dvou kluků o kterých jsem říkala, že jsou víceméně bezproblémoví, tam já to nemám ani za potřebí s nima nějak...protože oni jsou víceméně fakt v pohodě ti kluci. Oni nemají žádný, že by měli nějaký výchovný problém nebo že by něco dělali zvláštního. Tam to opravdu není vůbec potřeba. A u toho posledního kluka ta spolupráce i když já jsem se snažila hodně, tam tu spolupráci nějakým způsobem navázat a aby to aby to fungovalo, aby on byl nějak motivovaný ten kluk, tak stejně to nešlo a ta spolupráce se mnou z jejich strany je absolutně nulová. Řekla bych já. Cože je škoda, protože kdyby tohle třeba nějak fungovalo, tak že by mohl být trochu někde jinde, neříkám že by to mělo nějaké výraznější změny, ale minimálně oni by věděli, co se tady v té škole děje, co on má-nemá, jak se připravuje, co dělá. Bohužel oni zájem nemají, tak...tak je to jak to je. Moje dítě to není a já o něm nerozhoduju.“

12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?

„Vůbec, protože nikdo z těch dětí u nás není pod SPC vedený.“

13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?

„Jak kdy... někdy...z počátku to byla i fyzicky náročná práce, protože jsme museli přemáhat a neustále ho někam tahat. Jo protože on bil ostatní, napadal fyzicky učitele, takže tam to bylo...pokousání jsme byli, poškrábání, pokopání..tam to bylo opravdu rizikové zaměstnání. Tam to bylo opravdu hrůza. Ale teď v současné době je to spíš..spíš..mě na tom připadá hrozně náročný ten hluk. Nepřetržitý. Že se od toho nedokážu odpoutat, a pak když slyším 5 minut ticho, tak jsem z toho celá nesvá, jako co kde bude. Ale tak jako nejnáročnější...já nevím no, taky záleží jaký mají ty děcka den, někdy je den, že jsou úplně v pohodě a v podstatě má člověk pocit, že by tady nemusel být a někdy nevíš z které do které, protože já nevím..se blíží úplněk a děcka jsou z toho celé rozladěné. Spíš někdy mi je líto že, se nemůžu věnovat zrovna tomu, kdo... Jo teď ti řeknu co je nejnáročnější..Nejnáročnější pro mě je, když já se snažím něco vybudovat s tím děckem, zdá se mi, že už by někam mohlo směřovat, že jsem ho chytla na něco, že se mi povedlo najít určitý směr, kterým by to s ním šlo a ti rodiče to pak celé zahodí. Tak potom je mi to líto, obětovala jsem tomu já svůj i volný čas a i čas tady a to mě potom hrozně mrzí. Protože to i potom zpětně vidím, jak ty děcka dopadnou. No a to je pro mě asi nejnáročnější, že tohle mě na tom ubíjí. Člověk si pak připadne jako proč já se snažím když je to k ničemu, když nejsou ty děcka potom vedené svými vlastními rodiči tak je to v podstatě, že je tady jenom držím já na uzdě a zbytek už děj se vůle páně.“

14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?

„Tak...já ráno přicházím do práce, vždycky přicházím tak o 20 minut dřív, právě abychom si s třídním učitelem řekly, co zrovna se bude dělat ten den, kde by to mohlo být pro ty děcka dejme tomu jo..když jsou dejme tomu nějaké projektové hodiny nebo něco tak, kdy oni to mají volnější, tak tam to bývá trošku náročnější, tak to si řeknem dopředu, abych já věděla, co bude-nebude a potom přijdou děcka, zpravidla jsem tam, když oni přijdou, tak já potřebuju vědět v jaké je kdo náladě, jestli si nachystá věci, nenachystá, takže zkontroluju, jestli ti, co jsou takoví, jestli mají nachystané věci, co všechno mají-nemají. Potom si sednu na své místo, když začne vyučování a čekám, co bude, co se bude dít.(Smích..) Když jsou děcka klidná tak jsem klidná i já, většinou tam mám nějakou práci, že třeba třídím pracovní listy vypracované, dělám si tam takové svoje, Nebo co učitelka potřebuje takové ty papírové záležitosti. A když vidím, že se děcka začínají rozjíždět, tak jdu k tomu konkrétnímu a snažím se ho zpacifikovat nebo zpočátku se snažím potichu mu to vysvětlit, když to nejde, vezmu si ho ven ze třídy, tam si to spolu vyřešíme, vyřikáme. Zkusíme to znova, to se dá

hrozně těžko takto popsat. Co tam vlastně člověk dělá. To je hrozně těžko popsat. Učiteli pomáhám papírováním, jinak vedu tomu jednomu klukovi, každodenní, každohodinové záznamy, co se dělo a tak.. Potom se z toho dělá i zpětně taková analýza, na co on nám reaguje, kde se rozhodil, co nebo kdo konkrétně. Že my jsme třeba ze začátku vůbec nevěděli, kde on ten problém je nebo co ho vlastně, co mu tak vadí, že ho to dovede až k takovému chování. A potom jsme zjistili že to třeba stačí, když jedna konkrétní spolužačka ho osloví jeho jménem a už to ho dokázalo vyprovokovat a na základě těchto záznamů jsme se toho potom třeba po dvou měsících dopátrali jo, kde ta chyba je. Nebo z čeho to pramení. Jo ale jak říkám, to je těžko říct, popsat to, co děláš.“

15. V čem spatřujete význam profese AP?

„Tak nějak v tom všem, co už jsem řekla. Hlavně ta pomoc, jak žákovi, tak učitel“

PŘÍLOHA P V: ROZHOVOR S ASISTENTEM Č.3

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?

„Asistenta dělám teď 8 měsíců...a je to vůbec moje první zkušenost se školou.“

2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?

„Jednoho..kluka a má poruchu autistického spektra, Aspergerův syndrom.“

3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?

„Vůbec, navíc já jsem byl pozván na asistenci k tělesně postiženému žákovi do čtvrté třídy, takže ta náplň práce byla absolutně jiná a byla mnohem jednodušší....a tam to nevyžadovalo absolutně žádnou přípravu a nevyžadovalo to ani z mé strany nějakou zvláštní invenci. Mám teď komplikovaného Aspergera, protože je takový agresivní a zřejmě má problémy s autoritami, zvláště u žen. Ženy nemají žádnou autoritu téměř u něho, takže prakticky ta asistentka co u něho byla předtím byla tím chlapcem „šéfována“. On si to tak „ošéfuje“, že si od nich těma svýma způsobama dostane co potřebuje. Potom když ty potřebuješ s tím klukem nějak ho nasměřovat tak už ti to nejde, pak už se začne projevovat neadekvátně. Takže já jsem nastoupil k vozičkářovi a potom ze dne na den jsem byl přemístěn sem..bylo to hrozně těžké a nemohl jsem spát 14 dnů. Takže představy o práci se hodně liší...toto vyžaduje studium, tohle vyžaduje přípravu, tohle vyžaduje tisíc věcí.“

4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?

„Když jsem nastoupil, tak v té první třídě dobře, perfektně jsem se cítil. Já jsem byl ve čtvrté třídě, tam byla skvělá učitelka, velice mi tam bylo dobře. Potom přestupu to bylo hrozné. Měl jsem stísněné pocity. Neměl jsem kam dát bundu, ani hrnek, ani svetr. nic, žádné podmínky..ve třídě jsem si to nikam nesměl dát a vůbec..téměř úplně nepřijetí. A myslím si, že to nepřijetí bylo i vůči tomu chlapci, a proto byly takové problémy. On potřebuje bezvýhradné přijetí.. Teď už je to mnohem lepší, ale z počátku jsem tam byl velice nerad. Už jsem si zvykl. Člověk si zvykne na všechno a rychle. Teď se už ve třídě cítím dobře a už bych se nechtěl vracet nebo to měnit.“

5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?

„Jo, mentálně. Vyzbrojit se... Ale třeba ráno přijdu do školy a s učitelem se musíme poradit, jakým způsobem budeme postupovat, abychom dosáhli určitých cílů, nebo se třeba domluvíme, jak budou psát písemky, jakým způsobem bude probíhat ta výuka nebo nebude.“

Technicky se domlouváme.. Taky ale řešíme věci jako ohledně stavů...v jakém ten chlapec je stavu. se o tom bavíme, komunikujeme a přemýšlíme.“

6. Jak vycházíte s třídním učitelem?

„Korektně spolu vycházíme. Tož tak nějak, aby to mohlo fungovat no. Aby to bylo funkční v té situaci, čili nemáme spolu vztah přátelský, máme spolu vztah kolegiální, korektní... funkční. Jsme schopni se domluvit, musíme. To přebývání 5ti hodinové v té třídě to vyžaduje. Ale není to bez třecích ploch, bez konfliktů, které jsou.“

7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?

„S těmi jsem poměrně málo. A vycházíme dobře, nejsou žádné problémy, ani žádné přátelství.. inertní stav. Čistě pracovní.“

8. Jaký vztah máte se svěřeným žákem? Jak spolu vycházíte?

„Myslím, že dobře. Sice někdy mám problémy, že mě neposlouchá tak, jak já bych si přál, ale nakonec mě vždycky poslechne. On si musel zkusit, že všechno mu neprojde, poznat tu hranici, že něco nepovolím. A když vyvádí, tak já trochu přitvrdím, aby poznal, že to není dobře. Že nejdu za ním s úsměvem, když je agresivní a neříkám mu aby to nedělal. Ale když je to neškodné ta jeho aktivita, tak mu v ní nebráním. Takže mě bere...co po něm chci, nakonec udělá.“

9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?

„Tam nejsou žádné problémy, tam je sympatie těch dětí...já je bezvýhradně přijímám a mám je rád a dávám jim to najevo..nikoho nerozlišuju a nemám po nich...nekladu na ně žádné nároky takže máme spolu příjemný vztah. Je to něco jiného, než kdyby to byla učitelka. Protože učitelka po nich něco chce já po nich nic nechci. Když potřebují poradit, tak třeba i přijdou za mnou... Někteří mě až moc třeba berou jako staršího kamaráda. Musel jsem třeba...že třeba třem chlapcům jsem musel stále dokola klást na srdce, že mi mají vykat. Ale teď už mi netykají...když oni mi tykali, tak já jsem jim vykal. Takovou hru jakože... Ale s těma klukama mám fakt dobrý vztah. Oni ..dneska je ten problém otcovství problematický vůbec takže oni jako nějaký supl nebo něco, že oni ti chlapi potřebují, že je to takové přirozené. Že jsem jakoby z jejich „chlapské smečky“..a stejným způsobem i uvažuju. Nevím, jak to mají holky jo, že ony mají různé takové, ta s někým je a pak spolu nemluví zas ta druhá s druhou a tak tohle mezi chlapama není.“

10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?

„Jo tu potřebu mám, určitě. Třeba až bych dodělal tu školu, co teď dělám, tak bych se tomu rád věnoval té problematice, určitě. Například speciální pedagogice a hlavně tomu Aspergeru. Potom až budu mít čas, tak si dostuduju všechnu literaturu. Je s podivem, že takto zpětně, ale alespoň si ověřím některé věci nebo si vyvrátím omyly a tak. Teď na to bohužel nemám tolik času... Když jsem nastoupil, měl jsem mít vozíčkáře a počítal jsem s tím, že si v klidu dostuju školu, co teď dělám. Ale je to všechno jinak, tak nemám tolik času studovat nějak moc navíc a je to ku škodě věci.“

11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?

„Jo, často. Telefonicky, stýkáme se, mailem. Všechny možné způsoby komunikace probíhají. Řešíme technické postupy jak toho kluka, jak dosáhnout výukových a výchovných cílů. Jednak abysme postupovali jednotně a jednak abysme dosáhli například nelhani, nepodvádění. Aby měl chuť se učit, aby respektoval, zdravil a dělal, to co je potřeba, to co má. Takže na tom pracujeme. Oni mi říkají své zkušenosti, já jim říkám to, jak to je a někdy mi radí. Já jim poreferuju. Pomáhají mi v tom, že mi říkají jak na to třeba, co mu mám říct a udělat a tak. Třeba dvakrát, třikrát za týden spolu mluvíme s maminkou telefonicky.“

12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?

„Spolupracuju se školní psycholožkou. V krizovém období, když jsem chlapce dostal, jsem byl v častém kontaktu s paní z SPC. Mailem i osobně. Teď, pokud se vyskytnou problémy, jsme v častějším kontaktu, pokud ne, tak jsem v méně častém.“

13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?

„Vyžít s tím platem, který mám. Velmi mi to svazuje krk. Za to psychické vypětí je to myslím si velice málo, a pokud se po mně chce ještě navíc, abych studoval a abych v tom byl fakt dobrý, tak je za to málo. Nepovažuji to za adekvátní tomu platu. Konkrétně s tím mým žákem je to velice náročné a nikomu bych to nepřál. Práci si nosím domů, často na to myslím a rodiče mi volají.“

14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?

„Měl bych co nejvíc naplnit cíle integrace. Cíle integrace jsou, aby ten chlapec fungoval jakž takž normálně mezi těma dětma, takže to znamená, aby měl co nejmíň speciální pedagogiky, aby potřeboval... aby fungoval no. A ty cíle, co mají ty děti zvládnout po základní škole, jsou nějak definované. Měl by nějak vycházet s lidma, měl by znát i kulturní problémy, měl by být nějak vychovaný. Tak tohle já naplňuju nějak no. Ale praxe je taková, že

musím toho chlapce nějak držet, v nějaké mezi, aby se to dalo vůbec udělat. Především ho vedu ke komunikaci pozitivní, k interakci vůči paní učitelce i k jiným lidem, dětem ve škole, aby měl adekvátní reakce, aby zkrátka nikoho neohrožoval, neškodil. To je podle mě nejdůležitější kritérium. A pak ho v podstatě učím..přitom bych ho asi neměl učit, protože nejsem zodpovědný za tu výuku. Ale on především nedává pozor, protože když paní učitelka něco mluví, tak on si dělá svoje, potom když přijde na lámání chleba, tak to neumí. Takže já musím získat jeho pozornost, motivovat ho a vlastně ho to naučit.“

15. V čem spatřujete význam profese AP?

„Tak jak to teďka naši ministři chtějí je to jediné řešení. Dříve ty děti byli ve speciálních školách, tam se jim věnovali speciální pedagogové a bylo to fajn. Ale obyčejní lidi ani nevěděli, že takové děcka jsou. Teď to máme tak, že se integrují do třídy, ale zas na druhou stranu by to ten chlapec bez toho asistenta nedal. Takže prakticky pomoc té učitelce při výuce.“

PŘÍLOHA P VI: ROZHOVOR S ASISTENTEM Č.4

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?

„Pracuji jako asistentka 2 roky a na starosti jsem měla za tu dobu tři děti.“

2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?

„Dříve jsem měla děti s Aspergerovým syndromem a teď mám na starosti vozičkáře, má spinální svalovou atrofii a ještě mě požádali, abych dělala asistenci u žáka s ADHD, které mu bylo nedávno diagnostikováno, ale...oficiálně nejsem jeho asistentka.“

3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?

„Tak před nástupem jsem nevěděla, co mě čeká...hlavně každé dítě je jiné, i když má danou diagnózu, takže... Konkrétně když se dozvíme, že jdeme k dítěti s Aspergerovým syndromem tak se nejde připravit. To nejde. A takže za ty 2 roky jsem ...získala hodně zkušeností a byla jsem i na dvou školeních a s jedním tím chlapečkem co měl ten Aspergerův syndrom jsem hodně spolupracovala i SPC, což mě obohatilo a pomohlo mi to a teď vlastně po těch dvou letech vidím práci úplně s jiného úhlu díky tady těm zkušenostem.“

4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?

„Myslím, že to bylo úplně. No moc si to nepamatuju, ale myslím, že jsem měla dobrý pocit. Byla jsem v dobré třídě, v nadané třídě, kde bylo 8 dětí, kteří byli fajn a takže ten pocit byl dobrý. Spíš ohledně těch organizačních věcí jsem měla nepříjemný pocit. Protože jsem nevěděla kam si dát bundu, nikdo mi neřekl kam se mám zapsat, nebo že se vůbec mám zapsat, když přijdu do školy, že se mám odepsat, kde si mám hledat dozory, jestli mám nějaký dozor za někoho. Tady ty věci jsem nevěděla a díky nim jsem měla pak i nepříjemnosti s vedením. Že jsem třeba nepřišla na dozor, protože jsem ani nevěděla, že nějaký mám. Takže spíš organizační věci než stres ve třídě a před dětma.“

5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?

„Teď u tady toho vozičkáře ne, protože tam to spíš spočívá v tom, že chystám ho, že mu chystám věci, protože on nemá postižení tak velké nebo ne velké...má jiné postižení. Třeba před tím u toho Aspergerova syndromu kde potřeboval připravovat speciální pracovní listy, podtrhat, zvýraznit barevně, tak to bylo náročnější. Teď ta příprava není tak náročná. A třeba před tím u toho Aspergera, tak tam byla i náročná spolupráce s SPC, s rodičema. Neustálé telefonáty, dopisování i ve škole hodně rozepisování do sešitu, který si nosil do-

mů, kde byly zprávy pro rodiče co přesně má udělat. Tady toto všechno odpadlo u Martina (pozn.: momentálně svěřený žák, vozíčkář), ale tak i asistenti bývají ohodnoceni podle postižení finančně. Takže mám míň peněz než s tím Aspergerem.“

6. Jak vycházíte s třídním učitelem?

„Vycházíme spolu dobře, nemáme žádný problém..vždycky jí splním všechno co po mě chce..vlastně je to takový můj „šéf“ (Smích..) řekne úkol, splním úkol. Řekne mi dělej toto takto, tak to tak dělám.“

7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?

Každý učitel chce něco jiného, takže se snažím přizpůsobit každému učiteli. Vlastně jsme už ve čtvrté třídě, takže v matematice mají někoho jiného, v ČLS mají někoho jiného, takže se vždycky přizpůsobuju tomu pedagogovi a nemám problém. De o to se přizpůsobit a vždycky vyjít vstříc tomu kantorovi.

8. Jaký vztah máte se svěřeným žákem? Jak spolu vycházíte?

„Máme dobrý vztah, vycházíme dobře. Třeba když jedeme na záchod, tak si vykládáme, to je takový prostor, že si můžem povykládat i o nějakých jeho zájmech.“

9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?

„Mám s nima dobrý vztah. Nemám tam žádné oblíbence, ke všem přistupuju úplně stejně. Upozorním je, když nemají nachytné věci nebo když dělají něco nevhodného. Když ale mají nějaký problém tak za mnou přijdou, řešíme to. Většinou přijdou že nemají klíček od skříňky nebo že něco zapoměli. V té třídě není nikdo nějak, kdo by potřeboval nějakou autoritu, takže máme spíš kamarádský vztah. Ale nějak to neprožívám a ani to nevyhledávám, že zas to není až tak přehnané. Nechci být nějaká dominantní, nechci narušovat ten kolektiv ani o přestávkách, pokud se neděje něco vyhroceného, tak ani do těch přestávek nezasahuju. Někdy mi děcka přinesou i fotky zvířátek nebo obrázky namalované...takže jo dobrý vztah máme.“

10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?

„Jo to bych chtěla. Chtěla bych se naučit toho..Braillovo písmo a znakovou řeč. Tu bych chtěla umět, tu bych chtěla fakt umět a tím pádem bych měla třeba i rozšířenější to... Ale studovat vysokou už ne, vzhledem k tomu, že mám rodinu a dluhy a všechno. Nechci zatěžovat ani svoji rodinu. Je škoda, že škola nenabízí nějaké kurzy, že by je jako zaplatila.

Prošla jsem akorát dvěma semináři, první byl přímo jako Asistent pedagoga a druhý Problémové chování, což bylo zajímavé, to bylo dobré.“

11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?

„No spolupracujeme spíš okrajově, protože Martin, vzhledem k jeho postižení, není ta spolupráce až tak nutná. Takže spíš si jen napíšeme SMS, že je Martin nemocný, tak já si vezmu dovolenou a nebo když jedeme na koncert, tak většinou ráno nás zaveze maminka, máme sraz před školou, naloží nás a ták.“

12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?

„No ted'..zase je to úměrné tomu postižení. Takže když jsem měla před tím toho Aspergera tak jsem spolupracovala intenzivně. I člověk je může oslovit kvůli problému nebo cokoliv. Ted' ten Martin nemá žádný problém. Takže není potřeba s nima až tak komunikovat. Oni teda chodí na takové ty kontrolní návštěvy, vždycky přijde nějaká paní a zjistí jestli je všechno v pořádku. Ale zase ty návštěvy z toho SPC jsou často podle toho, jak je ten žák postižený.“

13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?

„Nevím, trpělivost..zase se to odvíjí od toho postižení. Někdy je to náročné..ale nejhorší je, když se člověk ocitne v té situaci, že neví, jak se zachovat. Někdy je to hodně složité, pokud je to postižení hodně vážné...třeba ten Asperger co jsem měla. Ted' mám relativní klid.“

14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?

„Otevřít ráno dveře, vyvézt ho po rampě do třídy, nachystat mu věci před každou hodinou, protože on má takové slabé ručičky vlastně a do aktovky si nedosáhne... pití, otevřít mu třeba i PET láhev, nachystat. Spadne mu per, zvednout pero, být mu pořád tak jako po ruce, na záchod ho vzít. Jsem s ním po celou dobu vyučování, protože kolikrát potřebuje i 2x, 3x na záchod, takže kvůli tomu... Sice spolužáci mu pomůžou, ale pořád něco dělám a každý den hrozně rychle uteče. Třeba i paní učitelkám přichystám materiály, rozstřihám věci a ták.“

15. V čem spatřujete význam profese AP?

„V čem? No pomáhat, být po ruce a...záleží zase na té míře postižení. Ted' mám prostor pomáhat i ostatním, že...vlastně stejně jsme asistenti pedagoga, takže jsem k ruce učiteli.“

PŘÍLOHA P VII: ROZHOVOR S ASISTENTEM Č.5

1. Jak dlouhá je Vaše praxe jako asistenta pedagoga (dále jen AP)?

„Teď pracuju jako asistent pedagoga druhý rok.“

2. Kolik žáků máte na starosti a jakou mají diagnózu?

„Mám jedno dítě s Aspergrem.“

3. Věděl(a) jste před nástupem, co bude Vaše práce obnášet? Jaké byly Vaše představy a jak svoji práci vnímáte teď?

„Tak já jsem si to představovala tak, že budu s tím dítětem sedět ve třídě, budu mu pomáhat v rámci té výuky, když nebude něčemu rozumět, tak mu ...protože on je teda ještě jiné národnosti, než české (pozn.: Slovák), takže mu budu dovysvětlovat, co znamenají některé české slova, na to on má samozřejmě diagnózu, takže...mám doma syna se stejnou diagnózou, tak jsem si myslela, že to bude...že budu dělat to, co doma. A v podstatě to tak jako je v té škole. Jediné co se trochu liší...tak lišily se mé představy o tom dítěti. On nastoupil na druhý stupeň a bydlel týden v České republice...takže literatura, v češtině vůbec on nerozuměl třeba ani slovním zadáním úkolů. Takže ten první rok byl spíš... vysvětlovat mu, co to vlastně znamená.“

4. Jaké jste měl(a) pocity, když jste se poprvé ocitl(a) ve třídě?

„No teda docela příšerně, protože já jsem nastoupila do šesté třídy, což jsou docela solidní pubertáči a ti mi teda dávali první tři měsíce teda dost najevo to, že je tam narušitel, dospělá osoba, která vidí veškeré jejich konání v té hodině, veškeré dopisování, taháky a podobně. Protože já jsem normálně s Honzou jakože v lavici, takže byli na mě nepříjemní, dávali mi najevo, že jim to vadí, což je pochopitelné v rámci té smečky, že je tam najednou někdo z druhého břehu, sedí mezi nima. U těch menších je to asi, že oni to berou líp a sou takový hodnější. Tady to bylo teda docela drsné, ale zvykli jsme si na sebe a teď je to úplně v pohodě.“

5. Připravujete se nějakým způsobem na výuku? Jakým?

„Ne nepřipravuju se vůbec. Spíš tak psychicky.. Ono to na tom druhém stupni vlastně ani moc nejde. Jenom vím zhruba, co se psalo, z čeho se bude psát písemná práce a jenom v tomto to spočívá, že fakt musím zvládat tu výuku souběžně s těma sedmákama. musím vědět, co se bere, jak se bere, rozvrh jaký bude a co se bralo minule, z čeho se píše, co se bude vybírat za sešity, Honzovi pomoci připravit ty sešity.“

6. Jak vycházíte s třídním učitelem?

„Velice dobře..vycházíme spolu bez problémů. Co se třídy týče tak bez problémů. Jako my spolu neprobíráme nějaké, co on bude dělat, jaké bude výchovné opatření navrhopvat nebo nebude, ale... Já mu třeba řeknu, když vidím, že ten Honza je rozhozený ráno, „Bacha, Honza je dneska mimořádně podrážděný“. On je matematikář a má je 4x do týdne, pak aji v tělocviku, tak já mu musím říct, že dneska je... Tak právě aji v tom tělocviku, musím se s tím Honzou chodit přeslékat do šatny, protože tam docházelo ke konfliktům, kdy oni se nějak porvali s ostatníma rukama a nevědělo se, kde vlastně ten spor vznikl. Ten říkal to, ten to, čtyři říkali tak, Honza říkal jinak, tak chodím se s nima přeslékat.Tak chci to tady tím eliminovat no, ten problém. Takže to byl třeba jeho nápad, toho třídního, abych tam s nima chodila do té šatny.“

7. Jaké vztahy máte s ostatními pedagogy?

„Bez problémů.. No ze začátku to nebylo úplně růžové, protože dost špatně nesli, že je tam druhá dospělá osoba a pozoruje je při vyučování, taky mi to dávali někteří dost najevo. Protože měli určitě obavy, že můžu donášet vedení a musím teda říct, že vím, jak kdo učí a tak. Ale taky jsme si na sebe zvykli a myslím si, že už vycházíme velice dobře. Navíc oni ví, že když potřebujou s něčím pomoct nebo ví když třeba přijdou pozdě do hodiny, že su tam já a že jim pomůžu. Že tam nejsou proto, abych na ně donášela, ale žu tam k ruce. Aji pro toho Honzu, protože ted' jsem tady 14 dní nebyla a oni si to zkusili a zjistili, jaké to s tím Honzou je, když tu nejsem. Oni si všichni mysleli, jak je to zbytečné, jak by to zvládali. On se třeba jednu hodinu beze mě drží, ale pak když je to dyl..pak si všichni hrozně stěžovali, kde jsem byla, že to bylo hrozné.“

8. Jaký vztah máte se svěřeným žákem? Jak spolu vycházíte?

„Jo, dobře....Ze začátku to teda byla šílená dřina ten první půl rok. A bylo to hrozné i ted' po prázdninách, než si zvykl, no to bylo šílené. Takže tak střídavě oblačno, protože ze své pozice ho musím vychovávat a upozorňovat ho na jeho nedostatky v té skupině mu musím ukázat třeba co dělá špatně v jednání se spolužáky, že se nechová někdy tak, jak by skupina potřebovala, že nefunguje, vybočuje a musím mu to říkat nebo ukazovat, přehrávat scénky, jak se choval on, vůči ostatním, jak to na ně mohlo působit a proč pak oni na něho mají negativní reakce, tak on mě za to nemá rád třeba, zase jsem nejhorší, „Vy mě nemáte ráda“ a pak ho ještě musím teda přesvědčit, že to dělám pro něho, že to myslím s ním dobře a že to není vůbec tak, že bych ho neměla ráda, že naopak mu to chcu ulehčit celou tu

jeho socializaci. Jako on nikdy si nepřipustí, je to velký kluk, bude mít 14 letos, dobře ví, že má nějakou diagnózu, dobře ví, že chodil k psychiatrovi a že chodí k psychologům a že se s ním pracuje. že je integrovaný žák, on to všechno ví, ale nikdy si to nepřipustí, že by byl jiný. A musím říct, že loni jsme měli ten vztah lepší. Teď je v té pubertě, do toho nějaké problémy v rodině, takže je to hodně znát. Je to lepší, ale třeba před měsícem to bylo dost na hraně.“

9. Jaký vztah máte s ostatními žáky ve třídě?

„Jo super, oni mi třeba aji řeknou, jak sou strašně rádi, že mě tam mají. Mám velice dobré vztahy s holkama teda výjimečně dobré, řekla bych, že mě berou jako starší kamarádku, která se jim snaží pomoci i s problémy souvisejícími s dospíváním a vztahy s muži. Chodí se mě třeba ptát, jestli se mi některý kluk líbí-nelíbí, který se mi nejvíc líbí ze třídy, co si o tom myslím a tak. A kluci se mi taky chodí svěřovat i se svými rodinnými problémy, třeba co zažívají doma, že mě berou jako takovou náhradní matku v tom, v té škole.“

10. Cítíte potřebu se dále vzdělávat v této oblasti?

„No, chtěla jsem si dodělat nějakou vysokou školu, buď sociální pedagogiku nebo speciální pedagogiku, ale kvůli svému osobnímu životu to nezvládám absolutně, jako co se týče volného času a financí tak ne...určitě bych se ráda vzdělávala, ale momentálně na to nemám prostředky.“

11. Spolupracujete s rodiči svěřeného žáka? Jakým způsobem?

„Spolupracovali jsme velice úzce...v loňském roce teda velmi intenzivně, protože Honza se přestěhoval ze Slovenska, tak jsme hodně řešili všechno. A letos se to eliminovalo na to, že téměř vůbec nekomunikujem. Jenom, když je nějaký problém. Třeba nepřišel do školy, tak jsem musela shánět telefonní číslo na otce, protože nám ho nedal, přestěhoval se taky s Honzou tak tam byl takový problém s tím jeho telefonním číslem. Honzovi jen ujel vlak a on není ten typ, že by dal někomu vědět, že mu ujel vlak a přijel o hodinu později, všichni jsme z toho byli nervózní, z toho kde je. Ale už jsme mu potom napsali, co musí udělat, když se mu toto stane, že musí informovat...ale on je momentálně v péči otce, tak tam nekomunikujem vůbec. Ale on ten Honza má na věci z toho dění ve třídě jiný názor než všichni ostatní, má na sebe špatný náhled, bere se jako něco výjimečného a jakoukoliv kritiku na svou osobu nebo narážku od spolužáků, které používá on běžně vůči ostatním, bere jako křivdu a útok na svojí vlastní osobu a takto to prezentuje doma. A kvůli tomu, že ten otec s námi nekomunikuje, tak on bere ty jeho slova jako pravdivé, a pak dochází

k situacím, že si to nedokážeme vysvětlit, že to tak vážně nebylo, jo. Já jsem u toho byla, ale on ztrácí...jako s tím otcem jsme nikdy nekomunikovali. Komunikovala matka a macecha, ale ten otec. Jako ne, že by se nestaral nebo mu ty bylo jedno...já ho vlastně ani neznám, takže nemůžu říct v čem je problém.“

12. Spolupracujete s SPC? Jakým způsobem?

„S paní psychologkou z SPC Kroměříž, když je s Honzou nějaký problém, nějaká krizová situace, kterou on nezvládá, tak jsem s ní v kontaktu. V podstatě mailem nebo telefonicky. Víím, že když byl myslím nějaký problém loni, tak jsme kontaktovali.“

13. Co byste označila jako nejtěžší na Vaší práci?

„Nejtěžší na mojí práci je..všechno nějak psychicky ustát. Jako není to moje dítě..s Honzou trávím 6-8 hodin denně, což si myslím, že je docela intenzivní, docela velká část dne a sedím vedle něho, takže jsme ve velice úzkém a blízkém kontaktu a udržet si nějaký ten profesní nadhled je strašně těžké, protože ho znám lépe než svoje děti v podstatě že víím jak se chová, víím, co udělá, jak bude reagovat a člověk už má tendenci ho kárat jako vlastní dítě. Jako třeba „Nedělej to tak.“, že mám potřeby jak když někdy mám problém ho nevychovat, nepřekročit tu hranici, danou tím, co mi vlastně určuje ta náplň práce. Jako že to někdy i dostávalo takový osobní rozměr když víím, že se mu děje nějaká křivda doma, s čím se mi svěří tak člověku dělá problémy do toho nezasahovat. A někdy teda když má problémy související s jeho diagnózou a má fakt ty dny, kdy je to.... člověk se musí strašně držet. To považuju za nejtěžší.“

14. Můžete mi podrobněji popsat Vaši pracovní náplň?

„Co dělám je, že tomu Honzovi... já jsem vlastně napsaná jako asistent pedagoga a myslím si, že náplň té mé práce odpovídá spíš osobnímu asistentovi. Že mu fakt pomáhám, zapisuju mu do sešitů, dovysvětluju mu učivo, taky ho někdy péruju, aby nejedl v hodině, když se pokouší.. On neumí, na rozdíl od ostatních dětí, třeba podvádět. On když si napíše tahák, tak to udělá tak, že je to tak viditelné. Nebo když posílá dopis, pravidelně mu je zachycujeme, protože on neumí vypozerovat, kdy se ten učitel skutečně otočí a vyčíhnout si tu situaci. Takže já ho nutím aby to nedělal, protože víím, že mu to neprojde jako ostatním, on to bere jako křivdu, že já mu bráním v něčem, co dělají ostatní, ale on pak z to dostává zbytečně poznámky. Nevím, jestli je to dobře nebo špatně, ale nechci ho úplně odtrhávat od té skupiny, aby neměl, aby nemohl dělat, tím že vedle něho sedí dospělý, aby nemohl dělat úplně to, co dělají ostatní. Taky bych...ať si to zkusí jo. Aby nebyl úplně vyčleněný. Proto

ho nechávám, ať si tam ten bonbonek někdy v té hodině sní, když vidím, že to nebude vidět, tak to nekomentuju, a když vidím že jo, tak mu ho seberu a on je naštvaný, ale nechci, aby byl úplně jiný, když má toho asistenta. Ale musím říct, že ty děcka v té třídě mě neberou, že bych byla jeho asistent, že pomáhám i ostatním dětem. Takže já myslím, že mě berou jako součást třídy. Pak taky částečně třídnímu pomáhám s třídnictvím, že za něho беру omluvenky, vybírám, vlepuju do žákovských, zapisuju některé věci, ale vůbec mi to nevadí a dělám to ráda (Smích...)“

15. V čem spatřujete význam profese AP?

„Vidím v tom obrovský význam jako i co se týče, že člověk zná ty děcka, že někdo by mohl o někom říct, že je dacan a mimořádně dělá binec ve třídě a zlobí a pak když to dítě přijde mě a nikomu jinému to neřekne a mě se svěří, že se rodiče rozvádějí proto je nešťastný a po nocích nespává a poslouchá hádky rodičů..Tak já můžu tomu učiteli říct „Ten Milan je rozhozený, protože se doma něco děje“..a ti učitelé jsou najednou rádi, že to ví a můžou mu říct „Milane, já vím, že se něco děje...“ V tomto vidím obrovský význam pro ty děti i pro ty učitele, že taky se někdy nemusí orientovat a zbytečně by persekuovali někoho, kdo vlastně se jenom pere s problémem, že se něco děje doma. A pak taky vůči těm holčám..jako všeobecně ony ty děcka ke mně mají důvěru a jakože mě poprosí o pomoc a já se pokud to jde a je to v mojich možnostech a schopnostech, tak že se jim snažím pomoci. Taky vím, kdy se co děje, kdy se jaký rodič třeba opil nebo se neoprávněně rozčílil. Je to teda někdy hodně těžké, protože člověk je obrovská vrba a tahá si to domů. Ale myslím si, že je to dobré pro toho Honzu, kdy on přišel ze školy, kde asistenta neměl a byl ve speciální třídě a měl obrovské kázeňské problémy, dvojky z chování, on měl ten prospěch...ted' si nemůžu vzpomenout na ten termín, jak se to řekne...že mu slevovali ty známky. Nevím přesně, jak je ten odborný název. Že měl dvojky a trojku, ale měl tam naspané, že byl klasifikován individuálně nebo něco takového a tady má 2 trojky, myslím měl na vysvědčení, ale nemá úlevy. On by teda měl ten prospěch daleko horší, kdybych s ním neseseděla, protože on by si ty zápisy nedělal, nezapisoval by si domácí úkoly. A pro něho je to určitě výhoda, nedělá takové neplechy, nevykřikuje, jak to dělával tam na škole a zlepšil se mu prospěch rozhodně. I pro ty učitele to má význam, že nevykřikuje ve třídě, on by jinak rušil a oni by ho neustále napomínali a on by z toho měl kázeňské problémy a to všechno, takže vlastně on, když se chce pohádat, tak se pohádá se mnou a už neruší toho učitele a ták.“